săptămîna în telegrame

Paris

ULTIMUL CAPITOL

Doar un an de existență i se mai acordă actualului Senat francez în calitatea sa de „a doua cameră a parlamentului". Atribuțiile legislative tradiționale vor ceda locul — cel mai curînd, probabil, în primăvara viitoare — celor de factură economico-socială. După cum se știe, președintele de Gaulle a anunțat o reformă a Senatului francez — ea se află deja în pregătire — care va consta din contopirea acestuia cu Consiliul economic și social. Mobilul declarat al acestei măsuri îl constituie modernizarea instituției și amplificarea participării publice. În ultima vreme, Senatul era tot mai des considerat „de natură vetustă". De aceea, scrie „Combat", „senatorii, în cursul apropiatei sesiuni, vor face totul pentru a desfășura o muncă legislativă serioasă, încercînd astfel să demonstreze în mod concret, necesitatea discuțiilor senatoriale și prin aceasta să dovedească utilitatea camerei lor de reflecție". Duminică, o treime a Senatului a fost reînnoită prin alegerile desfășurate în 38 de departamente ale Franței. A fost considerat ultimul capitol electoral din istoria Senatului francez ; un capitol nu de cel mai mare interes, dat fiind sistemul de vot restrîns, care a determinat ca alegerile senatoriale parțiale să nu modifice decît foarte puțin pozițiile tradiționale ale marilor partide.

Uniunea democratică pentru a V-a Republică a obținut 13 locuri, Federația stîngii democratice și socialiste — 20 de locuri, iar Centrul democrat — 22 de locuri. Față de vechea situație, fiecare partid a căpătat un mandat în plus. De reținut că P.C. Francez a cîștigat două locuri obținînd în total 14 din cele 101 mandate adjudecate.

Scrutinul epuizat, reforma Senatului preocupă din nou. Ea va fi luată în dezbaterea Adunării Naționale la Palatul Bourbon. Conținutul activității viitoare a Senatului a fost deja precizat : el va da numai avize consultative asupra proiectelor de lege din domeniul economic și social, puterea legislativă rămînînd în exclusivitate de competența Adunării Naționale.

O puternică demonstrație a tineretului american împotriva războiului și armelor atomice s-a desfășurat zilele trecute la Boston, în timpul turneului electoral al vicepreședintelui Humphrey

New York

DACĂ WALLACE S-AR RETRAGE...

Pentru moment, vicepreședintele Hubert Humphrey este depășit în unele sondaje de adversarul său republican Richard Nixon și, într-unele, chiar de candidatul „independent", George Wallace. Surpriza actualului an electoral o constituie „pătrunderea" candidatului sudist în nordul Statelor Unite : el are, practic, șanse nu numai în unele state din sud, dar chiar în cîteva regiuni industriale din nord, unde ar putea dispune de 15 pînă la 30 la sută din voturi. «George Wallace este astfel candidatul unei întregi game de protestatari care nu găsesc în reprezentanții celor două mari partide un ecou al aspirațiilor lor politice și sociale. „Realitatea Wallace" a anului 1968 amenință atît pe Humphrey cît și pe Nixon», scrie France Presse. Hubert Humphrey afirmă totuși : „Voi fi cu siguranță viitorul președinte al Statelor Unite". În turneul electoral prin Cleveland, a subliniat cu insistență independența sa față de hotărîrile președintelui Johnson. În Ohio, unul din marile state industriale ale nordului, care dispune de 26 de voturi în colegiul electoral, vicepreședintele a încercat să se elibereze de influența președintelui, fără a reuși totuși să-și convingă definitiv auditorii. „În ceea ce mă privește, trebuie să fac propriile mele declarații", a spus el. Pentru a da un exemplu concret, Humphrey a arătat că este convins de posibilitatea reducerii sistematice, în viitor, a forțelor americane din Vietnamul de sud. „Aceasta este poziția mea. Cît despre președinte, îl privește", a spus Humphrey. Problema vietnameză îi preocupă, normal, și pe adversarii direcți ai democraților. „Candidații republicani la președinție și vicepreședinția Statelor Unite nu sînt încă în măsură să emită judecăți asupra problemei Vietnamului, cum ar putea-o face o dată cîștigate alegerile din noiembrie", a declarat guvernatorul de Maryland, Spiro Agnew, co-listierul lui Nixon. Un plan în această privință nu există încă. Pe măsură ce campania electorală se apropie de sfîrșit, „Nixon și cu mine vom discuta în detaliu toate chestiunile, inclusiv probleme ale Asiei de sud-est", a mai spus Agnew. Diferite sondaje analizează în acest timp șansele unuia sau altuia dintre candidați. Potrivit ultimului sondaj „Louis Harris", efectuat la jumătatea lunii septembrie, George Wallace nu încetează să cîștige teren. Prezența candidatului „independent" stînjenește în special pe Nixon. Dacă Wallace s-ar retrage, candidatul republican ar obține 50 la sută din voturi, adică cu 11 la sută mai mult decît într-o dispută în trei, în timp ce Humphrey ar primi doar 36 la sută, ceea ce înseamnă doar 5 la sută în plus.

Ciudad de Mexico

TULBURĂRI ÎN ORAȘUL OLIMPIADEI

Delegațiile sportive la cea de-a XIX-a ediție a Jocurilor Olimpice de la Ciudad de Mexico continuă să sosească. Peste trei mii de atleți, din cei 7200 care vor reprezenta 119 națiuni la întrecerile olimpice de anul acesta, sînt deja pe teren. Seninătatea orașului olimpic contrastează însă flagrant cu tensiunea din cartierul Institutului Politehnic. Orașul universitar este de cîteva zile ocupat de armată, baricade formate de mașini ale poliției blochează străzile, nenumărate ciocniri între studenți și poliție se încheie cu arestări, răniți, chiar morți. Incidentelor care au avut loc duminică între tineretul universitar și poliție le-a urmat luni demisia rectorului Universității naționale autonome din Mexic, Javier Barros Sierra, în semn de protest îm-

→

În Biafra, în regiunile pe unde s-au desfășurat operațiunile militare, soldații și locuitorii lucrează la restabilirea circulației pe drumurile blocate de vehicule deteriorate

săptămîna
în telegrame

potriva prezenței armatei în orașul studențesc. Aproape șapte mii de profesori au cerut comitetului de conducere al Universității să nu accepte această demisie. Ei au anunțat că, la rîndul lor, vor demisiona în masă dacă rectorul Barros Sierra nu va reveni asupra hotărîrii sale. Conflictul dintre studenți și poliție a intrat la începutul acestei săptămîni în cea de-a treia lună. Un purtător de cuvînt al guvernului a declarat totuși că, în ciuda situației existente, la Ciudad de Mexico, Jocurile Olimpice se vor desfășura conform programului stabilit. S-a anunțat că autoritățile au eliberat cîteva sute de studenți arestați miercurea trecută, în timpul ocupării de către armată a Universității din capitala țării. Numai cîteva zeci de studenți se pare că se mai află în detenție. Părerea observatorilor politici este că acțiunea guvernului urmărește un compromis cu studenții pentru a nu aduce un prejudiciu grav organizării Jocurilor Olimpice de vară, care trebuie să înceapă la 12 octombrie.

Londra

„O SOLUȚIE ONORABILĂ"

James Bottomley, subsecretar adjunct la Ministerul britanic al Commonwealthului, a fost însărcinat să exploreze pe lîngă premierul rhodesian, Ian Smith, posibilitatea reluării negocierilor cu Marea Britanie. Misiunea emisarului britanic fusese sugerată — precizează documentul dat publicității la Londra, la încheierea vizitei — de guvernatorul Rhodesiei, Humphrey Gibb. Detalii privind rezultatele convorbirilor nu au fost comunicate în nici una din capitale. Totuși, o nouă întîlnire la nivel înalt Wilson-Smith, pentru reglementarea problemei rhodesiene, ar putea fi stabilită în zilele următoare: aceasta este părerea aproape unanimă la Londra, după întoarcerea lui James Bottomley de la Salisbury.

Negocierile din decembrie 1966, de pe bordul crucișătorului „Tiger" eșuaseră: Ian Smith fusese dezaprobat de cei „14 membri nervoși" din cabinetul său. George Brown, pe atunci secretar la Foreign Office, ceruse Națiunilor Unite aplicarea sancțiunilor împotriva Rhodesiei. Alte numeroase luări indirecte de contact au eșuat de atunci. Cea de săptămîna aceasta este, însă, apreciată ca promițătoare. Lordul Thomson, secretar la Commonwealth, întărește această presupunere confirmînd luni „hotărîrea guvernului britanic de a găsi o soluție onorabilă" relațiilor anglo-rhodesiene. Poziția Marii Britanii față de Rhodesia și premierul „rebel" Ian Smith este exprimată de George Thomson în următorii termeni: „Nu abandon, nu recurgere la forță și nu trîntiri de usi"

Madrid

CERERE ȘI OFERTĂ

Deoarece „dosarele sînt perfect puse la punct", se spera atît la Washington cît și la Madrid, „ultima masă rotundă n-ar trebui să ofere dificultăți majore". Și totuși tratativele — obiectul unor întîlniri diplomatice care continuă de mai multă vreme — dintre Dean Rusk și Fernando Castiella, miniștrii de externe ai Statelor Unite și Spaniei, nu s-au încheiat. Comunicatul Departamentului de Stat anunță, din contră, o nouă întîlnire a părților interesate pentru săptămîna viitoare, la o dată încă nestabilită. Între timp, acordul privind bazele militare americane de pe teritoriul spaniol — reînnoirea acestui acord constituie însuși obiectul tratativelor — expiră. Ceea ce n-a determinat însă o accelerare a discuțiilor. Spania pune o serie de condiții în schimbul reînnoirii acordului, iar Statele Unite nu sînt încă decise să le accepte. (Acesta a fost încheiat în 1953 și prelungit, pentru încă cinci ani, în 1963; el expiră la 26 septembrie a.c.). Cererile spaniole includ, printre altele, acordarea unui ajutor în valoare de un miliard de dolari, ceea ce ar însemna o contribuție la modernizarea armatei, marinei și aviației, plasarea unor capitaluri americane în condiții avantajoase pentru partenerul iberic, sprijin diplomatic în conflictul privind Gibraltarul etc. Separat, majoritatea pretențiilor spaniole nu sînt considerate la Washington ca inacceptabile. Proporția lor este, însă, ceea ce determină partea americană să folosească soluția prelungirii tratativelor. Oricum, este recunoscut faptul că nici unul din parteneri nu dorește o anulare a tratatului, deși Spania își susține punctul de vedere avînd ca argument principal „riscurile la care se expune autorizînd pe teritoriul său bazele americane". Tocmai în acest sens scria „Le Monde": „Cele două părți n-au făcut decît să respecte procesul tradițional al cererii și ofertei: a cere mult pentru a obține esențialul".

Bagdad

CONSTITUȚIE PROVIZORIE

În emisiunile sale din dimineața de 22 septembrie, Radio Irak a anunțat promulgarea, la Bagdad, a unei constituții provizorii. Ea urmează să rămînă în vigoare pînă la publicarea constituției permanente. Durata acestei perioade de tranziție nu a fost încă stabilită și se apreciază că ea ar putea dura un timp destul de îndelungat. Presupunerea este determinată și de faptul că ultima constituție provizorie promulgată la 3 mai 1964, care trebuia să dureze în principiu trei ani, a fost prelungită pentru a se crea condiții favorabile organizării unei consultări populare și promulgării unei constituții permanente. Cea mai înaltă autoritate a țării a devenit, conform prezentului document, Consiliul Comandamentului Revoluției, format la 23 iulie 1968, după lovitura de stat din aceeași lună. Consiliul numește președintele republicii, primul ministru și ceilalți miniștri, conduce forțele armate etc. Pînă la alegerea unei adunări naționale — nu a fost fixată nici o dată în acest sens — acestuia îi revine și dreptul de a promulga legile. Precedenta constituție provizorie acordase toate puterile șefului statului. De aceea, instituirea unei „conduceri colegiale" este considerată principala inovație a recentei constituții. Cei cinci membri ai Consiliului Comandamentului Revoluției — instanța supremă a puterii executive în Irak — sînt toți membri ai vechiului comandament interarab al partidului Baas. Ei fuseseră îndepărtați în 1963 de regimul președintelui Aref, și au revenit la putere prin lovitura de stat din iulie. „Acordînd puteri depline Consiliului Comandamentului Revoluției, noua constituție provizorie întărește încă o dată regimul baasist instaurat la Bagdad la 17 iulie", apreciază agenția France Presse

Manila

CONFLICT PENTRU SABAH

Teritoriul Sabah este deținut de Malayezia și revendicat de Filipine. Așa s-a ajuns la conflict. Încordarea existentă în relațiile dintre cele două state a atins în această săptămînă un grad extrem, ca urmare a semnării de către președintele filipinez, Ferdinand Marcos, a unei legi — adoptate de parlament — prin care teritoriul Sabah este considerat parte integrantă a Filipinelor. „Statele Unite păstrează o strictă neutralitate în diferendumul privind teritoriul Sabah", se spune în nota adresată luni președintelui Marcos de către ambasadorul american la Manila. Statele Unite manifestă „imparțialitate totală" față de acest conflict, continuă aceeași notă care se încheie cu mențiunea că tratatul de apărare mutuală americano-filipinez „rămîne pe deplin în vigoare". Ambele părți intenționînd, însă, să realizeze o soluționare cît mai grabnică a divergențelor, primul ministru malayezian Tunku Abdul Rahman a răspuns favorabil dorinței manifestate de președintele Marcos de a se întîlni, la Tokio sau Bangkok, pentru convorbiri Filipinele au cerut, de asemenea, Organizației tratatului Asiei de sud-est (S.E.A.T.O.) să se întrunească pentru examinarea problemei care opune, pentru moment, cele două state.

În capitala Malayeziei, Kuala Lumpur, au avut loc puternice manifestații populare împotriva hotărîrii unilaterale a președintelui filipinez Marcos de a proclama anexarea teritoriului Sabah la Filipine

De la trimisul nostru special la New York, George Serafin

Sesiunea a XXIII-a a început

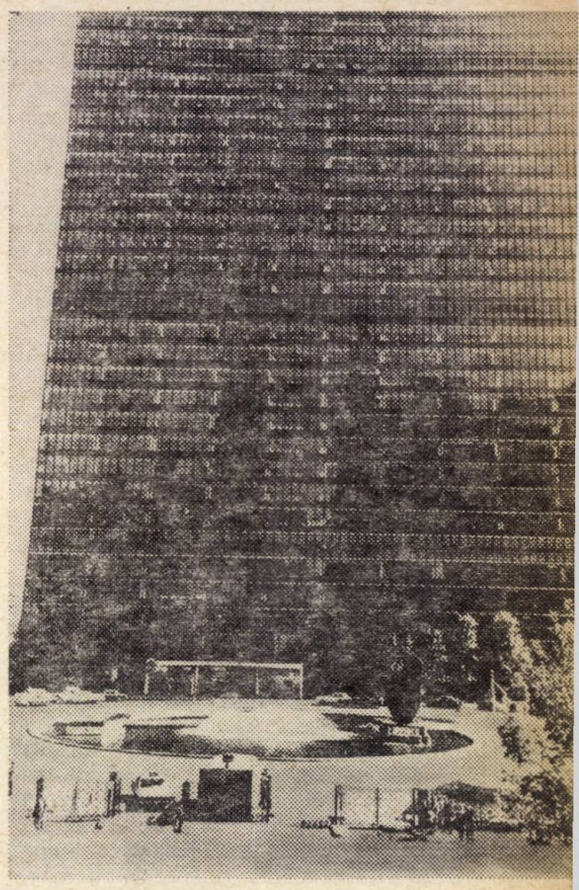

New York : sediul Organizației Națiunilor Unite

Cînd Franklin Delano Roosevelt a propus ca organizația, a cărei Adunare Generală se află astăzi întrunită în cea de-a XXIII-a sesiune, să fie numită „Națiunile Unite", el a formulat implicit una din prevederile primordiale înscrisă în Carta O.N.U. : unirea eforturilor popoarelor în vederea menținerii păcii și securității internaționale. Din această rațiune de a fi a O.N.U. — cu atît mai justificată cu cît organizația s-a născut în urma celui mai pustiitor război pe care l-a cunoscut omenirea — derivă aria largă a activităților sale tinzînd spre cooperarea constructivă între state și promovarea progresului general, în baza unor principii ale căror înaltă valoare morală și verificată eficiență practică nu au putut și nu pot fi contestate de nimeni.

Vreme de aproape douăzeci și trei de ani O.N.U. a fost, an de an, supusă marelui test al eficienței sale. „Sîntem prea contemporani cu existența ei, prea adînc implicați în evenimentele și problemele ce confruntă organizația pentru a fi în măsură a trasa acum un bilanț deplin obiectiv al activității și rostului ei. Sînt însă un partizan convins al O.N.U. fie numai și pentru că răspunsul pe care — dincolo de recunoașterea meritelor și slăbiciunilor recunoscute ale organizației — l-aș da întrebării : cum ar evolua relațiile internaționale în condițiile încetării existenței O.N.U. ?, ar fi fără îndoială pesimist". Chiar dacă diplomatul sud-american care mi-a împărtășit acest sentiment nu a mers mai departe în aprecierea sa asupra organizației, fraza citată traduce cu fidelitate starea de spirit ce prevalează astăzi la O.N.U. Și deși dezbaterea generală încă nu a început, sesiunea aflîndu-se în faza rezolvării problemelor procedurale, epilogul sesiunii a XXII-a a reținut atenția delegaților, observatorilor și ziariștilor tocmai prin ceea ce a prilejuit el ca manifestare a autorității de care se bucură în viața internațională principiile de bază ale relațiilor interstatale, așa cum sînt ele prevăzute în însăși Carta O.N.U.

Luni după-amiază a avut loc scurta ședință de închidere propriu-zisă a precedentei sesiuni. Devansînd obișnuitele referiri la activitatea președintelui sesiunii trecute, care se fac îndeobște la discuțiile generale, reprezentanții tuturor grupurilor regionale au ținut să ia cuvîntul în ședința de închidere. Delegatul Suediei, pentru țările occidentale, al Cehoslovaciei, pentru țările socialiste, al Siriei, pentru Asia, al Algeriei, pentru Africa, al Ecuadorului, pentru America Latină, cărora li s-a adăugat, în numele țării sale, delegatul cubanez, au relevat toți, în cuvinte deosebit de calde, contribuția pe care președintele celei de-a XXII-a sesiuni a Adunării Generale, ministrul de externe al României, Corneliu Mănescu, a avut-o în desfășurarea pozitivă a sesiunii. Împreună cu unanimele aprecieri privind „competența, calmul, obiectivitatea, spiritul de echitate al fostului președinte", atribute care au înlesnit „dificilei sesiuni de anul trecut" să-și continue în mod constructiv lucrările, participanții la această ședință finală au reținut cu interes evident contextul în care au fost formulate aprecierile, sublinierile de principiu care le-au însoțit. S-a reamintit astfel faptul că prezența, pentru prima oară, din toamna anului 1967, în fotoliul prezidențial, a reprezentantului unei țări socialiste, mărturisește atît realitatea unui început de destindere, cît și nevoile larg resimțite ale consolidării unui atare climat. Implicit este o recunoaștere a rolului țărilor socialiste în viața internațională, a aportului lor la activitatea organizației. Respectarea principiilor independenței și suveranității, a declarat delegatul suedez, de care fostul președinte s-a dovedit atît de ferm atașat, trebuie să se afle pe primul plan al atenției tuturor președinților Adunării Generale. În același sens s-a relevat necesitatea ca O.N.U., chiar în situațiile cele mai grele, să exploreze la maximum căile și posibilitățile ce pot uni eforturile statelor într-o problemă sau alta, așa cum s-a întîmplat la precedenta sesiune.

Cuvintele rostite au fost asociate direct cu politica externă a României. A fost în fapt o reală adeziune exprimată față de o politică principială, a cărei vie și constant manifestată acțiune s-a simțit atît în viața internațională ca atare cît și în cadrul acestui important for care este Organizația Națiunilor Unite. De aici, explicația faptului că toți vorbitorii au formulat nemijlocit prețuirea și stima de care se bucură astăzi politica de pace și cooperare a țării noastre.

Marți după-amiază, a urmat deschiderea oficială a celei de-a XXIII-a sesiuni a Adunării Generale. Orice nouă sesiune este inevitabil grevată de bilanțul sesiunii precedente, de activul sau pasivul ce i se transferă. Sesiunea expirată a înscris la capitolul său pozitiv un mare număr de rezoluții legate de problemele păcii și securității, ale extinderii relațiilor economice și tehnico-științifice, ale progresului social-umanitar și altele, adoptate prin consens. Se recunoaște larg că realizările de anul trecut ale Adunării Generale — și care înscriu sesiunea respectivă la capitolul pozitiv al activității organizației — se datoresc în mare măsură respectării metodelor de lucru indicate de Carta O.N.U., eforturilor conjugate ale statelor, acțiunilor comune întreprinse în spirit de înțelegere și deplină egalitate în drepturi.

Pentru statornicirea unui climat de încredere și cooperare, arăta fostul președinte în ședința de deschidere a noii sesiuni, este astăzi mai necesară ca oricînd mobilizarea acțiunilor tuturor statelor, ale tuturor guvernelor. „Convingerea noastră — spunea el — este că oricît de complexe și dificile ar fi problemele, comunitatea internațională are datoria de a acționa neslăbit pentru căutarea unor soluții durabile și echitabile, care să favorizeze instaurarea unui curs pașnic în relațiile dintre

→

state. Ceea ce apare esențial este continuitatea efortului. Destinderea internațională, indispensabilă pentru organizarea unei păci durabile în lume, constituie un proces neîntrerupt de identificare a domeniilor de interes general și a căilor de dezvoltare a cooperării pașnice între națiuni, prin concertarea acțiunilor tuturor statelor — mari și mici — în condiții de egalitate, pe baza respectării personalității și demnității fiecărei națiuni, prin luarea în considerare a intereselor fiecărui popor".

Își va aduce noua sesiune contribuția așteptată și dorită la consolidarea unui climat propice cauzei cooperării internaționale? Dacă întrebarea se impune tuturor celor sincer interesați în succesul evoluției constructive a relațiilor mondiale, răspunsul este fără îndoială prematur. În discursul rostit marți, președintele nou ales al Adunării Generale, ministrul de externe al Guatemalei, Emilio Arenales Catalan, a reafirmat încrederea în capacitatea organizației de a da impuls constructiv desfășurării vieții internaționale, solicitînd concursul tuturor țărilor reprezentate la O.N.U.

Pînă în momentul de față, pe ordinea de zi provizorie a sesiunii se află înscrise nouăzeci și una de probleme. Dintre acestea singurul punct transmis de sesiunea precedentă, cu prioritatea pe care a avut-o atunci, este cel privind situația din Orientul Mijlociu. Celelalte probleme fie că marchează o etapă nouă în dezvoltarea lor spre soluționare, fie că se înfățișează sub forma dezbaterii bilanțiere a rezultatelor atinse în cadrul eforturilor internaționale prin intermediul O.N.U. și a agențiilor specializate fie, în sfîrșit, că reapar cu o regularitate cronică pe agenda sesiunii.

Grupate, punctele de pe ordinea de zi îmbrățișează problemele majore ale vieții politice contemporane. Pe loc central figurează cele privind dezarmarea și securitatea internațională, la acest capitol avînd prioritate cele două rapoarte ce urmează a fi prezentate de Comitetul celor 18 în legătură cu dezarmarea generală și totală și suspendarea experiențelor nucleare și termonucleare. Fără îndoială că Adunarea Generală va fi, de asemenea, sesizată de concluziile Conferinței de la Geneva a statelor neposesoare de arme nucleare. Devenită obiectiv recunoscut al umanității, prin condiționarea a însăși supraviețuirii acesteia, dezarmarea solicită în continuare străduințele perseverente ale tuturor statelor. Tratatul de neproliferare, pas constructiv în direcția eliminării pericolului de război și în primul rînd a războiului nuclear, confirmă prin însăși elaborarea sa, la care au fost luate în considerare propuneri de îmbunătățire aduse de numeroase state, posibilitatea obiectivă de a se realiza noi acorduri, de a se adopta noi măsuri de natură să apropie problema dezarmării de reglementarea ei substanțială.

Problemele colonialismului, ale lichidării acestuia, prezintă și de astă dată un pachet masiv. În rîndul punctelor ce-i sînt consacrate se situează rapoartele secretarului general al O.N.U. și ale unui comitet special, analizînd modul de aplicare și rezultatele de pînă acum ale Declarației cu privire la sprijinirea independenței țărilor și popoarelor coloniale, de către agențiile specializate și instituțiile internaționale asociate O.N.U.

Dacă accesul la independență al atîtor popoare a adus, an de an, modificări esențiale pe harta politică a lumii, dacă numărul membrilor O.N.U. a crescut tocmai prin apariția noilor state — o dată cu admiterea Swazilandului numărul statelor membre a ajuns la 125 — semnificația vastului proces de emancipare a popoarelor din fostele colonii primește noi dimensiuni prin însăși participarea acestora la dezbaterea marilor probleme ce confruntă astăzi comunitatea internațională.

Prezența activă pe arena politică mondială a numeroase state recent constituite ridică cu o acuitate sporită problemele dezvoltării economice. Direct, ca și prin organisme afiliate sau instituții create special în acest scop, O.N.U. a desfășurat pe planul dezvoltării economice o activitate largă. Problemele au rămas însă tot într-un stadiu nesatisfăcător atît în raport cu nevoile reale a numeroase state și cu dorința lor firească de a depăși situația de subdezvoltare în care se află, cît și raportate la traducerea fermă și eficientă în practică a principiilor ce trebuie să guverneze relațiile interstatale în acest domeniu al activității umane. Toate acestea explică stăruința cu care reapar pe ordinea de zi a sesiunii problemele legate de dezvoltarea și cooperarea economică și interesul major ce li se acordă.

Universalitatea O.N.U., condiție de bază a eficienței și autorității organizației, rămîne încă un deziderat. Nerestabilirea drepturilor legitime ale R. P. Chineze, menținerea în afara O.N.U. a unei serii de alte state sînt elemente ce determină în mare măsură deficiențele și lipsurile organizației. Din nou, ele figurează pe ordinea de zi a sesiunii începute marți.

O dată cu debutul apropiat al discuțiilor generale și apoi, pe măsura dezbaterii problemelor în comisiile unde au fost repartizate, se vor putea distinge cu mai multă claritate orientarea actualei sesiuni și capacitatea sa de a îndruma pe un făgaș constructiv problemele ce le are în față. Cei dintîi va resimți efectele acestei orientări climatul internațional. În aceeași ședință de deschidere, ministrul de externe român spunea că înfăptuirea țelurilor formulate în Cartă presupune menținerea vie a credinței în progres și în mersul ireversibil al omenirii spre civilizație, fermitate și perseverență în înlăturarea obstacolelor care stau în calea desfășurării normale a relațiilor internaționale. „Este o datorie a fiecărui stat membru, indiferent de mărimea sa de a conlucra pentru a conferi vigoare Organizației Națiunilor Unite, pentru ca ea să-și îndeplinească în mod eficace rolul ce îi revine în înfăptuirea destinderii, în dezvoltarea cooperării între națiuni".

Sesiunea a XXIII-a a Adunării Generale are menirea de a stimula cadrul necesar desfășurării lucrărilor sale în acest spirit.

New York, 25 septembrie

CONFERINȚA

Trecere în revistă a proiectelor de rezoluții

De la trimisul nostru special, Radu Vasiliu

24 de proiecte de rezoluție, 16 studii și sinteze, pregătite de Secretariatul general, alcătuiesc terenul politico-juridic asupra căruia se concentrează activitatea delegațiilor la Conferința statelor neposesoare de arme nucleare, intrată în ultima fază a lucrărilor sale Cele două comisii principale au terminat dezbaterea proiectelor de rezoluție — cîte 12 de fiecare comisie — și eforturile se îndreaptă acum spre armonizarea punctelor de vedere exprimate, operație înlesnită de faptul că deziderateele și măsurile preconizate de majoritatea documentelor de lucru pornesc de la aceeași intenție. Este vorba de aplicarea rezoluțiilor adoptate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite în ultimele două sesiuni și care preconizează crearea condițiilor deplinei securități a statelor neposesoare de arme nucleare, echivalența obligațiilor pe care și le iau părțile la Tratatul de neproliferare a armelor atomice, accesul liber și nediscriminatoriu al țărilor nenucleare la tehnicile materiei fisionabile, schimbul de informații în domeniul aplicării pașnice a energiei atomice, dreptul lor de a dezvolta fără opreliști cercetările și aplicațiile nemilitare pentru utilizarea descoperirilor științei și tehnologiei fisionării structurii materiei în vederea progresului economic și social.

Totodată dezbaterile și documentele de lucru subliniază cu prisosință ideea fundamentală că Tratatul de neproliferare trebuie să constituie o primă etapă a unui proces de ansamblu care, trecînd prin încetarea cursei înarmărilor nucleare, reducerea treptată și apoi eliminarea definitivă a acestor arme din arsenalul statelor posesoare de arme atomice, să ajungă în ultimă instanță la dezarmarea generală și totală, aspirație profundă a lumii contemporane, spre îndepărtarea definitivă a pericolului de război, spre instaurarea păcii universale.

Proiectele de rezoluție depuse în prima Comisie, care se consacră problemelor legate de securitatea statelor neposesoare de arme nucleare, pot fi grupate în cinci categorii, potrivit as-

STATELOR NENUCLEARE

pectelor speciale sau generale pe care le indică aceste probleme. Punctul 1 al agendei — „Măsuri menite să asigure securitatea statelor neposesoare de arme nucleare" — este tratat în patru proiecte propuse de Brazilia, Argentina, Bolivia, Chile, Columbia și alte state latino-americane, de Uganda, Tanzania și Zambia și, în sfîrșit, de Pakistan. În preambul, documentele prezentate de statele Americii Latine și de cele trei țări africane subliniază „preocuparea pe care delegațiile participante la conferință au exprimat-o cu privire la chestiunea securității lor" și recomandă în esență convocarea unei conferințe internaționale — cu participarea tuturor statelor membre ale O.N.U. și instituțiilor specializate, ca și a tuturor statelor posesoare de arme nucleare — în vederea stabilirii unui instrument multilateral (încheierea unei convenții sau unui protocol, propun țările africane citate) prin care statele posesoare de arme nucleare s-ar angaja să adopte măsuri capabile să asigure securitatea tuturor statelor neposesoare de arme nucleare.

Proiectul pakistanez relevă „profunda neliniște" a participanților la conferință „față de continuarea cursei înarmărilor, îndeosebi al cursei înarmărilor nucleare și față de amenințarea care apasă asupra umanității ca urmare a primejdiei constante de folosire a armelor nucleare" și cere statelor posesoare de arme nucleare „să se angajeze că se abțin să folosească sau să amenințe cu folosirea armelor nucleare împotriva oricărui stat neposesor de arme nucleare care a renunțat să fabrice sau să achiziționeze în vreun fel astfel de arme" și de asemenea să furnizeze oricărui stat nenuclear care ar fi victima unui act de agresiune sau obiectul unei amenințări de agresiune cu folosirea armelor nucleare, asistență imediată conform Cartei Națiunilor Unite.

Un grup de trei proiecte de rezoluție prezentate primei Comisii se referă la necesitatea ca eforturile depuse în vederea încheierii tratatului de neproliferare a armelor nucleare să fie continuate pentru a se ajunge la atingerea celorlalte țeluri ale procesului de reducere și eliminare a armamentului atomic. În documentul privitor la această problemă, Pakistanul „cere insistent guvernelor Uniunii Sovietice și Statelor Unite să înceapă cît mai repede discuții bilaterale" pentru „limitarea sistemului de vectori de arme nucleare ofensive strategice și a sistemelor de apărare împotriva fuzeelor balistice".

Celelalte două proiecte — unul depus de Ghana, India, Pakistan și Iugoslavia, celălalt de un grup de state latino-americane — scot în evidență necesitatea adoptării nu numai a unor măsuri de neproliferare orizontală (scopul principal al Tratatului de neproliferare), ci și a unor măsuri de neproliferare verticală. Cu alte cuvinte, de încetare a cursei armamentelor nucleare, de reducere și apoi de eliminare a acestora, precum și de amorsare a unui proces de dezarmare generală și totală. Documentele adresează celei de-a 23-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. sugestia ca, într-un termen cît mai scurt, Comitetul celor 18 state pentru dezarmare să inițieze negocierea unei convenții care să asigure încetarea cursei înarmărilor nucleare și dezarmarea atomică, sub un control internațional eficace.

Dacă documentele înfățișate mai sus abordează problemele generale ale securității statelor și ale procesului care ar trebui să ducă la dezarmarea generală și totală, o serie de trei proiecte de rezoluție iau în considerare aspecte speciale ale acestor chestiuni, îndeosebi rolul care ar reveni Agenției Internaționale pentru Energia Atomică (A.I.E.A.) în contextul aplicării Tratatului de neproliferare și al măsurilor pe care le va preconiza Conferința statelor neposesoare de arme nucleare, la capitolele „Garanții de securitate", „Echivalența obligațiilor", „Garanții de neproliferare", „Cooperarea în domeniul utilizării pașnice a energiei atomice".

Aceste rezoluții recomandă perfecționarea sistemului de garanții în cadrul A.I.E.A., simplificarea procedurilor de garanții în ce privește fluxul de uraniu îmbogățit și de plutoniu, scutirea de garanții pentru materialele fisionabile în cantități mici servind la cercetarea științifică, consolidarea acordurilor împotriva riscurilor de spionaj industrial.

La punctul de pe agendă consacrat creării de zone denuclearizate din punct de vedere militar, un proiect de rezoluție depus de mai multe state latino-americane recomandă „tuturor statelor neposesoare de arme nucleare și care nu sînt situate în zona stabilită de Tratatul de denuclearizare militară a țărilor Americii Latine să întreprindă sau să continue studiile care le vor considera apropiate asupra posibilității și oportunității stabilirii pe cale de tratat a denuclearizării militare a zonelor cărora aparțin și a condițiilor politice și de securitate care să o permită".

În sfîrșit, un ultim proiect de rezoluție cuprinde o declarație propusă Conferinței, în care este reafirmată aderiunea la principiile nefolosirii forței, voinței de respectare a dreptului oricărui stat la egalitate, suveranitate, integritate teritorială, neamestec în treburile interne.

După cum arătam, a doua Comisie a Conferinței s-a consacrat chestiunilor aplicării pașnice a energiei nucleare, dezbătînd un număr de 12 proiecte de rezoluție, a căror caracteristică principală este dorința de a asigura statelor nenucleare posibilități nelimitate de utilizare în scopuri pașnice a cuceririlor științei moderne în acest domeniu de vîrf al cercetării și tehnologiei contemporane.

Una din problemele majore dezbătute și asupra căreia concluziile nu sînt definitive este cea a exploziilor nucleare, deoarece există păreri că posibilitatea discernării caracterului lor pașnic sau militar ar fi foarte restrînsă. În acest sens, țările nordice au prezentat un proiect care prevede că avantajele, oricare ar fi ele, decurgînd din aplicarea pașnică a exploziilor nucleare, vor fi făcute accesibile statelor neposesoare de arme nucleare părți la Tratat, fie prin intermediul unui organism internațional corespunzător în care aceste state vor fi reprezentate în mod adecvat, fie în virtutea unor acorduri bilaterale.

Importanța „accesului efectiv la tehnicile nucleare avansate, inclusiv cele ținute pînă acum secrete și mai ales cele privind îmbogățirea uraniului" este stipulată de alte proiecte de rezoluție printre care cel depus de Elveția. Acest document cere „acces asigurat la materiile fisionabile îndeosebi la uraniu îmbogățit și la plutoniu pentru utilizarea lor în scopuri pașnice" și eliminarea „oricărei discriminări în ceea ce privește înlesnirile acordate, fie că e vorba de state posesoare, fie de state neposesoare de arme nucleare". Dorința de a crea condițiile necesare liberei circulații a informației științifice și tehnologice este exprimată și de alte proiecte.

O bună parte din proiectele de rezoluție prezentate, mai ales cele elaborate de țările în curs de dezvoltare, cer măsuri de sprijinire a eforturilor acestor țări în direcția utilizării energiei nucleare pentru dezvoltarea lor economică, subliniază „rolul pozitiv pe care ar trebui să-l îndeplinească cooperarea internațională în acțiunea de difuzare a aplicațiilor pașnice a energiei nucleare", recomandă stabilirea de programe în acest domeniu, sugerează ca încă de la actuala sesiune a Adunării Generale a O.N.U. să se adopte un program de studiu și dezvoltare a tehnologiei nucleare în cadrul programului Națiunilor Unite pentru dezvoltare (P.N.U.D.), roagă pe secretarul general al O.N.U. să numească un grup de experți spre a elabora un raport complet asupra tuturor contribuțiilor pe care tehnologia nucleară le poate aduce la avansul economic și științific al țărilor în curs de dezvoltare.

O propunere de natură organizatorică a fost făcută de Italia : ea se referă la convocarea periodică a Conferinței țărilor nenucleare, la crearea unui comitet special pentru folosirea pașnică a energiei atomice care să fie însărcinat cu studierea celor mai bune mijloace de asigurare a aplicării concluziilor Conferinței țărilor nenucleare. Sugestia italiană a întîmpinat unele obiecții, îndeosebi pentru că ea înseamnă constituirea unui nou organism (Comitetul) care ar prezenta numeroase paralelisme funcționale cu alte organisme deja constituite (de exemplu, A.I.E.A.)

Această trecere în revistă a proiectelor de rezoluție depuse la Conferința statelor neposesoare de arme nucleare demonstrează suficient importanța problemelor pe care reuniunea de la Geneva le-a luat în dezbatere, ilustrează că, în ultimă instanță, preocupările majorității delegațiilor sînt foarte înrudite, măsurile propuse, țintind spre aceleași țeluri : necesitatea continuării procesului început o dată cu adoptarea Tratatului de neproliferare a armelor nucleare, pînă la punctul final al dezarmării generale și totale.

Garanții negative și pozitive, cu alte cuvinte angajamente din partea statelor nucleare de a nu recurge la folosirea sau amenințarea cu folosirea armei nucleare împotriva statelor nenucleare și de a lua măsuri adecvate atunci cînd unul din acestea este amenințat sau atacat ; importanța majoră a unor măsuri eficace nu numai pentru neproliferarea orizontală a armelor nucleare, ci și pentru neproliferarea verticală ca primă etapă a înaintării spre pace și securitate universală ; răspunderi și obligații echivalente în toate domeniile pentru statele nucleare și nenucleare ; recunoașterea dreptului suveran al fiecărei națiuni de a utiliza din plin avantajele științei și tehnologiei nucleare moderne — iată chestiunile cele mai urgente cărora Conferința se străduiește să le găsească soluții unanim acceptabile.

Geneva, 24 septembrie

PRAGA

Săptămîna politică

Și la Praga a sosit toamna. Zilele cu soare alternează cu cele în care ploaia cerne peste „orașul de aur" ore în șir. Dimineţile sînt ceţoase, iar serile friguroase. În uzine și fabrici, pe ogoare, în instituții și institute munca pulsează din plin. Zilnic, presa informează despre noi succese obținute în diverse sectoare de activitate. Se relatează despre eforturile întregului popor, strîns unit în jurul Partidului Comunist din Cehoslovacia, îndreptate spre normalizarea vieții în țară, despre pregătirile care se fac în vederea sărbătoririi, la 28 octombrie, a semicentenarului Republicii Cehoslovace.

„Cel mai bine vom demonstra atașamentul nostru față de conducerea de partid și de stat, față de orînduirea noastră socialistă prin rezultatele muncii noastre puse în slujba progresului societății. De aceea, sîntem hotărîți să nu precupeţim nici un efort în această direcție" — îmi spunea un muncitor de la uzinele C.K.D. din Praga. Cuvintele acestuia mi se par a exprima hotărîrea care animă întregul popor cehoslovac de a munci cu abnegație pentru prosperitatea patriei sale.

Și săptămîna care a trecut a fost, la fel ca și precedentele, bogată în evenimente politice semnificative pentru evoluția perioadei actuale pe care o traversează R. S. Cehoslovacă. Simpla lor înșiruire ar epuiza spațiul acordat acestei corespondențe. De aceea, voi prezenta cititorilor „Lumii" doar pe cele mai importante.

Săptămîna politică a debutat cu ședința Prezidiului C.C. al P.C.C. care a apreciat în mod pozitiv rezultatele ultimelor convorbiri purtate de premierul Cernik la Moscova și a analizat evoluția vieții politice interne din Cehoslovacia. Prezidiul a adoptat o serie de măsuri pentru perioada următoare și pentru pregătirea unor noi convorbiri bilaterale cu conducătorii sovietici. Prezidiul a fixat, de asemenea, sarcinile organelor C.C. al P.C.C. în domeniul economic, politic, ideologic și internațional. În cursul aceleiași ședințe, Prezidiul C.C. al P.C.C. s-a ocupat de pregătirea celui de-al XIV-lea Congres al partidului, de problema reorganizării statale a Republicii Socialiste Cehoslovace. Noua lege privind federalizarea țării urmează să fie dezbătută de Adunarea Națională cu ocazia celei de-a 50-a aniversări a proclamării Republicii Cehoslovace.

Cu interes au fost urmărite aici și lucrările celei de-a șasea plenare a C.C. al Uniunii Tineretului Cehoslovac. Plenara a subliniat hotărîrea tineretului ceh și slovac de a participa în mod activ la opera de desăvîrșire a construcției socialiste în Cehoslovacia, de a munci și trăi în socialism, care creează condiții favorabile dezvoltării multilaterale a tinerei generații. „Prin acțiunile noastre concrete — se spune în rezoluția adoptată la plenară — vom sprijini și pe mai departe declarația programatică a guvernului cehoslovac. Acordăm sprijinul și încrederea noastră deplină tovarășilor Svoboda, Dubcek, Smrkovsky și Cernik".

Aceeași încredere deplină și sprijin neprecupeţit față de conducătorii cehoslovaci s-au exprimat și în cadrul plenarelor comitetelor centrale ale partidelor socialist și populist, plenare ținute săptămîna trecută. Cele două partide, componente ale Frontului Național, și-au reafirmat hotărîrea de a contribui la procesul de normalizare a vieții din țară, de a sprijini activ declarația guvernului din 13 septembrie. Ambele partide au subliniat necesitatea întăririi Frontului Național care, sub conducerea Partidului Comunist din Cehoslovacia, joacă un rol însemnat în opera de construcție a socialismului în Cehoslovacia, în perfecționarea continuă a societății socialiste din această țară.

După o întrerupere de cîteva săptămîni, joi au fost reluate la sediul președinției guvernului obișnuitele întîlniri săptămînale ale ziariștilor cu secretarul de presă al guvernului. Acesta a informat despre activitatea prezentă și de perspectivă a guvernului care decurge din măsurile preconizate în recenta declarație guvernamentală prezentată la cea de-a 26-a sesiune a Adunării Naționale. Printre altele, guvernul va analiza, în scurt timp, situația economiei naționale pe anul în curs și va lua măsuri în vederea îmbunătățirii situației din domeniul construcției de locuințe și din alte domenii de activitate.

Și în săptămîna care a trecut, la sediul C.C. al P.C.C., ca și la Hradul din Praga, reședința președintelui republicii, au continuat să sosească zeci de delegații ale oamenilor muncii din toate colțurile țării pentru a asigura conducerea partidului și statului de sprijinul deplin și de adeziunea unanimă a poporului față de politica P.C.C., a guvernului și a șefului statului, de ferma decizie de a îndeplini toate măsurile ce au fost luate în ultima perioadă. Astfel, o delegație a lucrătorilor din agricultură și din industria alimentară l-a asigurat pe A. Dubcek, prim-secretar al C.C. al P.C.C., de sprijinul deplin față de politica de după ianuarie a P.C.C. și a arătat că în cursul acestui an cooperativele agricole unice s-au întărit din punct de vedere economic și politic. În acest an, pe ogoarele socialiste ale Cehoslovaciei a fost realizată o recoltă dintre cele mai mari din ultimii ani. De același sprijin a fost încredințat și Ludvik Svoboda de delegațiile de muncitori, oameni de cultură și artă pe care le-a primit la Hrad în săptămîna aceasta.

O manifestare grăitoare a unității dintre popor și conducătorii săi de partid și de stat o constituie și vizitele acestora în diferite localități și întreprinderi industriale. Și trebuie spus că, în ultima perioadă, ele au fost tot mai frecvente. Amintesc vizita președintelui Svoboda la Plzen, unde s-a întreținut cordial cu muncitorii de la „Skoda", întîlnirea lui J. Smrkovsky cu colectivul uzinelor „Avia-Letnany", vizita lui L. Svoboda și O. Cernik la uzinele de automobile „Praga" și la întreprinderea „Tesla", ambele din capitala țării. A. Dubcek și O. Cernik au fost, la 21 septembrie, oaspeții metalurgiștilor și minerilor din Ostrava, unul dintre cele mai puternice centre industriale ale R. S. Cehoslovace. Cei doi conducători au participat la adunarea activului de partid din oraș. Cu acest prilej, O. Cernik și A. Dubcek au rostit cuvîntări. „În zilele următoare — a spus, printre altele, șeful guvernului — va începe retragerea trupelor străine de pe teritoriul cehoslovac. Majoritatea lor va pleca și retragerea nu va dura mult. Anumite contingente ale trupelor vor rămîne încă. Cîte și cît de mult timp, vom informa la timp opinia noastră publică". În scurta sa cuvîntare în fața activului de partid din Ostrava, A. Dubcek a subliniat că pozițiile socialismului în Cehoslovacia sînt ferme, că popoarele ceh și slovac nu acceptă o altă idee decît socialismul. Primul secretar al C.C. al P.C.C. a reafirmat că Cehoslovacia nu se va întoarce la situația dinainte de ianuarie. „Dacă cineva presupune acest lucru — a arătat el — atunci se înșală amarnic".

Pe lîngă numeroasele evenimente interne care s-au succedat săptămîna trecută, atenția observatorilor de aici a fost atrasă și de unele precizări în legătură cu politica externă a Cehoslovaciei. Este vorba de amplul articol redacțional, apărut în numărul din 22 septembrie al ziarului „Rude Pravo". Pornind de la declarația guvernului cehoslovac din 13 septembrie, privind domeniul politicii externe, articolul reafirmă principiile care stau la baza

Vizita delegației cehoslovace de partid și de stat la Tîrgul internațional de la Brno. De la stînga la dreapta: Karel Neubert, membru al prezidiului C.C. al P.C.C. și președinte al Comitetului Național din Moravia de sud, Ludvik Svoboda, președintele Republicii Socialiste Cehoslovace, Alexander Dubcek, prim-secretar al C.C. al P.C.C., Jan Cebis, director general al Tîrgului de la Brno

activității internaționale a R.S. Cehoslovace. „Orientarea fundamentală a politicii noastre externe — scrie «Rude Pravo» — o constituie dezvoltarea multilaterală și întărirea legăturilor prietenești și a colaborării cu țările socialiste și, în primul rînd, cu Uniunea Sovietică, legături bazate pe respectarea reciprocă a suveranității, inviolabilității teritoriale și neamestecului în treburile interne".

Articolul din „Rude Pravo" constată că „diversitatea condițiilor obiective ale diferitelor țări socialiste a creat în relațiile dintre ele și o diversitate de abordare a anumitor probleme, ceea ce duce la noțiunea de unitate nu pe baza contestării sau ignorării diversității, ci pe baza recunoașterii ei și a folosirii pozitive în interesul întregului". În continuare, articolul reafirmă apartenența R. S. Cehoslovace la Tratatul de la Varșovia și la C.A.E.R. În ceea ce privește politica față de statele cu orînduiri sociale diferite, se arată că „principiul fundamental îl constituie coexistența pașnică". Ca stat european, Cehoslovacia „va contribui activ, alături de celelalte țări socialiste, la îmbunătățirea climatului general din Europa, la îndepărtarea reminiscențelor războiului rece și la crearea bazelor securității europene". „Insistăm asupra recunoașterii și respectării de către toate statele a realităților de după cel de-al doilea război mondial. În acest spirit am acționat pentru recunoașterea existenței celor două state germane" — arată „Rude Pravo".

„Internaționalismul și caracterul socialist, ca și respectarea principiilor și normelor dreptului internațional — acestea reprezintă continuitatea politicii externe cehoslovace. De la aceste principii R. S. Cehoslovacă nu s-a abătut niciînd și ele rămîn și pe mai departe părți componente ale programului de acțiune a statului cehoslovac în domeniul politicii externe" — conchide redacționalul din „Rude Pravo".

Un ultim eveniment care nu se încadrează în sfera actualității politice, dar care a reținut atenția opiniei publice nu numai din Cehoslovacia, l-a constituit deschiderea Tîrgului internațional de la Brno, la care expun aproape 1 500 de firme din ramura construcției de mașini din 29 de țări. La festivitatea de deschidere a tîrgului, care în acest an a ajuns la cea de-a X-a ediție, au participat numeroși oaspeți, invitați de onoare, printre care și Gheorghe Cioară, ministrul comerțului exterior al Republicii Socialiste România.

Țara noastră participă la actuala ediție jubiliară a Tîrgului de la Brno pentru prima oară cu o expoziție proprie, în cadrul căreia sînt prezentate ultimele realizări ale modernei industrii românești constructoare de mașini. Produsele noastre s-au bucurat de aprecierea unanimă a specialiștilor și vizitatorilor tîrgului. O dovadă elocventă în acest sens o constituie acordarea medaliei de aur a tîrgului instalației complexe de foraj „F-200", produs realizat la Uzinele „1 Mai" din Ploiești. În acest fel, România își înscrie numele pe lista medaliaților uneia dintre cele mai importante manifestări europene în domeniul construcțiilor de mașini — Tîrgul internațional de la Brno.

Praga, 24 septembrie

reflector

ÎN AJUNUL REUNIUNII C.E.E.

Vineri, Consiliul miniștrilor de externe ai țărilor membre ale Pieței comune se întrunește pentru a examina, prioritar față de alte probleme (dar pentru a cîta oară ?), candidatura britanică. Raporturile franco-britanice s-au încordat însă în ultimele zile. La mijlocul săptămînii trecute, ministrul de externe Michael Stewart a cerut pe căi diplomatice explicații în legătură cu două pasagii din cuvîntarea rostită de omologul său francez, Michel Debré, la un dejun al presei diplomatice : ministrul francez s-ar fi referit pe de o parte la legăturile de ordin tehnologic ale Angliei cu S.U.A. ca la un obstacol pentru independența tehnologică a C.E.E. ; el ar fi declarat că, în ceea ce privește concepția franceză despre Piața comună, ea nu coincide cu ideologia politică a tratatului de la Roma. În același timp — poate ca un răspuns la primul punct — șeful Foreign Office-ului și-a exprimat surprinderea că firma de construcții aeronautice Dassault a încheiat un contract de cooperare cu o firmă americană, după ce anulase, din motive fiscale, un proiect franco-britanic identic. Cît despre tratatul de la Roma, Michael Stewart a amintit că multă vreme principala obiecție franceză față de candidatura Marii Britanii se bazase pe rezervele acesteia față de tratat.

Ca răspuns la ceea ce unii observatori consideră ca o „ofensivă preventivă" înaintea reuniunii „celor șase", la Quai d'Orsay s-a precizat că, referitor la independența tehnologică vest-europeană, formularea ministrului francez a fost de ordin general, iar în ceea ce privește tratatul de la Roma, Franța nu respinge concepția economică, ci ideologia politică, adică ideea organismelor supranaționale. Cît despre cooperarea americană a lui Dassault, la Paris se declară că este vorba doar de un contract între două firme particulare...

SOLUȚIA ÎN PROBLEMA LOUVAIN

În urma îndelungatelor dezbateri pe care le-au suscitat problemele lingvistice, guvernul belgian a hotărît mutarea secției franceze a Universității din Louvain. Noua universitate, cu cele 7 facultăți și 150 de secții de cercetări, urmează să fie instalată în regiunea Ottignies — loc ce presupune crearea unui centru urban, amenajarea adecvată a căilor de comunicație, locuințe, complex artistic și sportiv.

Dacă deciziile vor fi luate în timpul cerut și asigurările necesare — financiare și juridice — vor fi obținute, primele instalații vor începe la sfîrșitul anului 1972, iar operațiunea de transfer va dura aproximativ 8 ani. Mutarea se va face în etape, dîndu-se prioritate facultăților științifice, a căror nevoie de extindere este mai urgentă. Astfel, în 1972, vor începe instalațiile grupurilor științifice ; în 1976 va avea loc deschiderea bibliotecii centrale și instalarea institutului superior de filozofie, iar în 1977 instalarea facultății de drept, psihologie și pedagogie.

După criteriile actuale, aprecierile făcute cu privire la cheltuielile ce privesc transferul se ridică la minimum 17 miliarde franci belgieni.

CARACAS — posibilități multiple de colaborare

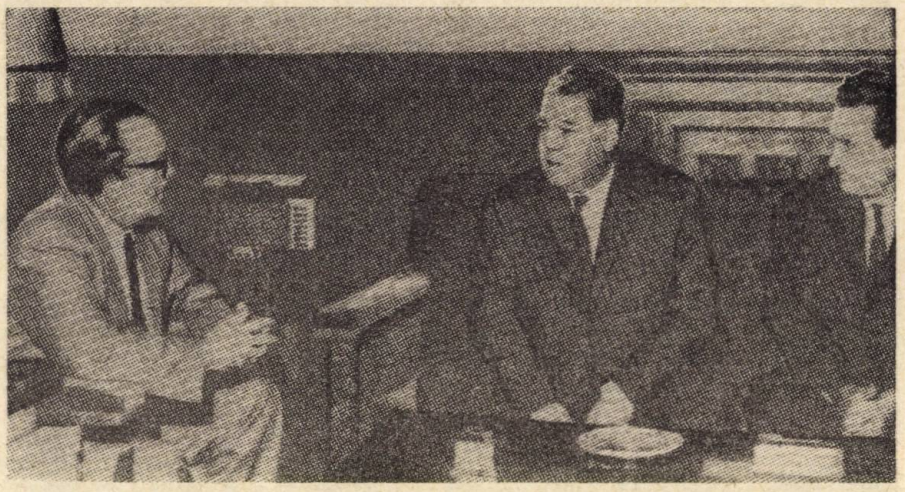

Caracas. Tovarășul Gheorghe Rădulescu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, șeful delegației guvernamentale române (la mijloc) împreună cu Ignacio Iribarren Borges (stînga), ministrul relațiilor externe al Venezuelei

Unul din aspectele cele mai semnificative ale civilizației contemporane este acela de a putea înlesni comunicarea mai rapidă, între popoare chiar foarte depărtate unele de altele ca situare geografică. Iar multitudinea preocupărilor în creația materială și spirituală face nu numai posibilă, dar totodată necesară, și multiplicarea căilor prin care popoarele ajung să ia cunoștință de realizările altora, să se cunoască mai bine și să stabilească între ele legături permanente — care, întemeiate pe stimă și respect —, pot asigura pe diferite planuri o colaborare eficientă, reciproc avantajoasă. În afară de faptul că asemenea legături au o mare însemnătate pentru întărirea încrederii între popoare — factor esențial în menținerea păcii — ele își au un rost bine definit în circuitul internațional al valorilor create în lume, al experienței dobîndite în obținerea lor. În acest sens se dezvoltă relațiile țării noastre cu numeroase țări de pe continentul latino-american, vizitate, săptămînile acestea, de o delegație guvernamentală română, condusă de tovarășul Gheorghe Rădulescu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri.

Afinitățile de limbă și de cultură dintre poporul nostru și popoarele latino-americane — afinități care se explică prin latinitatea originii lor — reprezintă un factor de înțelegere și de apropiere pe terenul unei colaborări eficiente. Există multe modalități pentru lărgirea acestui teren. Anul trecut, de pildă, numărul țărilor latino-americane cu care România întreține relații diplomatice s-a mărit cu încă două — Venezuela și Columbia. Se constată și anumite progrese în dezvoltarea colaborării pe tărîm economic. Desigur, există încă foarte multe posibilități neexplorate în domeniul cooperării și al schimburilor comerciale.

În ultimul timp un număr important de oameni politici și reprezentanți ai cercurilor economice latino-americane și-au manifestat interesul pentru intensificarea legăturilor economice cu România. În Venezuela, cea de-a doua țară latină din America vizitată de delegația guvernamentală română, au fost exprimate din nou asemenea opinii. Dl Ramon Imeri, președintele Camerei de Comerț din Caracas și Cesar Quintero, membru al conducerii „Fedecamaras", care au vizitat România, au subliniat în discuțiile avute cu vicepremierul român, Gheorghe Rădulescu, impresia deosebită pe care le-au produs-o realizările economiei noastre, gradul înalt de tehnicitate al unor ramuri industriale (construcții de mașini, utilaj petrolier). În cursul convorbirilor a fost ascultată cu mult interes propunerea română privind livrarea unor instalații și echipamente necesare întreprinderilor industriale venezuelane, cu plata în produse ale întreprinderilor respective sau în alte produse. Oprindu-se asupra perspectivelor colaborării româno-venezuelane în industria petrolului, ziarul „El Nacional" din Caracas scria că — în afară de acest sector al relațiilor economice — se impune atenției aportul pe care „oaspeții ar putea să ni-l acorde în ce privește industrializarea, domeniu în care au multă experiență".

Posibilitățile de dezvoltare a legăturilor economice dintre Venezuela și România au constituit obiectul unor contacte și convorbiri anterioare, cum au fost cele prilejuite de vizita făcută în țara noastră a d-lui José Antonio Mayobre, ministrul minelor și hidrocarburilor al Venezuelei. Subliniind utilitatea acestor contacte, Gheorghe Rădulescu a discutat pe larg cu interlocutorii săi de la Caracas despre modalitățile concrete și perspectivele colaborării economice în variate domenii. Din partea venezueleană s-a exprimat părerea că — dat fiind caracterul complimentar al unor ramuri de producție din cele două țări — România oferă posibilități deosebit de bune pentru lărgirea schimburilor comerciale, a cooperării economice și tehnice cu Venezuela.

Asemenea păreri pornesc de la eforturile pe care le desfășoară Venezuela pentru diversificarea economiei și intensificarea dezvoltării sale industriale. Orașul Maracaibo, vizitat de delegația română, a devenit în ultimii ani un important centru al dezvoltării industriale. În afară de industria petrolului — unde întreprinderea de stat „Corporacion Venezolena del Petroleo" deține poziții însemnate, la Maracaibo au luat ființă numeroase alte fabrici care prelucrează materii prime autohtone.

Faptul că, în acest an, oficialitățile din cele două țări au putut aprecia — prin vizite reciproce — utilitatea sporirii schimburilor economice dovedește, așa cum se subliniază și în comunicatul comun semnat la Caracas — că una din căile de întărire a colaborării internaționale este contactul direct între popoare, în conformitate cu principiile fundamentale consacrate în Carta Națiunilor. Comunicatul relevă că cele două delegații au elaborat un acord prin care se hotărăște crearea unei comisii guvernamentale mixte româno-venezuelane, care va studia și explora acele domenii care prezintă perspective concrete de schimburi.

Itinerarul delegației guvernamentale române trece, săptămîna aceasta, prin Bogota — capitala Columbiei. Opinia publică din România urmărește cu atenție și interes aceste contacte cu țările latino-americane. Pornind de la principiile sacre ale vieții internaționale — egalitatea în drepturi, respectarea suveranității și independenței, neamestecul în treburile interne, avantajul reciproc — vizita delegației guvernamentale române în mai multe țări latino-americane apare ca o nouă expresie a efortului consecvent pentru bună înțelegere și colaborare între toate popoarele.

Eugen POP

SINTEZE

Mircea Malița
adjunct al ministrului afacerilor externe

Rolul organismelor internaționale în promovarea cooperării economico-științifice între state

Implicațiile cooperării internaționale și consecințele ei asupra tuturor domeniilor vieții sociale impun o cercetare a experienței acumulate pînă în prezent care să permită stabilirea obiectivelor fundamentale spre care trebuie orientată cooperarea și a formelor cele mai corespunzătoare pentru atingerea obiectivelor fixate. Cooperarea a devenit un concept al cărui rol și semnificație cresc sub ochii noștri. Iată cîteva reflecții pe care participarea la unele conferințe internaționale din ultimul an mi le-a prilejuit.

Atunci cînd la San Francisco a fost elaborată Carta Națiunilor Unite, ideea cooperării în domeniile economic, social, științific, cultural și umanitar se bucura de o atenție restrînsă [1]. Accentul principal revenea în mod îndreptățit rolului Organizației Națiunilor Unite în domeniul apărării păcii. Inima Cartei consta în încercarea de construire a unui mecanism de apărare a securității. Este semnificativ că pentru includerea chiar și a acelor puține pasaje în legătură cu cooperarea internațională au răsunat în special vocile țărilor mici și mijlocii [2].

Indiferent de aprecierile care se pot face asupra a ceea ce a devenit sistemul de securitate preconizat de Cartă în raport cu textul inițial (Capitolul VII), indiferent de aprecierile asupra soliditățiî sau utilității unor măsuri întreprinse de Consiliul de Securitate sau de Adunarea Generală, trebuie să recunoaștem că natura și complexitatea situațiilor internaționale contemporane cer formule mai suple, care să fie aplicate de Organizația Națiunilor Unite.

În aceiași ani însă, ideea cooperării sădită în Cartă a încolțit și s-a dezvoltat continuu. Instituțiile specializate din familia Națiunilor Unite și-au amplificat structura, și-au consolidat opera, și-au extins activitatea. Organizația Națiunilor Unite desfășoară ea însăși o acțiune amplă de încurajare a cooperării, implicînd domenii de natură tehnică, economică, socială.

Apariția de dată recentă a unor organisme internaționale care instituționalizează concepte de bază ale dezvoltării și cooperării cum sînt U.N.C.T.A.D., U.N.I.D.O., P.N.U.D. și altele ilustrează efortul de adaptare a O.N.U. la cerințele extinderii cooperării în aceste domenii.

Astăzi, patru cincimi din resursele materiale și din personalul Națiunilor Unite sînt consacrate sectoarelor economic, social și juridic și numai o cincime continuă să servească dezbaterii de natură politică. Ajungem la concluzia că astăzi majoritatea covîrșitoare a activității organismelor internaționale guvernamentale sînt axate în jurul acestor sectoare ale cooperării.

Punctul de plecare l-a constituit, desigur, trezirea atenției opiniei publice mondiale asupra faptului că lichidarea gravelor disproporții existente între nivelul științific, tehnic, cultural și în evoluția instituțiilor sociale al diferitelor regiuni și țări ale lumii reprezintă o parte componentă hotărîtoare a luptei pentru lichidarea subdezvoltării, pentru întărirea independenței naționale și afirmarea în fapt a egalității suverane a statelor. În sistemul Națiunilor Unite cooperarea este pe cale de a deveni una dintre laturile inseparabile ale acțiunii îndreptate spre asigurarea progresului economic, social și, în consecință, a păcii. Fenomenele ascensiunii rapide a cooperării în viața organizațiilor internaționale sînt salutare și pozitive. Dacă ele nu s-ar fi produs, întregul sistem de cooperare internațională nu ar fi putut suporta crizele numeroase de încordare care au urmat conflictelor de natură politică și militară și Organizația Națiunilor Unite nu ar putea să-și prezinte astăzi calitățile, cel puțin potențiale, pe care le are în domeniul păcii și progresului. Speranțele și încrederea omenirii sînt orientate spre o restabilire a unei contribuții substanțiale a Organizației Națiunilor Unite în salvgardarea păcii și în consolidarea securității.

Rădăcinile cooperării sînt reale. De pildă, din punct de vedere al relațiilor economice, statele nu pot trăi în izolare. Cooperarea lor este o necesitate absolută. A o refuza echivalează cu a ieși din circuitul vieții internaționale și a nu accepta ritmul progresului general.

Față de formele clasice de legături comerciale, **cooperarea se deosebește, pe de o parte, prin caracterul ei de durată, iar pe de altă parte, prin caracterul de continuitate a solidarității pe care o stabilește între parteneri.**

Schimbările care intervin în toate domeniile de activitate ale societății contemporane, amplificînd cerințele de cooperare internațională, își pun totodată pecetea pe însăși natura și dimensiunile cooperării.

Forma primordială a cooperării este, bineînțeles, înțelegerea bilaterală. Ea se aplică cu succes în înțelegerile existente între țări și dacă ar fi să ilustrăm acest gen de colaborare bazat pe egalitate, respect și avantaj reciproc, sînt sigur că am putea cita numeroasele forme de colaborare între România și multe țări ale lumii.

O altă direcție naturală importantă pe care se dezvoltă relațiile între state este forma cooperării regionale precum și cea bazată pe apropierile de sisteme economice și sociale. Republica Socialistă România participă în cadrul formelor stabilite de țările socialiste pentru promovarea colaborării în diferite domenii.

Există, în sfîrșit, calea cooperării multilaterale asupra căreia vom stărui mai mult. Vom omite, pentru ușurința tratării, cooperarea în alte domenii decît cele inspirate de zone economice, științifice și tehnice ale activității sociale.

Diversele forme de cooperare multilaterală sub egida O.N.U. au un rol complementar, util, în raport cu relațiile bilaterale de colaborare economică, tehnică, științifică, culturală, care se dezvoltă între diferite state, indiferent de orînduirea lor socială.

Adresîndu-se conducătorilor instituțiilor specializate ale O.N.U. întruniți la București în vara acestui an, tovarășul Nicolae Ceaușescu a spus :

„Asistăm la un uriaș progres tehnico-științific pe baza căruia au loc creșterea impetuoasă a forțelor de producție, sporirea producției de bunuri materiale și spirituale, se creează resurse nelimitate pentru înflorirea civilizației umane.

În contextul acestei furtunoase dezvoltări economice apare și mai izbitor tabloul pe care îl înfățișează marele număr de țări și zone subdezvoltate de pe diferite continente în care largi mase populare nu pot beneficia de roadele creației științifice și tehnice mondiale. Problema subdezvoltării în lumea de astăzi se pune cu atît mai acut cu cît decalajul dintre țările rămase în urmă și cele avansate pe tărîm economic și social tinde să se accentueze. Acordarea unui larg și eficient sprijin țărilor în curs de dezvoltare în vederea progresului lor multilateral pe temelia rea-

→

[1] Din cele 111 articole cît cuprindea Carta O.N.U. numai 18 erau consacrate problemelor economice, sociale, științifice și umanitare. Cf. „Charte des Nations Unies et Statut de la Cour Internationale de Justice", New York, 1946, p. 21—26.

[2] Problema apropierii nivelelor economice și de o manieră generală a consecințelor practice ale solidarității internaționale între țări puternic dezvoltate, țări industrializate și țări a căror dezvoltare ținea încă de domeniul viitorului, s-a aflat în atenția participanților la Conferința de la San Francisco. Țările subdezvoltate, țările mici și mijlocii au ținut să înscrieze în articolele 55 și 56 ale Cartei că ridicarea nivelului de viață și de progres ca și dezvoltarea sînt considerate ca unul din mijloacele chemate „să asigure între națiuni relații pașnice și amicale bazate pe respectarea principiului egalității în drepturi a popoarelor și a dreptului lor de a dispune de ele însele". Cf. Ibidem, p. 21—22.

lizărilor civilizației moderne reprezintă astăzi o cerință fundamentală a vieții internaționale.

Organismele de specialitate ale Organizației Națiunilor Unite au în preocuparea lor sprijinirea eforturilor acestor state pe plan economic și social și activitatea lor se bucură de aprecierea opiniei publice mondiale. Este de la sine înțeles că punerea în valoare a resurselor naturale și umane, dezvoltarea forțelor de producție depind, în primul rînd, de munca și eforturile fiecărui popor, ale fiecărui stat ; în același timp, pentru a fructifica la un nivel maxim eforturile lor, acestor țări trebuie să li se ofere un sprijin substanțial din partea statelor dezvoltate și a Națiunilor Unite".

Experiența ultimelor decenii a demonstrat că izvorul principal al diferitelor forme de cooperare economică internațională rezidă atît în respectarea principiilor independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, avantajului reciproc și neamestecului în treburile interne ale altor state, cît și în preocuparea consecventă a fiecărui popor de a-și mobiliza în primul rînd toate resursele naturale și umane de care dispune și de a folosi avantajele cooperării în scopul valorificării lor supreme.

Pentru înfăptuirea unor pași reali în această direcție își păstrează întreaga actualitate propunerea formulată de România încă din 1957, la a XII-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U., privind necesitatea elaborării și adoptării unor principii de cooperare economică internațională care să călăuzească statele în relațiile dintre ele. (Sesiunea a XII-a a Adunării Generale a O.N.U., Doc. A/C.2/L.330).

Unei asemenea forme de cooperare multilaterală i se adresează în mod special acele teme care prin amploarea influenței lor antrenează responsabilitatea tuturor statelor. Pentru studiul cooperării internaționale trebuie să ne adresăm nu statelor, ci ideilor fundamentale care reclamă prezența acestor instituții. Primul domeniu important este acela al **atomului.** Pentru lărgirea sferei aplicațiilor pașnice a energiei nucleare a fost creată prima instituție specializată, înființată după război. Atomul a ocazionat prima conferință mondială, organizată sub egida Națiunilor Unite pe temele cooperării, în 1955. Agenția Internațională pentru Energia Atomică (A.I.E.A.) a fost creată în 1956 cu rezultate de bun augur. Cele trei conferințe asupra aplicațiilor pașnice ale energiei atomice reprezintă însă o descreștere evidentă a speranțelor pe care omenirea și le-a pus în energia nucleară. Știința a dotat violența cu arme fără precedent. Pentru ca societatea noastră să cunoască primăvara progresului promis de tehnologie, ea trebuie să treacă de vitregiile iernii. Dintre toate pericolele care amenință ființa omenească, cea a unei explozii termonucleare este cea mai redutabilă și mai redutată. „Nu știu ce arme vor fi folosite în viitorul război, spunea Einstein, dar le cunosc bine pe cele din războiul care-i va urma : arcul și săgeata". Dar dacă omul a fost capabil de asemenea descoperiri fără precedent, rațiunea este chemată să servească omului și nu să-l distrugă. Și unde poate fi găsit un domeniu mai vast și un teren mai apt pentru cooperare decît cel oferit de energia nucleară ?

Este posibil ca în prezent perfecționările tehnice care au coborît costul electricității de origine nucleară la nivel comercial să dea un nou impuls cererilor țărilor în curs de dezvoltare de a se crea baza energeticii nucleare. Promisiunile puterilor nucleare făcute cu prilejul semnării Tratatului de neproliferare a armelor nucleare anunță o perioadă de creștere a cooperării internaționale în domeniul atomic, ceea ce ne face să fim din nou pe panta ascendentă a curbei cooperării în acest domeniu.

Al doilea mare domeniu de cooperare ne este oferit de **spațiul cosmic.** Aplicațiile pașnice ale explorării Cosmosului (meteorologie și comunicații) au fost mai rapide decît speranțele inițiale, creînd unul din capitolele de interes internațional. Cu toate realizările obținute de pe urma funcționării unui Comitet de pe lîngă Națiunile Unite, condus cu toată distincția de actualul ministru al afacerilor externe al Austriei, și a schimbului de informații care a dus la o conferință ce s-a ținut la Viena în vara acestui an, se resimte nevoia unei agenții specializate care să fie consacrată în întregime acestei teme. Un efort marcant de cooperare poate fi considerat programul „Veghea meteorologică mondială", inițiat de O.M.M. pentru perioada următorilor ani.

Oceanul, cu resursele sale, practic inepuizabile, constituie un alt important domeniu de cooperare. Este un fapt pozitiv că el a fost abordat în cursul unei sesiuni anterioare a O.N.U., iar întrunirile unui comitet de studiu consacrat oceanului au devenit din ce în ce mai frecvente.

Este comun acestor domenii că ele oferă subiecte de intervenție legislației internaționale, în sensul unui efort internațional, care să le imprime un caracter eminamente pașnic și să le sustragă gradual posibilităților de folosire în scopuri militare.

Pe măsură ce cooperarea pașnică în acest domeniu crește, trebuie să se desfășoare și eforturile de a elabora instrumente internaționale de interzicere a folosirii descoperirilor și explorărilor în scopuri de distrugere. Existența unui Tratat de interzicere a experiențelor nucleare și a unui Tratat de neproliferare, a unui Tratat de nefolosire a corpurilor cerești în scopuri militare și o propunere de nefolosire a mării în scopuri războinice sînt jaloane, desigur încă modeste, ale acestui efort dus în cadrul Națiunilor Unite.

În afara acestor trei teme sînt însă alte subiecte neacoperite de o cooperare interstatală organizată. Cu posibilități mai mari de a influența activitatea economică și viața socială, culturală și civilizația contemporană, decît însăși energia atomică, este **mașina electronică de calcul.** Înmulțirea numărului ordinatoarelor, aplicațiile lor crescînde, precum și limbile artificiale care sînt folosite la programarea lor ridică probleme de la rezolvarea cărora mai devreme sau mai tîrziu statele nu se vor putea sustrage. Concentrarea cercetărilor și producția ordinatoarelor, în special în sectorul privat, nu pot constitui un obstacol de netrecut în calea unor reglementări internaționale. Calculatorul este instrumentul prețios în grăbirea dezvoltării economice și sociale a țărilor în curs de dezvoltare și de aceea trebuie să se bucure de un tratament analog cu celelalte descoperiri cu implicații largi asupra progresului.

Acoperită insuficient de o structură adecvată în cooperarea interstatală se află și **celula,** al cărei studiu pînă la sfîrșitul acestui secol va pune biologia printre primele mijloace științifice contribuind la avansul societății. Fie că este vorba de studiul biochimic al structurii celulare, al creării unor forme artificiale primare de viață sau de studiul celulei nervoase și deci a activității creierului, sau a formelor patologice care includ cancerul, acest capitol de imensă importanță pentru epoca contemporană nu a atras acea concentrare de atenție și de mijloace din partea comunității internaționale pe care le merită.

Pornind de la aceste necesități, țara noastră, căreia i s-au asociat și alte state europene, a adus în dezbaterile Comisiei Economice a O.N.U. pentru Europa preocuparea pentru extinderea cooperării științifice și tehnologice.

De altfel, știința și tehnologia, solicitînd resurse materiale și intelectuale considerabile, care de cele mai multe ori nu pot fi satisfăcute decît prin cooperare, au condus la ceea ce unii autori numesc „diplomația științei" ca instrument de promovare a politicii naționale a statelor.

Există și alte domenii de importanță primordială care solicită impulsionarea unei largi cooperări între state. Ele sînt apă, hrană, populație, urbanizare și dezvoltare economică. Nu există țară pentru care substanța preocupărilor zilnice curente să nu cuprindă aceste domenii. Nici unul dintre ele nu le poate rezolva singur, fără sprijinul sau cel puțin experiența pe care o dobîndesc alte state. Cu toate acestea, problema apei, a cantităților de care se va dispune pentru a asigura culturile de cereale și funcționarea industriei, precum și poluarea continuă a mediului acvatic nu sînt încă tratate pe o scară care să prevină situația de criză în viitorul nu atît de depărtat. Deceniul hidrologiei, organizat sub egida O.N.U. și cu participarea unor instituții specializate ca O.M.M., U.N.E.S.C.O., F.A.O., a fost o experiență importantă ale cărei rezultate sînt stimulatorii.

Problema hranei și a creșterii consumului de proteine, căreia o importantă instituție internațională (F.A.O.) îi este consacrată în întregime, nu a primit răspunsuri suficiente pentru acoperirea nevoilor existente ale omenirii, iar din punct de vedere al celor șase miliarde de locuitori de la sfîrșitul secolului perspectivele nu sînt de loc încurajatoare, în ciuda faptului că este astăzi științificește posibil să afirmăm existența și posibilitatea unei soluții [3].

Nu se poate afirma că explozia demografică [4] nu a stat în atenția ultimelor dezbateri internaționale și că comisia populației din cadrul Națiunilor Unite și importante congrese pe care le-a organizat nu ne-au înzestrat cu un material bogat, dar nu și cu concluziile necesare. Orașele de la sfîrșitul secolului vor arăta așa cum le construim astăzi, dacă continuăm să procedăm mai mult după gusturile și exigențele zilei de ieri.

În sfîrșit, **problema cea mai ascuțită din toate este dezvoltarea economică,** de care depinde ansamblul relațiilor internaționale. Nu există decît două

[3] Cea de-a treia anchetă mondială efectuată în 1963 a estimat că din cei 2,2 miliarde locuitori din țările în curs de dezvoltare, mai mult de o cincime sînt subalimentați, și din aceștia peste 50 la sută suferă de subnutriție dacă se face comparație cu normele actuale de nutriție. (Raportul Comitetului O.N.U. — doc. E/4343 consult pentru știință și tehnică).

[4] Astăzi, circa 43 milioane de persoane se adaugă anual populației deja existentă în țările în curs de dezvoltare, de șapte ori mai mult decît în țările dezvoltate.

căi : aceea a continuării tendinței de agravare a discrepanței între nivele de dezvoltare a diferitelor țări, care conduce în ultimă instanță la amenințarea păcii omenirii sau micșorarea continuă a acestui decalaj prin eforturi proprii și prin cooperare pînă la realizarea unor condiții de deplină egalitate legală și materială între state. Deceniile pentru dezvoltare inițiate de O.N.U. atestă preocuparea de a aduce contribuții la căutarea de soluții globale dezvoltării și cooperării.

Un alt subiect de cooperare internațională asupra căruia țara noastră a atras atenția în numeroase întruniri internaționale este rolul omului în grăbirea progresului. Au fost studiate toate elementele capabile să grăbească dezvoltarea economică, comerțul [5], tehnica și știința [6]. Nu s-a bucurat însă de o atenție analogă problema educației și a formării omului. Schimbul de experiență între țări este redus și asistența tehnică dată țărilor în curs de dezvoltare la acest capitol cu totul insuficientă și în plus grevată de accentuarea fenomenului de „brain drain". Omul rămîne resortul principal al progresului. De investițiile care se fac în cultura și capacitățile lui depinde forma societății de mîine.

Anul internațional al educației, care urmează să fie proclamat sub auspiciile O.N.U., poate oferi, în acest sens, un prilej fericit de promovare a cooperării în slujba înfloririi personalității umane.

În toate domeniile capitale legate de însăși existența materială a umanității se desfășoară programe și acțiuni, dar care sînt cu un pas în urma exigențelor presante ale realității. Oricare ar fi scara pe care ele se desfășoară, cooperarea internațională este încă sub nivelul necesităților, oferind un cîmp infinit de inițiativă. Care sînt principalele obstacole care fac cooperarea internațională insuficient de viabilă ?

Principalul obstacol rămîne cursa înarmărilor. Este evident că încetarea lor, fie și parțială, ar elibera resurse de asemenea mărime, încît multe din aspirațiile rămase neîndeplinite s-ar putea realiza. Statisticile ultimilor ani pun în evidență faptul că pentru fiecare dolar afectat dezvoltării se cheltuiesc, în prezent, mai mult de cinci dolari în scopuri distructive. Cînd vorbim de resurse nu ne gîndim numai la resursele financiare ci și la cele intelectuale, fiind știut că majoritatea cercetărilor din lume sînt absorbite astăzi de programele militare.

Al doilea obstacol îl constituie conflictele deschise. În timp ce afectează tot ceea ce părțile în conflict au ca potențial uman și material, ele aruncă o umbră de neîncredere asupra ansamblului relațiilor internaționale abătîndu-le de la sarcinile primordiale.

Al treilea obstacol constă în însăși structura organismelor internaționale, care nu au realizat încă participarea nediscriminată a tuturor subiectelor de drept internațional, respectiv a tuturor statelor la activitatea lor și care nu au reușit încă să funcționeze cu eficacitatea unor instituții productive.

După acest scurt sumar al stadiului în care se găsește cooperarea internațională putem ajunge la următoarele idei ce mi se par de o mare actualitate. Cooperarea internațională nu mai este o opțiune. A renunța la ea, a nu o dezvolta prin toate mijloacele — echivalează cu a frîna progresul mondial și cu o amenințare la adresa păcii. Cooperarea internațională izvorăște din nevoi presante ale umanității contemporane.

Din acest punct de vedere voi menționa inițiativa binecunoscută a unui grup de state care, la propunerea României, au înscris pe agenda O.N.U. și a preocupărilor internaționale promovarea unor forme de cooperare europeană, ca pași spre destindere și pregătirea unui climat propice pentru rezolvarea problemelor internaționale.

Termenii cunoscutei rezoluții adoptate în unanimitate în 1965, schimbul de vederi avut între miniștrii de externe și experții țărilor coautoare, primirea favorabilă de către cercuri largi ale opiniei publice mondiale a acestei inițiative atestă valoarea ei și necesitatea de a o dezvolta.

Există mai multe trăsături care disting această idee și anume : coautorii nu se consideră un grup închis și nu doresc să instituționalizeze activitatea lor, se orientează spre acțiuni de natură practică, vizibilă, realizabilă ; sînt animați de convingerea că se poate progresa în direcția destinderii, chiar și înainte de rezolvarea marilor probleme, sînt convinși că toate țările mici și mijlocii își găsesc o vocație deosebită în promovarea ideii cooperării europene ; și, în sfîrșit, relevă caracterul în întregime pozitiv al inițiativei lor menit să favorizeze interesele fiecăruia în acțiunea de destindere, înțelegere și cooperare europeană.

Există tot atîtea capitole de cooperare cîte subtitluri are știința contemporană. Acceptînd constatarea statisticienilor că dimensiunile științei se dublează, în medie între 7 și 15 ani, este ușor să ne imaginăm dimensiunile grandioase ale cooperării în perspectivă [7]. Ar fi de dorit — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — ca Organizația Națiunilor Unite să aibă mai puține probleme litigioase de rezolvat, în schimb să-și consacre eforturile spre a ajuta la ridicarea economico-socială a țărilor mai slab dezvoltate, îndeplinindu-și în acest fel în cele mai bune condiții rolul său de a promova cooperarea internațională, progresul și pacea în lume.

Sîntem la un moment al istoriei în care se cere promovarea în viață a acestor teme fundamentale. Toate țările, mari și mici, au un rol deosebit în a dezvolta permanent cîmpul cooperării între state. Organisme de vocație universală sînt instrumente prețioase pentru promovarea acestor inițiative. Investiția de eforturi și de resurse în domeniul cooperării va fi răsplătită însutit. Cooperarea este un exercițiu al păcii, practicînd cultivarea acelor principii care asigură și stabilitatea relațiilor politice între state. Condiția cooperării este egalitatea în drepturi. Cooperarea presupune parteneri egali ce se respectă. Securitatea reclamă același principiu. Eforturile pentru asigurarea unui curs de continuă dezvoltare a cooperării nu trebuie să cunoască opriri, descurajări. Nu există momente neprielnice pentru a promova o idee pașnică. Nu există rezerve care să poată fi justificate în fața acțiunilor nobile și generoase îndreptate spre bunăstarea, pacea și progresul omenirii.

[5] Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare, Geneva, 1968.

[6] Conferința Națiunilor Unite pentru aplicarea științei și tehnicii în folosul regiunilor slab dezvoltate, Geneva, 1963.

[7] Derek Price, „Exponential Curse of Science" în „Sociology of Science", 1962, p. 516—524.

reflector

SWAZILAND : PERSPECTIVELE INDEPENDENȚEI

Ultimul teritoriu din Africa rămas sub tutelă britanică, regatul denumit Swaziland, a devenit independent la 6 septembrie. Monarhul lui, regele Sobhuza II, supranumit „leul", domnește asupra unui teritoriu cu contraste violente, la fel de violente ca și contrastele dintre populații : pe de o parte, 10 000 de albi, deținînd 46 la sută din pămînturi ; pe de altă parte, 385 000 africani în mare parte analfabeți și avînd o economie înapoiată. Ca și Lesotho (fost Basutoland) și Botswana (fost Bechuanaland), Swaziland fusese supus pînă în perioada anilor 1890 autorității Înaltului Comisar britanic de la Pretoria. Totuși, spre deosebire de primele două, care o dată cu independența politică dobîndită în 1966 au devenit mai strîns tributare economiei sud-africane, Swaziland poate aborda cu o relativă încredere era care se deschide în fața lui.

Paradox ? Nu, Swaziland dispune de mai multe bogății naturale : beneficiază de pămînturi fertile și bine irigate, ca și de resurse minerale.

Războinici swazi serbează independența

În sfîrșit, populația lui este mai omogenă, fiind formată din etnii de aceeași origină și de aceeași structură social-politică. Aceste structuri tribale puteau fi potrivnice formei constituționale date regatului unde de acum înainte drepturile suveranului sînt limitate, unde a fost instaurat votul universal, unde cabinetul este răspunzător în fața unei Camere inferioare cuprinzînd 24 de membri aleși și 8 numiți de guvern, și unde, în sfîrșit, urmînd modelul britanic, Camera inferioară este dublată de o Cameră superioară.

Primele alegeri care au avut loc anul trecut au adus partidului regelui, Mișcarea națională Imbokodvo, toate locurile în Camera inferioară, deși partidul de opoziție Ngwane (Congresul eliberării naționale) a obținut 20 la sută din voturi. Astfel, în momentul de față regele, care domnește din 1921, dispune desigur de o majoritate certă ; totuși, el consultă toate tendințele opiniei, inclusiv, firește, pe reprezentanții comunității albe, de fapt reprezentanții puterii economice.

Abdicînd în parte de la privilegiile politice, albii nu și-au slăbit pozițiile ci și le-au întărit. Influența lor politică pe lîngă suveran a crescut. Ei nu sînt străini de victoria partidului Imbokodvo, iar primul ministru Makhosini Dlamini, a numit mai mulți albi în Camera legislativă. Excluderea totală a partidului de opoziție ridică totuși probleme. Fără îndoială partidul Ngwane și liderul lui, dr. Ambrose Zwane, nu propun o politică de schimb ; totuși, această formație pretinde că reprezintă o intelectualitate foarte redusă, precum și oamenii muncii din industrie și din instituții.

PORTUGALIA

Anatomia unei dictaturi

Articol scris pentru „Lumea" de Eléna de la Souchère

Boala gravă a lui Salazar (fotografia de sus) a pus problema succesorului. Cele mai mari şanse la postul de prim-ministru pare a le avea profesorul Marcelo Caetano (jos)

Cu sentimentele cele mai diferite, cercurile politice portugheze de toate tendinţele ca şi observatorii dinafară se întreabă astăzi dacă sistemul politic clădit de Salazar este destul de solid pentru a supravieţui fondatorului său. De multă vreme anumiţi oameni se întreabă dacă Portugalia este guvernată de un om sau de un mit. Salazar devenise de fapt „omul invizibil" al Portugaliei.

„DICTATORUL TIMID"

Vîrsta şi boala n-au făcut decît să accentueze acele trăsături ale personalităţii şefului guvernului de la Lisabona, care scăpaseră multă vreme privirilor aţintite asupra sa. Semăna prea puţin dictatorilor demagogi care au străbătut istoria lumii occidentale în cursul ultimilor 30 de ani. Totdeauna îmbrăcat în negru, purtînd chiar în intimitatea micii sale ferme de la Vimeiro ghete, mănuşi, pălărie neagră şi umbrelă, Salazar te făcea imediat să te gîndeşti la pictorul care ar fi vrut să devină. Ducea, de altfel, existenţa austeră a unui preot sihastru pe lîngă bătrîna sa doică care-i satisfăcea cu devotament micile plăceri culinare. Exercitînd timp de aproape 40 de ani o dictatură de fapt, el era mereu gata să declare că nu are nici un fel de ambiţie, că onorurile şi bogăţia nu-l tentează şi nu l-au tentat niciodată. Nu putea suporta contactul cu mulţimile. Toate conversaţiile îi erau o povară. Din această pricină nu convoca consiliul de miniştri decît foarte rar, preferînd să-şi abordeze colaboratorii în „tête-à-tête". Înlocuia, ori de cîte ori aceasta era posibil, ordinul scris printr-unul verbal. Acest dictator era un timid. Obligat să ia cuvîntul în public, propoziţiile sale clare şi îngheţate nu galvanizau mulţimile.

Toată opera lui Salazar, inspirată din Charles Maurras şi din regimul corporatist italian, arată ca şi cuvintele sale, un spirit dogmatic şi formalist. Bun elev, bun tehnician în ştiinţe economice, Salazar avea toate calităţile cerute pentru a ocupa cu distincţie posturi administrative secundare. Ce forţe au ridicat şi menţinut totuşi la putere această siluetă ştearsă şi studioasă ?

FORŢELE DE PROPULSIE : BISERICA, ARMATA

Uniunea Naţională, partid fondat de Salazar, nu poate fi considerat printre aceste forţe.

Cu toate că acest partid cîştiga cu regularitate alegerile legislative, el nu mai constituie de mult decît un cadru administrativ, un stat major fără trupe. Succesele electorale ale Uniunii Naţionale nu se pot explica decît fie prin indiferenţa marii părţi a alegătorilor, fie prin presiunile sau influenţele exercitate asupra recalcitranţilor ori şovăielnicilor. Cea mai profundă dintre aceste influenţe este aceea a bisericii care a contribuit la aducerea lui Salazar la putere. De fapt, viitorul dictator a fost format, modelat de biserică. Intrat la 11 ani la seminarul din Viseu — tîrg din nordul ţării — rămîne opt ani. Părăseşte seminarul pentru a urma studii de drept la Universitatea din Coimbra ; aici se grăbeşte să se înscrie în cercul de acţiune catolică a studenţilor din celebra universitate. Şi, cîţiva ani mai tîrziu, tînărul Salazar, devenit profesor de economie politică la Coimbra, semnează în „Novidades", ziarul bisericii, o serie de articole în care se reflecta cea mai strictă ortodoxie financiară. În 1923 ministrul ultraconservator al finanţelor, Cunha Leal, după ce aduce un elogiu lui Mussolini, abia instaurat în Italia, îşi manifestă intenţia „de a salva naţiunea, graţie politicienilor onesti, sprijiniţi de forţa publică". „Novidades" publica, a doua zi dimineaţa, pe prima pagină, o mare fotografie a doctorului Salazar : biserica îşi prezentase candidatul.

45 de ani s-au scurs de atunci. In acest lung răstimp, Salazar s-a ciocnit uneori cu opoziţia social-creştinilor şi a unor prelaţi ca episcopul de Porto, dar, în ansamblul său, clerul n-a încetat să sprijine regimul dictatorial.

În ciuda acestui sprijin, Salazar n-ar fi putut totuşi nici să preia puterea, nici să şi-o menţină fără intervenţia armatei. De altfel, portofoliul finanţelor i-a fost încredinţat în 1926 de către generalii care, în urma unei lovituri de stat, răsturnaseră republica. Armata avea nevoie de alianţa cu biserica şi de colaborarea unui tehnician capabil să facă ordine în finanţe. Funcţiunilor de „mare vistiernic", Salazar o adaugă curînd pe aceea de teoretician al regimului. Însărcinat cu instituţionalizarea dictaturii mareşalului Carmona, pune, între 1926—1933, bazele structurii „statului nou" care supravieţuieşte şi azi. Încă din acea epocă se produc în sînul armatei şi al bisericii unele disensiuni. Este curios de constatat în legătură cu aceasta, că şefii opoziţiei au fost militari liberali : căpitanul Galvao şi generalul Umberto Delgado. În acelaşi timp însă, în armată predomină tendinţele conservatoare, iar preşedinţia republicii revine de drept unui ofiţer conservator. În principiu ales, şeful statului este de fapt desemnat de forţele armatei. Astfel, mareşalului Carmona îi urmează Craveiro Lopes şi, în

sfîrșit, amiralul Américo Tomás, actualmente în funcțiune.

Ei se bucură rînd pe rînd de privilegiile destinate de obicei dictatorilor : fastul palatului Belém, cortegii de uniforme somptuoase. În umbra acestor personaje strălucitoare, Salazar joacă rolul ingrat al administratorului. Se poate spune că el este regizorul vieții politice portugheze, domeniu ce aparține armatei.

BANUL — PUTERNICUL SENIOR

Dacă e adevărat ceea ce spune un vechi proverb spaniol, că banul este un puternic senior, nu surprinde faptul că marile societăți financiare constituie, alături de biserică și armată, a treia forță care conduce Portugalia. Politica banului, insuficiența investițiilor în sectorul public au favorizat marile societăți în detrimentul celor mici și mijlocii.

Astfel s-au constituit marile carteluri (al căror arhetip e C.U.F. — Companhia Unias Fabril), aceste societăți gigant a căror cifră de afaceri anuală se ridică la 10 miliarde de escudos (circa 350 milioane dolari) și care controlează 50 la sută din întreprinderile portugheze.

C.U.F. e prezentă în toate sectoarele economiei : uzine textile și fabrici de săpun, industria de îngrășăminte și cea de insecticide, asigurări, bănci și companii de navigație. În cooperare cu cîteva societăți suedeze și olandeze, C.U.F. a construit pe Tejo, lîngă Lisabona, șantierele navale **Lisnave** — printre cele mai moderne din Europa, cuprinzînd în calele lor petroliere de 300 000 de tone. C.U.F. are de asemenea o participare la uzina de celuloză din Figueiras fondată în 1966, grație aporturilor de capital ale societății suedeze Billeruds. Pe lîngă C.U.F., un alt trust gigant este pe cale de a se naște. Animatorul său, Antonio Champollimand, care controlează industria de ciment a Portugaliei, Angolei și Mozambicului, a primit din partea guvernului monopolul producției siderurgice ; și se afirmă că complexul siderurgic de la Seixol fondat tot de Champollimand cu participarea „Băncii de Suez", și a „Lazzard Brothers" din Londra, va produce anul viitor 600 000 tone de oțel.

Alianța „regim-mare capital" s-a întărit în cursul ultimilor ani, favorizînd mișcarea de expansiune ai cărei principali beneficiari sînt marile societăți. Acest avînt se explică în parte prin exploatarea și jefuirea sistematică a resurselor coloniilor : cafeaua, diamantul, petrolul Angolei, bumbacul și zăcămintele de gaze naturale ale Mozambicului. Pe de altă parte, diversele planuri de dezvoltare economică inițiate în 1953 au dus la creșterea produsului național brut în medie anuală de 6,1 la sută. Dacă e adevărat că importurile au crescut mai repede decît exporturile, deficitul balanței comerciale e în mare măsură compensat de veniturile de pe urma turismului sau de aportul capitalurilor străine. Rezervele de aur și devize n-au încetat să crească și escudos-ul e una din monedele cele mai solide din lume.

Dar de această prosperitate, bazată pe comerțul exterior și monopolizată de o minoritate de privilegiați, nu beneficiază masele populației. Portugalia prezintă acest spectacol paradoxal al unui popor sărac într-o țară bogată. Structura agrară reprezentată în nord prin **minifundio** (parcele) și în sud de **latifundio** (marile domenii) nu oferă decît slabe posibilități de folosire a brațelor de muncă. Prin urmare, tineretul trebuie să ia drumul orașului. Dar nivelul industrial este mult sub acela al exodului ; ca urmare, emigrarea crește an de an, către alte țări ale Europei occidentale. Marea parte a emigranților sînt obligați să traverseze clandestin Spania. Bine primiți de populația spaniolă, dar exploatați de traficanții de „carne-albă", emigranții portughezi eșuează pînă la urmă în „bidonvilles"-urile regiunii pariziene, unde alături de algerieni și negri trăiesc în condiții inumane.

Sprijin laic al forțelor economice și sociale care domină Portugalia, regimul salazarist a pus în slujba lor un aparat represiv de o singulară sălbăticie. P.I.D.E. (poliția politică) recurge la metode din zi în zi mai violente. Tortura a devenit mijlocul clasic de luptă împotriva clandestinității. Tribunalele Portugaliei, spre deosebire de consiliile de război spaniole, nu pronunță condamnări la moarte. Arma regimului e deportarea în teritoriile de peste mări : Timor sau Capul Verde. Dar, datorită insalubrității regiunilor în care se află lagărele, această deportare echivalează cu moartea.

Metodele P.I.D.E., în ciuda cruzimii lor, n-au reușit să strivească amploarea mișcării populare. Lipsită totuși de un larg sprijin popular, opoziția în Portugalia este profund divizată. Coaliția formată în 1958 în jurul generalului Delgado s-a dizolvat în cursul anilor următori. Învins în alegeri și trimis în exil, generalul se afla practic izolat în 1966, cînd a fost asasinat la frontiera hispano-portugheză în condiții care nici azi nu sînt complet elucidate. Marea parte a observatorilor impută această crimă inutilă — căci generalul încetase de a mai fi liderul opoziției — poliției secrete — P.I.D.E. El intrase în conflict cu conducătorii Frontului de eliberare națională cu sediul la Alger, iar raporturile sale erau tot mai încordate cu partidul comunist, singura formațiune politică care dispune de influență în anumite sectoare populare, în special printre zilierii agricoli din provinciile sudice.

Crepusculul lui Salazar i-a hotărît pe conducătorii opoziției să încerce o regrupare de forțe. Astfel, profesorul Luis Gomez, fost candidat la președinția republicii, a lansat din Brazilia un apel pentru unirea tuturor forțelor democratice. Dacă e adevărat că Salazar nu mai e de mult decît un mit, trebuie recunoscut că acest mit a exercitat asupra opoziției un efect paralizant. Prăbușirea sa poate trezi energiile. Dar nu e mai puțin adevărat că majoritatea forțelor care au sprijinit regimul vor supraviețui doctorului Salazar. Această certitudine explică și liniștea pe care o afișează președintele republicii, amiralul Américo Tomás.

De la jumătatea lui septembrie cînd a devenit evident faptul că Salazar, chiar dacă ar supraviețui, nu ar mai putea să-și exercite funcțiile în stat, amiralul a reunit consiliul de stat pentru a examina lista candidaților la postul de prim-ministru. Cele mai mari șanse la acest titlu le are, deocamdată, profesorul Marcelo Caetano, fost decan al Universității din Lisabona, profet al supraviețuirii „salazarismului" după Salazar. Pare, în orice caz, persoana cea mai indicată astăzi, cînd reprezentanții tuturor forțelor care de 40 de ani conduc Portugalia, sînt foarte serios preocupați de modalitățile de continuare a salazarismului fără Salazar...

reflector

RĂZBOIUL ÎMPOTRIVA FRUNZELOR

Statele Unite cheltuiesc anual 34 de milioane de dolari pentru desfrunzirea arborilor din Vietnamul de sud. Ca rezultat, pînă la sfîrșitul anului trecut, substanțele chimice au fost răspîndite pe 16 la sută din suprafața împădurită a țării ; prin continuarea bombardamentelor se apreciază acum că peste o cincime din această suprafață a fost supusă tratamentului chimic. Rezultatele sînt deplorabile : unele specii de arbori nu regenerează decît după o perioadă de 20 de ani ; în anumite condiții regenerarea nici nu e posibilă, zonele pustiite fiind acoperite de bambus (mai rezistent, dar evident mai puțin rentabil). Consecințele asupra faunei nu au putut fi evaluate de experții americani care au întreprins studii — destul de sumare — asupra consecințelor războiului împotriva frunzelor.

Ofițerii americani nu ascund, de altfel, faptul că substanțele chimice nu sînt destinate numai vegetației naturale (care are vina de a oferi camuflaj combatanților F.N.E.) dar și împotriva culturilor de orez — atunci cînd se presupune că ele „ar putea servi la aprovizionarea Vietcongului". În realitate, pe lîngă faptul că substanțele de foliante se răspîndesc în mod frecvent pînă la 5 km de zona unde au fost lansate, lipsa de discernămînt a piloților, sau poate a comandanților lor creează dificultăți birocrației saigoneze copleșită de numărul cererilor de despăgubiri ; cereri provenind, bineînțeles, din regiunile pe care le are încă sub control.

UN MILION DE DOLARI DREPTURI DE AUTOR

Principalele reviste și case de editură americane au fost invitate la licitația organizată pentru vinderea unui manuscris inedit. S-a recurs la formula licitației, a explicat Theodore Sorensen, „spre a se obține un venit maxim pentru un cămin cu 11 copii minori". Manuscrisul : un text de 25 000 de cuvinte intitulat „13 zile", conținînd informații și amănunte necunoscute pînă acum ale crizei cubane din octombrie 1962. Autor : Robert Kennedy. El a înregistrat textul cu un an în urmă pe bandă de magnetofon, dar a considerat că publicarea lui, în momentul respectiv, nu ar fi fost oportună. Hotărîrea de a-l tipări acum aparține celor trei executori testamentari ai senatorului asasinat : doamna Ethel Kennedy, senatorul Edward Kennedy și doamna Patricia Kennedy Lawson. Drepturi de autor : un milion de dolari. Achizitor : corporația McCall care va publica textul în numărul din 22 octombrie al revistei sale. Autorii prefețelor : fostul ministru american al apărării Robert McNamara și fostul prim ministru britanic Harold Macmillan. Soarta viitoare a manuscrisului : va fi editat într-un volum și eventual transformat în scenariu de film.

„Este una dintre cele mai importante cărți scrise în vremurile noastre, a spus Norman Cousins, directorul editurii McCall. Această relatare despre unica criză internațională nucleară conține mai multe informații decît tot ce s-a publicat pînă acum despre convingerile președintelui John Kennedy și ale fratelui său pe atunci ministru al justiției".

călătorie pe HUANG PO

reportaj de Ion Găleteanu

Printre numeroasele și uriașele fluvii care străbat teritoriul R.P. Chineze, Huang Po ar putea trece neobservat : prin scurtimea distanței de la izvoare și pînă la vărsare, doar 83 km, cu greu ar putea fi numit „fluviu". Și, totuși, Huang Po este un fluviu, cu adîncimea și lățimea corespunzătoare ; fluxul și refluxul determină schimbări la nivelul apei mergînd pînă la o diferență de 10 metri între dimineață și seară.

Pe malurile fluviului se află Șanhaiul, unul dintre cele mai mari porturi ale lumii, oraș uriaș — al doilea ca mărime, pe glob — cu o populație de peste 10 000 000 locuitori. Se poate spune că Huang Po aparține orașului Șanhai, deoarece, pe o lungime de aproape 40 km, el curge prin mijlocul orașului, iar întreg fluviul — de la izvoare pînă la vărsare în marele lanțzi — se află pe teritoriul celor zece județe subordonate orașului Șanhai. Așa cum Huang Po aparține Șanhaiului, tot astfel se poate spune că orașul gigant depinde de acesta. Fluxul și refluxul fluviului pot fi comparate cu o inimă uriașă care asigură Șanhaiului „oxigenul" necesar pentru economia sa puternică și în continuă dezvoltare.

Două „momente de sinteză"

În primele ore ale dimineții și spre seară, rămîi cu impresia că întreaga populație a Șanhaiului se află pe stradă. Marile bulevarde centrale, piețele și magazinele sînt în permanență aglomerate, iar prin mijlocul acestei mulțimi se strecoară, ca niște acrobați, coloane întregi de bicicliști. Este adevărat că, în momentul de față, la Șanhai bicicleta domină celelalte mijloace de transport, însă ea cedează tot mai mult locul mijloacelor auto. Chiar la Șanhai se fabrică, în prezent, autoturisme, autobuze, autocamioane și troleibuze, precum și o mașină micuță, „Pescăruș", cu trei roți, destinată să înlocuiască străvechea velorică.

Orașul este străbătut de bulevarde largi, unele întinse pe zeci de kilometri și străjuite de construcții masive — tradiționale sau moderne. În imediata lor apropiere — cartiere de locuințe, cu străzi înguste și construcții caracteristice stilului arhitectonic chinez. Bulevardele principale se îndreaptă spre Huang Po, impunător „bulevard de apă" al Șanhaiului, cu o circulație navală deosebit de intensă : la orice oră din zi și noapte, pot fi văzute aici sute de nave, de la marile vapoare oceanice, cu un deplasament de zeci de mii de tone — care duc în țări îndepărtate mărfurile chinezești — și pînă la nenumăratele și pitorețtile „Fanciuan" (barcă cu pînză mare), care, asemenea unor harnice albine, transportă spre Șanhai uriașe cantități de produse alimentare, aduse din județele de lîngă marele oraș.

Ceea ce ne-a impresionat în mod deosebit la Șanhai au fost mărturiile rolului deosebit de important pe care acest uriaș oraș îl are în dezvoltarea economiei naționale a R.P. Chineze. În anii de după eliberare, activitatea economică multilaterală a orașului a căpătat o asemenea amploare încît în prezent întreprinderile sale furnizează peste un sfert din întreaga producție industrială a țării.

Am avut prilejul ca în două momente ale călătoriei noastre la Șanhai să putem face — pe viu — o trecere în revistă a dezvoltării sale economice în cei 19 ani scurși de la proclamarea Republicii Populare Chineze. Un prim moment l-a constituit vizitarea Expoziției economice a orașului. Exponatele prezentate aici — oglindă a realizărilor multiple din toate domeniile de activitate — sînt, într-adevăr, impresionante. Cel de-al doilea „moment de sinteză" l-a

▲ *Șanhai. Vedere de-a lungul fluviului Huang Po*

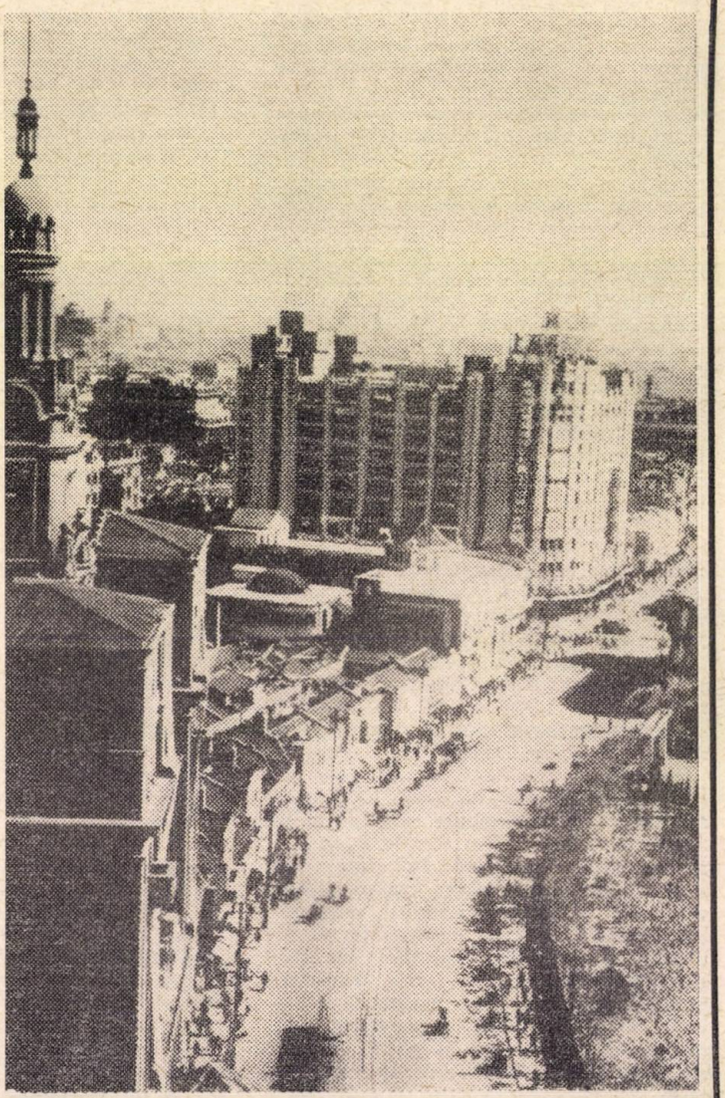

▶ *Strada Nanking, una din arterele comerciale ale Șanhaiului*

constituit călătoria făcută cu vaporul pe Huang Po, pînă la vărsarea sa în fluviul Iantzî. Cele șase ore de navigație la bordul iahtului „Șanhai", pus la dispoziție de căpitănia portului, precum și explicațiile date de tovarășii Cen Cin-jun, de la Direcția navigației fluviale, și Ju Su-hua, colegul nostru de la ziarul „Șanhai Huanbao", ne-au dat posibilitatea să ne formăm o imagine mai amplă despre dezvoltarea industrială a orașului.

La debarcaderul de unde pornim în călătoria pe fluviu sîntem întîmpinați de comandantul iahtului, Sen Ha-li, care, o dată cu tradiționalele urări de bun venit, adresează cuvinte de caldă prietenie la adresa țării noastre și, printre altele, la adresa marinarilor români. O scurtă manevră și iată-ne „în larg" Navigăm printre zeci, poate chiar sute de nave și ambarcațiuni. Pe țărm, mii și mii de locuitori și vizitatori ai orașului, în special tineri, privesc ca la un adevărat spectacol forfota navelor pe fluviu, aflat, la această oră, în fază de reflux. Gazdele noastre — marinarii — și colegii din Șanhai ne fac o prezentare amănunțită a „tot ce se vede nou pe cele două țărmuri ale lui Huang Po". Și trebuie să mărturisesc că acest nou se află prezent sub mii de fațete.

...Iată Uzina constructoare de mașini-unelte grele. De dimensiuni uriașe, uzina a fost construită în anul 1958, iar colectivul său de muncitori, tehnicieni și ingineri s-a făcut rapid cunoscut „în întreaga lume a tehnicii" prin construcția unei prese hidraulice de 12 000 tone. „În lume, spune Wu Uei-chan, unul dintre conducătorii uzinei, sînt circa 20 de prese de 12 000 tone, însă aceasta de la noi este singura construită prin sistemul sudării plăcilor și cilindrilor. Înainte, se afirma că, pentru a construi o presă hidraulică de 12 000 tone, este necesar să ai o altă presă, de o forță cel puțin apropiată. Principalul merit al colectivului nostru de muncitori și ingineri constă în faptul că a construit această presă de 12 000 tone, avînd ca ajutor aparatul de sudură și o presă de 1 250 tone. Acum, cu ajutorul acestei prese se prelucrează lingouri cu o greutate de 2 500 tone, piese mari de cuptoare pentru furnale și oțelării, piese de nave maritime de peste 10 000 tone, cilindri de laminoare mari pentru industria siderurgică, aripi de avioane, piese mari pentru locomotivele electrice etc."

Uzina constructoare de mașini-unelte grele se află în cartierul Minhan, un adevărat orășel satelit, cu aproape 50 000 locuitori, construit în întregime în ultimii zece ani. Din vapor revedem clădirea masivă a Fabricii de motoare electrice, siluetele zvelte ale unui combinat chimic pentru îngrășăminte fosfatice, halele uzinei constructoare de mașini agricole, precum și numeroase alte întreprinderi, toate construite o dată cu orașul.

Călătoria noastră continuă pe Huang Po, dar impresia că ne aflăm pe un mare bulevard continuă să fie prezentă, deoarece în imediata apropiere — în dreapta și în stînga — se înalță clădirile orașului, circulă pietoni și bicicliști, autocamioane și autobuze. Însoțitorii ne fac atenți că navigăm prin dreptul Fabricii de microrulmenți. Ne amintim cu plăcere de vizita făcută harnicului și entuziastului colectiv al acestei întreprinderi, care a luat ființă în anul 1960 prin contopirea a două întreprinderi cu totul diferite ca profil — una de aparatură electrică pentru uz casnic și cealaltă textilă. Au fost mari greutăți la început, atît cu înzestrarea tehnică, cît și cu recalificarea oamenilor, dar ele au fost înfrînte. O mare parte din utilaj a fost construit chiar de colectivul uzinei. Pe fostele textiliste le-am văzut la lucru : îmbrăcate în nailon alb, cu bonete și mănuși, ca într-o mare sală de operații chirurgicale. Aici totul strălucește de curățenie. Montarea microrulmenților se face în vase pline cu ulei, astfel ca nici un firicel de praf să nu poate pătrunde la acest „micro". Cînd am fost invitați să vizităm sala de montaj a microrulmenților, a trebuit ca și noi să îmbrăcăm halate și bonete albe, să schimbăm pantofii de stradă cu pantofi de tenis, să punem la gură o mască de tifon, pentru a nu stîrni eventuale „furtuni" ; măsuri justificate, dacă ținem seama că la această fabrică cel mai mic rulment cu 6 bile — complet montat — are un diametru de 2 mm, iar „cel mai mare" are un diametru de 9 mm. E clar că denumirea de microrulment nu este o simplă figură de stil...

Din cele spuse de U Tin-fa, directorul adjunct al fabricii, rezultă că, față de anul 1966 producția de microrulmenți a anului 1967 a crescut cu 40 la sută. Microrulmenții produși aici sînt folosiți la fabricarea aparaturii de navigație maritimă și aeriană, a aparaturii de măsură și control în domeniul electronicii și energiei atomice, precum și la construirea a numeroase aparate absolut necesare tehnicii și științei moderne. Colectivul fabricii se mîndrește cu faptul că a reușit să satisfacă întreg necesarul intern al R.P. Chineze în materie de microrulmenți.

Poartă deschisă spre lume

Pe celălalt mal al fluviului, se află docul nr. 5, unul din cele nouă docuri ale portului Șanhai. La dana acestuia, pot fi ancorate pentru operațiuni simultane de încărcare-descărcare șase nave de cîte 10 000 tone fiecare. Docul poate primi însă nave cu o capacitate de pînă la 30 000 tone. În uriașele sale depozite se află o adevărată expoziție de produse, ilustrînd diversitatea mașinilor și utilajelor, bunurilor de consum, multimea sortimentelor de materii prime destinate exportului. Pe chei și în depozite se află, de asemenea, numeroase mărfuri provenite din export. În momentul în care noi vizităm docul nr. 5, un mare număr de macarale, autocamioane și autostivuitoare efectuau operațiunile de încărcare-descărcare la cele șase nave ancorate la chei, dintre care cinci își aveau portul de bază în Grecia, Cipru, Norvegia, R.F.G. și Franța.

În timpul călătoriei noastre, ne-am putut convinge însă că docul nr. 5 nu este nici pe departe cel mai mare doc al portului Șanhai. La docul nr. 9, de pildă, pot ancora nave oceanice cu un deplasament de peste 40 000 de tone, iar capacitatea sa de încărcare-descărcare este aproape dublă față de cea a docului nr. 5. Ni s-a spus că din portul Șanhai pleacă zilnic cîteva mari nave oceanice, care transportă mărfurile chinezești spre numeroase țări ale lumii. Așezarea geografică a Șanhaiului în zona mărilor deschise pentru navigație în tot timpul anului, poziția sa la vărsarea marelui fluviu Iantzî — care desparte în două teritoriul R.P. Chineze — au făcut din acest oraș-port punctul nodal de import-export al Chinei populare.

În timpul vizitei la docul nr. 5, am avut bucuria să vedem pe chei, de-abia descărcată dintr-un vapor, o instalație mobilă de foraj fabricată în țara noastră. Pe prelata autocamionului, pe care era montată instalația, se putea citi : „Uzina 1 Mai Ploiești. Instalație de foraj A.C. 400-A. Made in Romania".

Înainte de proclamarea republicii, în China nu se extrăgea nici o tonă de țiței. După eliberare, s-au făcut mari lucrări de explorare și exploatare. Specialiștii români și utilajul petrolier fabricat în România au adus o valoroasă și prietenească contribuție la făurirea și dezvoltarea industriei petroliere chineze. Acum, în R.P. Chineză există mai multe bazine petroliere, însă cel mai cunoscut este la Tacin. Tacin 14, Tacin 1, Tacin 17, Tacin 48 — pe care le-am întîlnit în timpul călătoriei noastre pe Huang Po — sînt doar patru din cele 50 de petroliere din flota „Tacin", fiecare vas având între 15 000 și 18 000 tone. Petrolierele transportau sau descărcau țiței pentru rezervoarele uriașei și modernei rafinării construită în ultimii cinci ani pe malul fluviului Huang Po. Instalațiile acestei rafinării — după cum ne-au spus însoțitorii noștri — au fost fabricate, în mare parte, chiar în uzinele metalurgice ale orașului Șanhai, iar din punct de vedere tehnic și al productivității concurează cu cele mai moderne rafinării din țările Europei occidentale.

Călătoria noastră pe Huang Po continuă. În dreapta fluviului se înalță masiva construcție a termocentralei „la Siu-pu", transformată fundamental și dezvoltată în ultimii zece ani, astfel încît astăzi a devenit cel mai puternic centru energetic al Șanhaiului. La numai cîțiva kilometri depărtare, s-a construit o altă termocentrală, „Gea Pe", care, împreună cu „la Siu-pu" și o puternică hidrocentrală terminată anul trecut în apropiere de Hanciou, asigură o bună parte din necesarul de energie electrică al orașelor Șanhai, Hanciou și al regiunilor apropiate.

Prin fața noastră se perindă acum construcțiile cunoscutei fabrici de motoare Diesel din Șanhai, Uzinele de mașini-unelte, Antrepozitele frigorifice, Uzinele de îngrășăminte chimice, Fabrica de fibre și fire sintetice — toate construite în ultimii zece ani. Deși nu am vizitat aceste uzine, produsele lor ne sînt totuși cunoscute din timpul vizitei pe care am făcut-o la „Tîrgul de mărfuri pentru export" din Canton Printre cele 30 000 de exponate reprezentînd mărfuri destinate exportului, un loc de frunte îl ocupa o garnitură de strunguri și motoare produse de uzinele din Șanhai. Specialiștii străini acordau o mare atenție unui strung de mare precizie care lucra piese de oțel, bronz și aluminiu cu un finisaj de gradul 12 și care folosea pentru tăiere, în locul diamantelor obișnuite, un aliaj dur, conceput de oamenii de știință chinezi, cu un randament egal cu al diamantelor, dar de 1 000 de ori mai ieftin. Alături de acest strung, erau expuse două motoare Diesel fabricate tot la Șanhai, unul model 1966, altul model 1967. Aplicînd unele soluții ingenioase, specialiștii și constructorii de mașini-unelte din Șanhai au reușit o dublă performanță : au redus la jumătate gabaritul și, în același timp, au dublat puterea motorului.

■

Călătorind pe „magistrala fluvială" a Șanhaiului, ne-am completat astfel, într-o manieră atrăgătoare dar și instructivă, imaginea asupra dezvoltării multilaterale a acestui oraș gigantic, rod al iscusinței, hărniciei și abnegației locuitorilor săi și, într-o măsură, un dar al fluviului Huang Po.

De la trimisul nostru, Sorin Mladoveanu

Interviu cu

ALESSANDRO PERTINI,

preşedintele Camerei Deputaţilor a parlamentului italian

„Destinderea internaţională trebuie să constituie o preocupare majoră a reprezentanţilor tuturor popoarelor"

Alessandro Pertini s-a născut la Stella (provincia Savona) la 25 septembrie 1896. Este doctor în drept şi în ştiinţele politice şi sociale. În anul 1918 se înscrie în partidul socialist. Conduita sa antifascistă îi atrage numeroase represalii. După o scurtă perioadă de emigraţie în Franţa, se întoarce clandestin în Italia. Descoperit ulterior de autorităţile fasciste, este condamnat la 11 ani detenţiune. În total, Alessandro Pertini a petrecut 15 ani în închisoare sau în domiciliu forţat. Eliberat în august 1943, organizează la Roma primele formaţii militare socialiste. În iulie 1944 Alessandro Pertini participă la insurecţia de la Florenţa, iar apoi pleacă în nordul Italiei, unde contribuie la organizarea insurecţiei din aprilie 1945, făcînd parte, alături de Luigi Longo şi Valiani, din Comitetul insurecţional. Din aceeaşi perioadă face parte din direcţia partidului socialist. După eliberare, a fost ales deputat în toate legislaturile. Vicepreşedinte al Camerei Deputaţilor în ultima legislatură, Alessandro Pertini a fost ales, la 5 iunie 1968, preşedinte al Camerei Deputaţilor.

Acceptînd cu bunăvoinţă solicitarea de a acorda un interviu revistei „Lumea", dl Alessandro Pertini m-a primit în cabinetul său de lucru de la Palatul Montecitorio (sediul Camerei Deputaţilor) pentru a-şi exprima punctul de vedere asupra cîtorva probleme privind colaborarea internaţională şi relaţiile dintre state.

Răspunzînd la o primă întrebare referitoare la rolul parlamentelor şi al contactelor interparlamentare în promovarea unui climat de destindere şi cooperare între naţiuni, preşedintele Pertini a declarat :

— Raporturile şi contactele între reprezentanţii diverselor parlamente pot, desigur, să contribuie la o mai mare comprehensiune între naţiuni, la cooperarea lor şi la destinderea internaţională. După părerea mea, destinderea internaţională trebuie să constituie una din preocupările majore ale reprezentanţilor tuturor popoarelor.

— Care este opinia dv., domnule preşedinte, asupra căilor menite să ducă la continuarea destinderii şi la înfăptuirea unei largi colaborări internaţionale ?

— Consider că relaţiile de colaborare între statele cu orînduiri sociale diferite pot fi realizate în ciuda deosebirilor ideologice. La aceasta îşi pot aduce contribuţia nu numai schimburile comerciale, ci şi întîlnirile cu caracter cultural şi politic. Sînt de părere că statele cu regimuri diferite pot găsi un teren comun de înţelegere, călăuzindu-se în mod leal după voinţa de pace, libertate şi independenţă a tuturor popoarelor, respectul principiului independenţei naţionale şi al neamestecului în treburile interne. După părerea mea, trebuie acţionat pentru a se depăşi împărţirea lumii în blocuri militare. Totodată, cred că trebuie să ajungem la o dezarmare nucleară deplină.

— Dat fiind că în aceste zile se reiau lucrările parlamentului italian şi că activitatea comisiilor parlamentare a şi început, vă rog să ne enumeraţi cîteva din principalele probleme aflate pe agenda sesiunii de toamnă.

— În primul rînd, reforma universitară, care va face obiectul unei ample dezbateri parlamentare. Vor fi discutate, de asemenea, modificările care se cer aduse legii pensiilor. Urmează, totodată, să desemnăm pe reprezentanţii parlamentari în diferitele organisme europene. În trecut, aceşti reprezentanţi aparţineau exclusiv partidelor de guvernămînt. Eu cred, însă, că asemenea delegaţii trebuie să respecte, prin compoziţia lor, fizionomia întregului parlament şi ca atare să înglobeze şi pe reprezentanţii opoziţiei parlamentare. Acest punct de vedere a fost acceptat.

În cadrul convorbirii pe care mi-a acordat-o, preşedintele Pertini a ţinut să evoce călătoria pe care a făcut-o în România, în urmă cu cîţiva ani :

— Am vizitat România şi am avut prilejul să cunosc poporul român, care mi-a lăsat cea mai bună impresie. Am putut constata că între popoarele noastre există numeroase afinităţi de ordin cultural şi temperamental. Românii sînt un popor generos, uman, expansiv. Amintirile despre ţara dv. sînt înrădăcinate trainic în inima mea şi nu voi uita niciodată zilele petrecute în România.

Referindu-se, în încheierea convorbirii, la politica externă a ţării noastre, preşedintele Camerei Deputaţilor a declarat :

— Apreciez politica externă a României şi salut eforturile ei în direcţia destinderii internaţionale. Aceste eforturi nu pot să nu întrunească aplauzele tuturor oamenilor care iubesc pacea.

Roma, 24 septembrie

Corespondență din Atena de la Constantin Alexandroaie

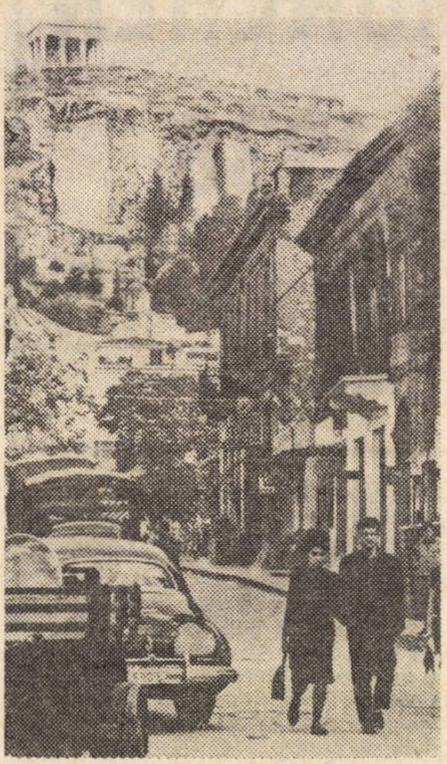

Pe o stradă din Atena, sub Acropole, unde obișnuiau să se întîlnească scriitorii și artiștii

„NAI" sau „OXI"?

În întreaga Grecie se desfășoară, în aceste zile, o intensă propagandă în favoarea lui „Da", cuvîntul de ordine dat de guvern pentru referendumul din 29 septembrie asupra proiectului de constituție, elaborat de noul regim instaurat la putere prin lovitura de stat de la 21 aprilie 1967.

Opinia publică privește cu rezervă referendumul de la 29 septembrie pentru că nu știe în ce măsură această consultare națională va schimba situația politică din țară, în sensul de a se trece la un regim parlamentar, și, în al doilea rînd, pentru că partidele de opoziție au boicotat dezbaterile pe marginea proiectului de constituție, manifestîndu-și în acest fel opoziția lor față de guvern și inițiativele sale politice.

Un imens „NAI" („Da", în limba greacă) de neon, vizibil din orice punct al capitalei, a fost instalat pe colina Likabet din centrul Atenei. Un alt „NAI", de aceleași proporții, a fost plasat pe șoseaua dintre Atena și Pireu, lîngă golful Phaleron. Fluturași multicolori cu inscripția „NAI" sînt purtați de autobuze și automobile, în lungul și latul Greciei, pe parbrize și caroserii. „Votați «da» pentru constituție", recomandă reclamele luminoase și panourile instalate în toate orașele, comunele și satele Greciei. În întreprinderi și instituții de stat, noii conducători instalați după 21 aprilie 1967 organizează mitinguri, cerîndu-le salariaților să voteze în favoarea constituției.

Textul noului proiect de constituție a fost dat publicității cu numai 13 zile înaintea referendumului din 29 septembrie. S-ar putea crede că perioada de numai două săptămîni ar fi prea scurtă pentru ca opinia publică greacă să aibă timpul necesar studierii și dezbaterii proiectului, înainte de a introduce în urne buletinul de vot cu „NAI" sau „OXI" („Da" sau „Nu", în limba greacă). Și totuși, dat fiind faptul că ultimul proiect de constituție nu se deosebește în prevederile sale fundamentale de precedentele două proiecte, opinia publică și partidele politice reduse în prezent la inactivitate și-au definit deja pozițiile. Potrivit pronosticurilor unor cercuri din anturajul guvernului, se speră ca noul proiect să întrunească o majoritate de peste 70 la sută.

În ciuda promisiunilor repetate făcute în trecut de reprezentanții guvernului că „scrutinul va avea loc în condiții de deplină libertate", acesta se va desfășura, totuși, în umbra legii marțiale impusă de regim acum 17 luni. În baza acestei legi, tribunalele militare sînt împuternicite să judece procesele civililor, întrunirile sînt interzise, iar presa cenzurată sever.

Explicînd poziția guvernului în această problemă, premierul grec, Ghiorghios Papadopoulos, a declarat la ultima sa conferință de presă că legea marțială nu va fi suspendată nici după plebiscit. Comparînd apoi Grecia cu „un pacient pus în ghips", el a subliniat că, „atîta timp cît rănile nu i s-au vindecat, nu trebuie să-i scoatem ghipsul nici după aprobarea constituției de către poporul grec".

Observatorii din capitala greacă apreciază, totuși, pozitiv faptul că circa 50 de personalități ale vieții politice de centru și dreapta, printre care Gh. Papandreu, lider al partidului Uniunea de centru, P. Kanelopoulos, lider al partidului ERE, D. Papaspirou, fost președinte al ultimului parlament, și alții, au fost eliberați din închisori sau stare de arest la domiciliu pentru a li se da posibilitatea să participe la vot. Această măsură a guvernului nu a afectat însă nici un om politic de stînga. Celor 2 400 de deținuți politici de stînga din lagărele Iaros și Leros, printre care se află 15 deputați EDA, precum și ofițerilor proregaliști care au participat la încercarea eșuată de contralovitură de stat, de la 13 decembrie 1967, nu li se permite participarea la vot și, ca atare, nimeni dintre aceștia nu a fost eliberat.

Cei 50 au fost, însă, avertizați de premier că, „dacă vor cădea din nou în aceleași greșeli, îi va pune din nou în ghips". Cu toate acestea, liderii celor două mari partide politice grecești, Papandreu și Kanelopoulos, au declarat că refuză să participe la vot în ciuda consecințelor pe care le atrage o asemenea acțiune de protest împotriva regimului, știut fiind că, potrivit legilor țării, cetățenii greci sînt obligați să participe la vot. Orice încălcare este pedepsită cu închisoarea sau plata unei mari amenzi.

Conducerile celor două partide legale continuă să considere că regimul actual nu are nici un drept să întocmească cu de la sine putere un proiect de constituție și să-l pună la vot, pe motivul că nu este un guvern ales și că o hotărîre în sensul revizuirii actualei constituții nu poate fi luată decît de o adunare constituantă sau de un parlament legal, ales de popor. Guvernul apreciază însă că exprimă interesele întregului popor grec și, ca atare, acționează în numele său, ignorînd astfel orice fel de critici ale opoziției.

Observatorii politici din capitala greacă sînt reținuți în a face pronosticuri în legătură cu importanța aprobării prin plebiscit a proiectului de constituție care, aparent, ar putea fi apreciată drept un pas făcut în direcția normalizării situației politice din țară, prin alegeri, și a trecerii la un regim parlamentar. Cert este că votarea proiectului de constituție va fi considerată de guvern drept un vot de încredere dat regimului instaurat la 21 aprilie 1967. Măsura în care va influența acest vot pe actualii conducători ai Greciei să hotărască apropierea datei alegerilor nu este cunoscută. În această problemă, guvernul păstrează un desăvîrșit secret. În ciuda insistențelor repetate ale corespondenților de presă din Atena, în cadrul conferințelor de presă, de a obține de la membrii guvernului un răspuns din care să se poată pronostica măcar cu mare aproximație, în luni sau chiar ani, data alegerilor, ei au primit de fiecare dată răspunsul următor: „alegerile vor avea loc mai devreme decît vă imaginați dv.". În cercurile ziaristice din Atena, și nu numai în aceste cercuri, circulă ipoteza că guvernul ar intenționa să organizeze alegeri parlamentare la două-trei luni după plebiscitul din 29 septembrie. Alte cercuri, însă, privesc cu mult pesimism și reținere o asemenea eventualitate, considerînd-o aproape exclusă. Acestea au în vedere faptul că actualul regim ar trebui ca, înainte de a organiza alegeri, să-și formeze un partid propriu și o platformă politică proprie, cu care să aibă garanția că va obține majoritatea absolută în parlament, prin atragerea de partea sa a unei mari părți din clientela electorală a partidelor de centru și dreapta. Or, pentru realizarea acestor importante obiective, de care în cele din urmă depinde tăierea posibilităților de reîntoarcere a Greciei la situația dinainte de lovitura de stat, ar fi nevoie, după unele aprecieri, de o perioadă de cel puțin doi ani. Unii observatori apreciază, totuși, că nu trebuie exclusă din variantele probabile, legate de data alegerilor, nici posibilitatea ca premierul Papadopoulos să ia o inițiativă spectaculară și să organizeze alegeri generale imediat după plebiscit. Realitatea este însă că nimeni, în afară de premier și cîțiva apropiați colaboratori ai săi, nu cunoaște data alegerilor.

Exact în același fel poate fi prezentată și problema reîntoarcerii în țară a regelui Constantin, care s-a autoexilat la Roma, după eșecul încercării sale de a răsturna regimul. Premierul Papadopoulos a declarat că regele „se va întoarce în Grecia cel mai tîrziu după primele alegeri parlamentare, în cazul în care guvernul nu-l va invita mai înainte".

Deci, reîntoarcerea regelui este strîns legată de data alegerilor, în scopul, bine calculat, de a se evita cît mai mult posibil ivirea de diferențe de opinii între guvern și rege pe marginea unor probleme privind acțiunile politice interne ale guvernului. Regele va revedea pămîntul Eladei numai după ce noul regim va organiza viața țării „în conformitate cu obiectivele revoluției", ca să folosim terminologia presei ateniene.

→

Revenind la proiectul noii constituții, acesta are ca trăsătură generală grija pentru izolarea forțelor de stînga, prevenirea participării lor la viața politică a țării, îngrădirea influenței în masă a acestora, precum și întărirea poziției interne a actualului regim politic. Astfel, articolul 58 al constituției prevede scoaterea în afara legii a partidelor politice al căror scop și activitate contravin principiilor regimului politic existent. Chiar partidele legale se află sub controlul permanent al Curții Constituționale care are dreptul de a dizolva orice partid pentru derogări de la constituție și legi. În același timp, în parlamentul țării nu pot fi aleși „cei condamnați de participare activă la un partid, organizație sau sindicat, avînd drept scop difuzarea și aplicarea de idei tinzînd la răsturnarea cu forța a regimului politic în vigoare sau a regimului social".

Aceste prevederi sînt considerate de unii politicieni ai dreptei ca fiind periculoase pentru ERE, întrucît prin excluderea stîngii din parlament, prin izolarea ei, întregul capital electoral al partidului EDA — partid scos în afara legii imediat după lovitura de stat — va trece de partea Uniunii de centru, sporindu-i în mod substanțial șansele în alegeri, întrucît, după cum se apreciază, stînga dispunea de circa 20 la sută din voturi care, în actualele condiții, s-ar adăuga celor circa 45 la sută ale centrului. În această situație, în eventualitatea unor alegeri, forțele parlamentare ale dreptei s-ar putea trezi în minoritate, acestea fiind amenințate și de pericolul evident al deplasării unei părți a capitalului lor electoral de partea guvernului. Unii fruntași ai dreptei consideră că lupta împotriva stîngii ar trebui dusă nu prin excluderea ei din parlament și viața politică a țării, ci prin cu totul alte mijloace. Potrivit unor surse neoficiale, aceste concluzii politice ar aparține fostului premier și întemeietor al partidului ERE, C. Karamanlis, autoexilat la Paris, după eșecul electoral al dreptei din iarna anului 1963.

De asemenea, proiectul noii constituții limitează substanțial prerogativele legislativului, întărindu-le, în același timp, pe cele ale executivului și, în special, ale premierului. Numărul de deputați în parlament a fost redus de la 300 la 150.

O parte a dreptei este în dezacord și cu aceste prevederi, considerînd că, în eventualitatea venirii la putere a unui guvern de centru, fie și într-un viitor îndepărtat, acesta s-ar putea folosi de toate drepturile sale constituționale pentru a pune în defensivă forțele dreptei. În extremis, ar putea uza chiar și de art. 58 al proiectului de constituție care conferă Curții Constituționale dreptul de a dizolva orice partid politic pentru derogări de la constituție.

În sfîrșit, prin proiectul noii constituții sînt limitate în mod substanțial prerogativele regelui, transformîndu-se astfel regalitatea dintr-o putere politică cu drepturi practic nelimitate, într-un simbol.

Plebiscitul din 29 septembrie este apreciat de cercurile guvernamentale drept o piatră de încercare a regimului actual. Procentajul scrutinului, constată unii observatori politici, va determina actuala echipă ministerială să tragă anumite concluzii politice în vederea adoptării de măsuri menite să ducă la normalizarea situației politice din țară, prin lichidarea prezentei situații de provizorat și trecerea la parlamentarism.

Atena, 24 septembrie

pe urmele istoriei

MÜNCHEN 1938 (II)

Traian Caraciuc
doctor în istorie

În timp ce conciliatorii își sărbătoreau „succesul", unii lideri politici mai realiști se grăbeau să se desolidarizeze de politica münchenistă. Nemulțumit de atitudinea primului ministru care se întorsese din Germania „cu cele mai bune sentimente pentru Hitler, considerîndu-l un om mare, complet sincer și fermecător", Duff Cooper și-a prezentat imediat demisia din cabinetul britanic. La rîndul său, Winston Churchill a ținut să declare în Camera Comunelor cu ocazia ratificării acordului: „Ne găsim în prezența unui dezastru de cea mai mare gravitate suferit de Marea Britanie și Franța" („Universul" din 8 octombrie 1938). În Franța, Paul Reynaud și Georges Mandel au demisionat din guvern.

Popoarele ceh și slovac treceau prin cele mai grele momente ale existenței lor seculare. În ziua de 30 septembrie 1938, Krofta declara miniștrilor Angliei, Franței și Italiei veniți să reclame decizia imediată a guvernului cehoslovac: „Cehoslovacia se supune hotărîrilor ce au fost luate la München fără ea și în contra ei. Nu am nimic de adăugat" (Arh. M.A.E., F.71, V.304, F.198). În comunicatul guvernului Cehoslovaciei dat publicității în aceeași zi, se spunea: „Luînd această hotărîre, guvernul Republicii Cehoslovace transmite lumii, în același timp, protestul său împotriva hotărîrii luate la München în chip unilateral și fără participarea sa" („Timpul" din 2 octombrie 1938).

Expresie tipică a politicii de dictat și amestec în treburile interne ale altor țări, de încălcare a independenței și integrității lor teritoriale, acordurile de la München au agravat și mai mult pericolul unui război mondial. Presiunile politice și militare exercitate de puterile occidentale și statele fasciste asupra Cehoslovaciei au avut o înrîurire negativă asupra întregului climat european, asupra independenței și suveranității statelor. „Tratatele au fost călcate în picioare — scria Nicolae Iorga pe marginea celor petrecute la München — schimbările s-au produs prin bătăi de picior și cu pumnul în masă. Națiuni au fost prăvălite de la culmea la care se credeau ajunse definitiv într-o situație de umilință și nesiguranță" („Neamul românesc" din 28 decembrie 1938). Ministrul României la Paris consemna într-o informare următoarele: „Compromisul, și ce compromis, la care făceam aluzie acum cîteva zile a fost realizat. Prețul păcii, adică acel imediat, îl vedem. Numai atît să fie el? Nu" (Arh. M.A.E., F. 71, V. 304, F. 121). „Sacrificiul Cehoslovaciei — spunea Churchill la sfîrșitul lunii octombrie 1938 — nu a asigurat nici pacea, nici securitatea" („Lumea Nouă" nr. 21 din 29 octombrie 1938).

În noaptea de 14 spre 15 martie 1939, la Berlin a fost încheiat un „protocol" prin care Germania lua sub „protecția" sa Boemia și Moravia, iar în ziua de 15 martie 1939, trupele germane, sub comanda generalilor Blaskovitz și List, intrau în Praga Ultimele rămășițe ale statului cehoslovac au fost alipite la Reich. Încălcarea suveranității naționale și a demnității statale se desăvîrșise în forma sa cea mai brutală.

Opinia publică mondială, forțele progresiste și democratice de pretutindeni și-au ridicat glasul împotriva complotului imperialist de la München, în apărarea poporului cehoslovac căzut jertfa unor tranzacții rușinoase. Devenea tot mai evident faptul că „Münchenul" nu este „salvarea păcii", ci începutul războiului. Partidele comuniste și muncitorești, numeroase alte partide și organizații politice, personalități de seamă s-au pronunțat contra acordului încheiat și a distrugerii statului cehoslovac, chemînd masele la luptă împotriva pericolului crescînd al unui nou război mondial.

În Uniunea Sovietică au avut loc mari acțiuni de solidaritate cu poporul cehoslovac, în cadrul cărora a fost condamnat cu hotărîre complotul münchenist. „Fascismul german — scria în acele zile ziarul «Pravda» — și-a ridicat sabia asupra Republicii Cehoslovace... Adevăratul scop al Berlinului constă, în fapt, în a continua realizarea planurilor imperialiste nutrite de către Germania fascistă". De asemenea, la 2 și 4 octombrie 1938, agenția TASS, demascînd adevăratele țeluri ale conferinței de la München și ale hotărîrilor ei, a subliniat că acestea au drept scop de a izola Uniunea Sovietică și a îndrepta împotriva ei amenințarea nazistă.

În Franța, presa progresistă, exprimînd opinia unor largi pături sociale, s-a desolidarizat cu hotărîre de politica guvernului care încălcase prevederile contractate față de Cehoslovacia; demascînd tranzacția münchenistă, ziarele „L'Humanité", „Le Moment", „Journal", „Petit Parisien" și altele au cerut sprijinirea Cehoslovaciei. „Münchenul — declara P.C. Francez la 7 octombrie 1938 — nu înseamnă pace. Münchenul este o tentativă a reacționarilor din Anglia și din Franța de a se înțelege cu

München 30 septembrie 1938, ora 1.30. Ministrul de externe nazist indică lui Daladier locul unde acesta trebuie să-şi pună semnătura pe ruşinoasa tranzacţie

fasciştii din Germania şi din Italia pe spinarea maselor muncitoreşti din toate ţările ; pe spinarea mişcării muncitoreşti internaţionale şi a elementelor credincioase democraţiei ; pe spinarea statelor mici lăsate fără apărare pradă căpcăunilor fascişti ; pe spinarea Uniunii Sovietice, ţara socialismului şi a păcii".

În tot timpul dramei pe care Cehoslovacia a trăit-o la sfîrşitul celui de-al patrulea deceniu al secolului nostru, România şi-a manifestat cu putere simpatia şi solidaritatea cu poporul cehoslovac prieten, s-a situat de partea acestuia, condamnînd agresiunea hitleristă. Cu toată situaţia deosebit de dificilă a României, care — ameninţată de Germania hitleristă — nu primea nici o garanţie de securitate din partea Angliei şi Franţei, guvernul român a manifestat, în mod constant, o atitudine de prietenie faţă de Cehoslovacia şi a încercat, prin mijloacele de care dispunea, să împiedice lichidarea independenţei şi suveranităţii ţării prietene.

Guvernul român, care se afla într-un contact permanent cu guvernul de la Praga, a urmărit cu cea mai mare atenţie întreaga desfăşurare a evenimentelor. La 10 octombrie 1938, Comnen l-a invitat pe Fabricius, ministrul german la Bucureşti, şi i-a făcut cunoscut îngrijorarea guvernului român faţă de „consecinţele grave ale tendinţelor revizioniste asupra Cehoslovaciei din partea diferitelor ţări". La 11 octombrie 1938, ministrul de externe al României a transmis următoarea telegramă reprezentantului diplomatic român la Praga : „Binevoiţi vă rog a comunica guvernului cehoslovac că noi facem demersuri peste demersuri în toate capitalele" (Arh. M.A.E., F.71, V.303, F.295).

La 15 noiembrie 1938, într-o întîlnire avută cu lordul Halifax, ministrul de externe al României a cerut guvernului britanic respectarea obligaţiilor asumate, apărarea independenţei Cehoslovaciei trunchiată de acordurile de la München.

În timpul dictatului de la München ca şi în anii ocupaţiei hitleriste, Partidul Comunist Român, opinia publică din ţara noastră, presa progresistă şi democratică s-au situat ferm de partea Cehoslovaciei, a luptei poporului cenoslovac. Formele acestei solidarităţi au fost multiple : mitinguri şi demonstraţii, editarea şi difuzarea de manifeste, desfăşurarea unei susţinute campanii de presă, ajutorarea refugiaţilor din Cehoslovacia etc. Încă în luna iulie 1938, P.C.R. a trimis o telegramă Partidului Comunist din Cehoslovacia asigurîndu-l că „va mobiliza masele populare din România pentru apărarea popoarelor din Cehoslovacia împotriva atacului hitlerist". În acelaşi timp, organele presei de partid, legale şi ilegale, au publicat numeroase materiale în care erau demascate planurile agresive ale fascismului german faţă de Cehoslovacia, era exprimată solidaritatea partidului, a oamenilor muncii din ţara noastră cu poporul cehoslovac, sacrificat agresorului nazist. În declaraţia „După Austria, Cehoslovacia", publicată în vara anului 1938, Partidul Comunist Român a lansat un emoţionant apel pentru sprijinirea Cehoslovaciei „în lupta de apărare a integrităţii şi independenţei ei naţionale". Aceeaşi poziţie de sprijin şi solidaritate a fost exprimată şi în articolul din revista „Lupta de clasă", apărut la 4 august 1938, în care se aprecia că „problema Cehoslovaciei este o problemă a păcii europene centrale, este o problemă a păcii în general, precum şi a existenţei independenţei naţionale a tuturor popoarelor din sud-estul Europei şi din Balcani".

Partidul Comunist Român a demascat conţinutul şi esenţa politicii münchen-iste, a arătat consecinţele ei grave pentru independenţa, securitatea şi pacea tuturor popoarelor. Într-o broşură intitulată „München — o crimă la adresa păcii", editată de P.C.R. în anul 1938, se spunea : „În 30 septembrie s-a comis la München o crimă la adresa păcii... Crima de la München se încadrează în lunga listă de capitulări faţă de provocatorii de război ai fascismului internaţional" (Arhiva Institutului de studii istorice şi social-politice de pe lîngă C C. al P.C.R. Fondul 16—XXIII—9). Documentele de partid din această perioadă subliniau cu deosebită pregnanţă consecinţele Münchenului asupra României. „După München — scria «Scînteia» — cu creşterea influenţei statelor fasciste în răsăritul Europei existenţa însăşi a României şi independenţa ei naţională sînt grav primejduite din afară" („Scînteia", anul VIII nr. 14 (104) din 25 noiembrie 1938).

Partidul Comunist Român a acţionat în direcţia unirii şi întăririi tuturor forţelor care se opuneau expansiunii hitleriste. „Poporul român, arăta tovarăşul Nicolae Ceauşescu, a fost gata să dea ajutorul său poporului cehoslovac şi să se opună cu forţa armelor expansiunii agresorilor naziştî" (N. Ceauşescu : „România pe drumul desăvîrşirii construcţiei socialiste", vol. I, pag. 372).

Partidul Comunist Român a dat o înaltă apreciere activităţii Partidului Comunist din Cehoslovacia care s-a situat în fruntea luptei pentru apărarea independenţei ţării. În luna noiembrie 1938, ziarul „Scînteia" a publicat un salut al P.C.R. adresat P.C.C. în care, printre altele, se spunea : „Partidul Comunist Român transmite salutul frăţesc Partidului Comunist din Cehoslovacia, care cu curaj demn de admirat şi într-o perfectă ordine a trecut la continuarea în ilegalitate a luptei sale dîrze contra fascismului şi pentru libertatea popoarelor Cehoslovaciei".

Activitatea desfăşurată de Partidul Comunist Român, de forţele progresiste şi democratice din ţara noastră pentru apărarea Cehoslovaciei a avut un puternic ecou în rîndurile celor mai largi mase ale populaţiei. Clasa muncitoare s-a situat în fruntea acestor acţiuni. La Bucureşti, Ploieşti, Iaşi, Cîmpina, Moreni, Timişoara şi în alte oraşe din ţară muncitorii şi-au exprimat deschis, în diferite forme, ataşamentul faţă de cauza dreaptă a poporului cehoslovac. Muncitorii metalurgişti din Bucureşti, de pildă, au demonstrat „pentru prietenia faţă de muncitorimea cehoslovacă şi faţă de frăţescul popor al Cehoslovaciei ameninţat să fie robit de cotropitorul fascist german" („Scînteia" din 8 iulie 1938). De asemenea, muncitorii din Ploieşti au asigurat întregul popor cehoslovac de sprijinul şi simpatia lor, în lupta demnă pentru apărarea integrităţii naţionale, democratice — simbol al păcii" („Lumea românească" din 23 septembrie 1938).

O contribuţie importantă la patrimoniul tradiţiilor de prietenie dintre poporul român şi cehoslovac şi-a adus-o intelectualitatea progresistă din ţara noastră. În galeria acelora care şi-au ridicat glasul în apărarea Cehoslovaciei se înscriu numele unor intelectuali români de înalt prestigiu ca George Călinescu, dr. Nicolae Lupu, dr. C. I. Parhon, Scarlat Callimachi, Geo Bogza, N. D. Cocea şi mulţi alţii.

În articolul intitulat „Către un popor prieten", publicat în „Neamul românesc" din 23 septembrie 1938, Nicolae Iorga, referindu-se la protestul opiniei publice din ţara noastră împotriva atentatului hitlerist la adresa suveranităţii Cehoslovaciei, scria : „În numele constituţiei umane am ţinut... a ridica acest protest contra grosolăniei triumfătoare". În aceleaşi zile de septembrie 1938, membrii organizaţiei „Amicii Cehoslovaciei" asigurau poporul din ţara prietenă „de întreaga simpatie şi solidaritate a poporului român", aliat şi prieten, urîndu-i victorie deplină în dreapta cauză pe care o apăra cu atîta curaj şi demnitate („Lumea românească" din 23 septembrie 1938).

Poziţia României faţă de dictatul de la München, sprijinul acordat de opinia publică din ţara noastră poporului cehoslovac au fost apreciate cu recunoştinţă în Cehoslovacia. La 10 octombrie 1938, Veverka, ministrul Cehoslovaciei la Bucureşti, i-a făcut lui Comnen, din însărcinarea guvernului său, următoarea declaraţie : „Guvernul cehoslovac

→

nu va uita niciodată serviciile imense aduse de România în timpul actualei crize. Sprijinul pe care diplomația română l-a dat cauzei cehoslovace a fost hotărîtor" (Arh. M.A.E., F. 71, V. 308, F. 296). La aceeași dată, ministrul afacerilor străine al Cehoslovaciei i-a invitat pe reprezentantul diplomatic al României la Praga și din însărcinarea guvernului i-a declarat: „Cuvinte de simpatie am primit îndeajuns. Nu vom uita, însă, niciodată dovezile efective de prietenie ce ne-au fost date de dumneavoastră. În clipele acestea atît de grele, cea mai prețioasă nădejde pe care o avem este că România ne va păstra și în viitor aceleași sentimente" (Arh. M.A.E., F. 71, V. 41, F. 346—347).

Atitudinea României față de Cehoslovacia în anii 1938—1939 a fost evocată de diferite personalități politice din țara prietenă și după cel de-al doilea război mondial. Conducătorul delegației cehoslovace la Conferința de pace de la Paris a declarat, la 13 august 1946, că „în perioada cea mai neagră din istoria Cehoslovaciei, poporul român s-a comportat cum se cuvine unui aliat și prieten". În același spirit, recent, ambasadorul Cehoslovaciei la București, tovarășul Karel Kurka, spunea: „Păstrăm bine în memorie faptul că în timpul dictatului criminal de la München, cînd Cehoslovacia a fost sacrificată de aliații săi occidentali agresorului nazist, presa progresistă română și opinia publică română au luat poziție de partea noastră".

Acordul de la München a fost obținut cu amenințarea de război, el a constituit o parte componentă a complotului criminal al guvernului Germaniei naziste împotriva păcii, o încălcare grosolană a regulilor fundamentale ale dreptului internațional. Subliniind poziția României socialiste față de acest tratat, tovarășul Nicolae Ceaușescu a arătat, la mitingul de la uzinele „Avia" din Praga, următoarele: „Ne pronunțăm pentru lichidarea rămășițelor celui de-al doilea război mondial, inclusiv pentru declararea Dictatului de la München nul și neavenit din chiar momentul nașterii sale" („Scînteia" din 17 august 1968).

Acțiunile de solidaritate și simpatie ale României față de cauza dreaptă a poporului cehoslovac în perioada Dictatului de la München au exercitat o profundă înrîurire asupra relațiilor dintre cele două popoare, contribuind la îmbogățirea patrimoniului tradițiilor de bună colaborare dintre cele două țări.

■

Acordurile de la München, prin implicațiile lor militare și politice, se înscriu printre evenimentele care au apropiat considerabil omenirea de prăpastia războiului. Prin aceste acorduri, care consolidau și mai mult poziția strategică a Germaniei atît sub aspect economic, cît și sub aspect militar, hitlerismul — monstruoasă creatură a celor mai reacționare cercuri ale imperialismului mondial — primea mînă liberă în desfășurarea planurilor sale agresive împotriva libertății și democrației, a independenței și suveranității popoarelor. Urmările nefaste ale politicii de conciliere, dusă de cercurile conducătoare occidentale, nu mai puteau fi reparate, ele aveau să atîrne greu în balanța noului echilibru de forțe care devenise favorabil Germaniei.

La 1 septembrie 1939, avea să izbucnească cel de-al doilea război mondial, cea mai mare confruntare militară din istoria omenirii, pe care popoarele planetei noastre au plătit-o cu zeci de milioane de jertfe omenești. Folosind condițiile favorabile care i se creaseră, precum și superioritatea militară temporară, Germania hitleristă a reușit să ocupe un mare număr de state din Europa, a căror independență și suveranitate națională au fost călcate în picioare și complet desființate. „Noua ordine" a lui Hitler însemna dictatură și teroare, ea urmărea înăbușirea oricăror libertăți și drepturi democratice, lichidarea celor mai de preț valori ale culturii și civilizației.

În condițiile grele ale războiului, popoarele din lumea întreagă, toate forțele progresiste și democratice s-au unit într-un front de luptă contra fascismului, pentru triumful păcii, democrației și progresului. Efortul comun, militar, politic și economic al statelor coaliției antihitleriste a dus la înfrîngerea Germaniei hitleriste și a Japoniei militariste. În cadrul coaliției antihitleriste, Uniunea Sovietică a purtat principala povară a războiului, aducînd o contribuție hotărîtoare la victoria asupra fascismului. Frontul sovieto-german, prin amploarea forțelor angajate și a bătăliilor care au avut loc, a constituit principalul front al celui de-al doilea război mondial: aici au fost zdrobite principalele forțe ale mașinii de război hitleriste. În timpul celui de-al doilea război mondial, poporul sovietic a dat cele mai mari jertfe cucerindu-și prin lupta sa eroică, admirația și recunoștința tuturor popoarelor lumii.

La zdrobirea hitlerismului au contribuit, de asemenea, armatele Angliei, S.U.A. și ale altor state din coaliția antihitleristă, vasta mișcare de eliberare națională a popoarelor cotropite din Iugoslavia, Franța, Cehoslovacia, Norvegia, Polonia, Grecia, Bulgaria, Albania, Italia etc. O importantă contribuție la zdrobirea Japoniei militariste au adus poporul chinez, armata sa populară de eliberare.

Alături de celelalte state ale coaliției antihitleriste, România și-a adus contribuția de sînge la înfrîngerea definitivă a Germaniei naziste. Împreună cu armata sovietică, armata română a luptat cu eroism și spirit de abnegație pentru eliberarea întregului teritoriu al țării, participînd activ la eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei pînă la înfrîngerea definitivă a Germaniei fasciste și încheierea victorioasă a celui de-al doilea război mondial. Jertfele date în lupta comună împotriva hitlerismului au cimentat și mai mult prietenia româno-sovietică, alianța dintre cele două popoare.

Deceniile care au trecut de la încheierea rușinosului acord de la München au pus în lumină cu deosebită claritate importanța hotărîtoare pe care o au, pentru menținerea păcii, asigurarea și respectarea cu strictețe a unor raporturi între state, bazate pe asigurarea dreptului sfînt al fiecărui popor de a fi suveran pe destinele sale, de a-și hotărî singur soarta fără nici un amestec din exterior.

În prezent, în lume există forțe social-politice uriașe, în primul rînd forțele invincibile ale socialismului, care — strîns unite — sînt capabile să curme orice încercări ale imperialismului de a atenta la drepturile fundamentale ale popoarelor, sînt capabile să asigure înfăptuirea în viață a principiilor libertății și independenței popoarelor, să asigure pacea și securitatea lumii, deziderate vitale ale zilelor noastre.

„Două miliarde pentru Banca Angliei"

„Înlocuirea unei datorii cu alta" — astfel a caracterizat guvernatorul Băncii Angliei, Sir Leslie O'Brien, acordul de la Basel, în urma căruia principalele bănci centrale ale lumii capitaliste au deschis Marii Britanii un credit pe termen lung de două miliarde de dolari (833 milioane lire).

Conform comunicatului ultimei întruniri din orașul elvețian, scopul acestui enorm credit este „de a compensa fluctuațiile rezervelor în lire deținute de țările din zona lirei sterline". La acțiunea de „ajutorare" stabilită în principiu în cadrul unei întruniri anterioare — mai exact în luna iulie, tot la Basel — participă băncile centrale din Statele Unite, Canada, Republica Federală a Germaniei, Elveția, Italia, Austria, Danemarca, Olanda, Suedia, Norvegia și Japonia. Anvergura acestei participări este suficientă pentru a demonstra importanța pe care cercurile financiare occidentale o acordă necesității de a menține lira sterlină pe linia de plutire — dat fiind rolul ei în cadrul actualului sistem monetar internațional. Ea subliniază, în același timp, însă și înaltul grad de vulnerabilitate al monedei engleze.

Cum s-a ajuns însă la situația ca, după numeroasele împrumuturi pe termene și în cantități variate acordate Angliei în ultimii patru ani, o nouă „injectare" să fie necesară?

Devalorizarea lirei sterline—efectuată la sfîrșitul anului trecut — a constituit fără îndoială o lovitură serioasă pentru țările deținătoare de rezerve în această monedă. Ea a fost urmată de 14 acțiuni similare în diferite țări ale lumii — mai strîns legate de finanțele britanice.

Efectele măsurilor de austeritate luate de guvernul laburist englez vizînd în ultimă instanță reducerea deficitului balanței de plăți au întîrziat să dea roade (deficitul balanței comerciale, de pildă, ușor redus în luna iunie, s-a ridicat din nou în luna iulie, de la 50 la 80 de milioane lire.) Cursul lirei sterline la bursă continua să vădească o mare instabili-

tate. În aceste condiții, pentru cercurile financiare britanice se pare că devenea iminent un nou pericol : dorința țărilor posesoare de rezerve monetare în lire sterline de a le preschimba în alte devize, mai sigure. Era — probabil — un pericol real ; astfel explicîndu-se eforturile depuse în ultimele două luni de a ajunge la o înțelegere cu țările membre ale „zonei lirei".

Aceste țări sînt, în general, membrele Commonwealthului (minus Canada și Rhodesia) la care se adaugă Republica Sud-Africană, Islanda și unele țări din Orientul Mijlociu. Ele și-au menținut în ultimii 20 de ani rezervele în lire la un nivel în general stabil. Dacă unele țări, ca India și Pakistanul, au redus volumul lor, compensarea s-a realizat prin noile acumulări ale unor șeicate arabe — producătoare de petrol — sau ale altor țări din „zona lirei" ca Malayezia sau Singapore.

Se poate spune că, pînă acum, diferitele pîrghii de menținere a „atractivității" zonei lirei au acționat cu efect : gama lor trecea de la apelurile la loialitate față de „un club cu atît de vechi tradiții", prin „relațiile speciale" în comerțul cu Marea Britanie, pînă la avantajul primirii unor dobînzi ridicate pentru creditele pe termen scurt. (În legătură cu aceasta a cîștigat o anumită faimă răspunsul unui consilier financiar al unui șeic întrebat care e motivul pentru care menține averea acestuia la Londra : „Dar unde-ar mai putea oare Excelența Sa să găsească o dobîndă atît de ridicol de mare ?")

Toți acești factori însă au început să pălească în ultimul timp în fața instabilității crescînde a lirei sterline și unele țări ale „zonei lirei" au lăsat să se înțeleagă că ar dori să se debaraseze cel puțin de o parte din rezervele lor în lire sterline. Dacă se ia în considerare faptul că depunerile țărilor membre ale așa-numitei „zone a lirei sterline" se ridică la aproape 4 miliarde dolari, iar totalul rezervelor Angliei nu trec de 2,7 miliarde de dolari, temerile oficialităților britanice de a se afla într-o „situație explozivă" sînt ușor de înțeles.

Ca urmare — peste 30 de delegați ai Trezoreriei și ai Băncii Angliei au pornit spre capitalele țărilor în cauză — spre Camberra și Singapore, Kuweit și Kuala Lumpur, Dublin și Amman etc., pentru a obține aprobarea noii operațiuni financiare de „asigurare" a lirei sterline — stabilite la Basel.

Această operațiune de creditare este oarecum complexă. Schematic, ea s-ar putea trasa în felul următor :

1. Țările membre ale „zonei lirei" au acceptat să dea asigurări că vor păstra o parte a rezervelor lor în lire (circa o cincime sau o pătrime din total) necerînd, deci, preschimbarea lor.

2. Pentru o altă parte din rezerve (de un volum variabil în funcție de țară) aceste țări au primit garanția că ea va putea fi oricînd preschimbată — în moneda țării, dolari sau aur — din fondurile Băncii Angliei.

3. În sfîrșit — restul deținerilor oficiale în lire, estimate de Sir Leslie O'Brien la circa două miliarde de dolari, vor putea fi transferate la cerere în alte devize prin intermediul Băncii de schimb internaționale din fondurile puse la dispoziție de cele 12 țări participante la reuniunea de la Basel.

În ce privește volumul contribuției la acest fond, el variază desigur de la țară la țară. Se consideră că partea Statelor Unite este cea mai mare — în jurul a 800 de milioane de dolari, urmată de cea a Germaniei Federale — de aproximativ 400 de milioane de dolari.

După cum se vede, este vorba nu de un împrumut în accepția obișnuită a cuvîntului, ci mai mult de un **credit disponibil,** care intră în vigoare numai în momentul în care se cere transformarea rezervelor de lire sterline în alte devize. Se mizează de altfel și pe posibilitatea ca în cazul unei conjuncturi favorabile cei vizați nu vor mai cere asemenea convertiri. Cu alte cuvinte, se lasă loc și speranțelor...

Va aproba Franța acordurile stabilite la Basel ? Va considera că în noua situație s-au creat condițiile acceptării cererii de aderare a Marii Britanii la Piața comună ? La întrunirea miniștrilor de finanțe ai „celor 6" de la Rotterdam, partenerii Franței au cerut acestuia să răspundă afirmativ. În fotografie de la stînga la dreapta : miniștrii de finanțe ai Italiei, Emilio Colombo, Luxemburgului, Pierre Werner, Franței, François Ortoli, și Olandei, dr. H. J. Wittereen

Deocamdată, însă, există certitudini. Și una dintre acestea, privită cu sentimente contradictorii în presă (în funcție de autori), o constituie faptul că acordul de la Basel consemnează declinul rolului lirei sterline ca rezervă valutară internațională. Din momentul în care băncile creditoare din cele 12 țări devin oarecum „părtașe" la soarta Băncii Angliei — de vreme ce au preluat o parte din obligațiile ei financiare, se poate vorbi de o așa-numită „internaționalizare" a responsabilităților. Consemnînd și amărăciunea cu care o atare realitate este primită în Anglia nu se poate trece însă cu vederea și faptul că numeroși economiști britanici (în special din cercurile laburiste) consideră că actualul drum este nu numai inevitabil, dar și salutar : el înseamnă o adaptare la realitatea economică britanică. O adaptare corespunzătoare — pe planul politicii externe — reconsiderării politicii britanice la est de Suez. Raportată la domeniul financiar, aceasta înseamnă acceptarea de către Anglia a faptului că ea nu mai are baza economică și comercială necesară pentru a face față presiunilor ce se pot exercita asupra monedei sale — ca monedă de rezervă.

După cum am arătat, contribuția cea mai importantă după cea a S.U.A. la noul credit de două miliarde dolari acordat Angliei pe următorii zece ani, vine din partea Republicii Federale a Germaniei. Este modalitatea de sprijin pe care oficialitățile de la Bonn au susținut-o cu vigoare în fața unei alternative puse în discuție în ultimul timp la Londra (ca și la Paris și Washington) și anume — o reevaluare a mărcii vest-germane ca mod de redistribuire a surplusului balanței sale de plăți în favoarea țărilor cu balanțe de plăți deficitare. Sugestia — discutată și cu prilejul recentei vizite la Londra a ministrului vest-german al economiei, Karl Schiller — a fost categoric respinsă de către Bonn, guvernul vest-german preferînd să-și „consume" surplusul pe calea împrumuturilor și creditelor. Desigur, în acest context a interesat foarte mult poziția Franței. La întrunirea miniștrilor de finanțe ai Pieței comune de la Rotterdam, au fost exercitate „presiuni amicale" asupra ministrului francez de finanțe, Ortoli, pentru ca „țara sa să se asocieze de îndată ce va putea la aranjamentul stabilit de băncile centrale". În răspunsul său, ministrul francez a precizat că Franța studiază cu atenție acordul de la Basel și că guvernul de la Paris nu exclude o participare la acest acord în viitor. Interesul partenerilor Franței din comunitatea economică vest-europeană de a o convinge la o participare—fie ea și ulterioară — se explică prin dorința de a reface unitatea de manifestare a „celor șase" în domeniul problemelor monetare internaționale.

Conchizînd asupra efectelor acordului de la Basel privind viitorul lirei sterline, trebuie să arătăm că atît în cercurile de specialiști cît și în presa britanică capătă audiență ideea enunțată cu claritate de guvernatorul Băncii Angliei : „împrumutul nu va rezolva toate problemele monedei britanice" și reluată de „The Economist" : „prin anunțarea unor noi credite nu se realizează miracole economice". De economia britanică însăși, de capacitatea sa de a-și mări exporturile, de a-și echilibra balanța de plăți, depind modul și direcția în care va evolua situația sa financiară.

Nina DANOȘ

Corespondență din Moscova de la Iurii Marinin
comentator științific al agenției „Novosti"

PĂMÎNT — LUNĂ — PĂMÎНТ

„Zond"... Această denumire modestă este atribuită stațiilor automate destinate cercetării cosmosului îndepărtat și perfecționării diverselor agregate de bord. În statele de serviciu ale stațiilor „Zond" figurează numeroase realizări remarcabile, printre care și primele încercări în zbor ale motoarelor de reacție cu plasmă, fotografierea părții invizibile a Lunei de pe o traiectorie hiperbolică și multe altele. Dar primul loc în categoria stațiilor „Zond" îl deține pe merit „Zond-5", lansată la 15 septembrie.

Chiar de la începutul cercetărilor cosmice, oamenii de știință și proiectanții s-au străduit să asigure revenirea pe Pămînt a aparatelor cosmice. Firește, această problemă trebuia rezolvată, în primul rînd, pentru aparatele pilotate, dar la fel de importantă este și revenirea aparatelor nepilotate, mai cu seamă dacă la bordul lor se află obiecte biologice. Pînă în prezent — în cazurile în care un aparat cosmic fotografia un alt corp ceresc — începutul a fost făcut de stația automată sovietică „Luna-3" care a fotografiat partea invizibilă a Lunei — imaginile fiind transmise pe Pămînt pe canalele de televiziune. Ce bine ar fi fost dacă s-ar fi reușit să se obțină revenirea pe Pămînt a peliculei fotografiate ! Atunci s-ar fi putut obține imagini de o calitate mult mai bună. Firește, în 1959, cînd a fost efectuat zborul stației „Luna-3", era încă prematur să se vorbească de revenirea peliculei. Dar acum, după zborul efectuat de „Zond-5", situația s-a modificat din punct de vedere calitativ. Se vor extinde posibilitățile nu numai pentru fotografiere, ci și pentru alte metode de cercetări științifice, în cazul în care se va reuși să se realizeze revenirea pe Pămînt. Așa, de pildă, vor putea fi aduse, pentru cercetări în laboratoarele de pe Pămînt, probe ale atmosferei planetelor Venus și Marte, particule de meteori captate în cosmosul îndepărtat etc. Firește că toate acestea țin de un viitor îndepărtat. Dar un drum, oricît ar fi el de lung, începe cu un prim pas și acest pas a fost făcut de stația automată sovietică „Zond-5".

Revenirea aparatelor care evoluează pe orbite circumterestre de joasă altitudine a fost realizată pentru prima oară în 1960. Unul din primele aparate readuse de pe o astfel de orbită a fost nava-satelit la bordul căreia se aflau cîinii Belka și Strelka. Pînă în prezent au fost readuse de pe orbite de joasă altitudine zeci de sateliți, inclusiv toate

ПРАВДА
ВПЕРВЫЕ В МИРЕ

Pravda din 23 septembrie publică pe prima pagină comunicatul care relatează performanța lui „Zond-5" însoțindu-l de o schiță a lansării

navele-satelit cu cosmonauți la bord. Tehnica readucerii de pe o astfel de orbită a fost pusă la punct. Ea prevede folosirea unei instalații de frînare pentru părăsirea orbitei de către obiectul care intră în atmosferă și este frînat pe seama frecării aerodinamice în straturile dense ale acesteia din urmă. La o altitudine de cîțiva kilometri de Pămînt se deschid parașutele care asigură frînarea și aterizarea. Pe navele sovietice „Voshod" exista și o instalație suplimentară menită să asigure o aterizare lină.

Este indicat ca readucerea aparatelor din zona Lunei ca, de pildă, în cazul aparatului „Zond-5", să fie efectuată fără a se recurge la o instalație de frînare. Frînarea este efectuată exclusiv pe seama forțelor frecării aerodinamice în atmosfera Pămîntului. Absența unei astfel de instalații se soldează cu un cîștig apreciabil în ceea ce privește greutatea. Gîndiți-vă numai cît de mult combustibil ar fi necesar pentru a frîna, de exemplu, „Zond-5" care s-a apropiat de Pămînt cu a doua viteză cosmică de circa 11 km pe secundă (sateliții care evoluează pe orbite joase au prima viteză cosmică de circa 8 km/sec.) ! Absența unei instalații de frînare oferă un cîștig în ceea ce privește greutatea, dar aceasta îngreunează extrem de mult sarcina proiectanților și oamenilor de știință. Pătrunderea în atmosferă cu a doua viteză cosmică este mult mai complicată decît cu prima viteză cosmică. Nu întîmplător problema pătrunderii cu prima viteză cosmică a fost soluționată în 1960, în timp ce problema celei de a doua viteze cosmice a fost soluționată nu de mult.

În ce constă dificultatea ? Un aparat ce se apropie de Pămînt trebuie să urmărească cu foarte mare precizie traiectoria dată pentru a se angaja pe așa-numitul „coridor" atmosferic, cu alte cuvinte pentru a pătrunde în atmosferă sub un unghi extrem de precis și la o înălțime la fel de precisă deasupra Pămîntului. Dacă aparatul va trece ceva mai sus decît acest coridor, atmosfera nu îl va frîna într-o măsură suficientă și el va trece pe lîngă Pămînt. În cazul în care aparatul trece mai jos decît sus-amintitul coridor și se va „îngropa" în atmosferă, suprasolicitările și încălzirea aerodinamică vor fi atît de mari încît aparatul se poate dezagrega. Pentru a se asigura pătrunderea în coridor, aparatul trebuie să fie prevăzut cu un sistem extrem de eficient pentru măsurat traiectoria și cu un sistem de comandă excepțional de precis, capabil să efectueze o corectare extrem de fină a traiectoriei. Dar trebuie să se asigure nu pur și simplu o înapoiere pe Pămînt, ci o înapoiere însoțită de o aterizare în regiunea fixată. Protecția termică a unui aparat ce pătrunde în atmosferă cu a doua viteză cosmică trebuie să fie de așa natură, încît să reziste la temperaturi de încălzire cu mult superioare acelora la care rezistă protecția termică a aparatelor ce se înapoiază cu prima viteză cosmică.

În cursul înapoierii de pe alte planete, viteza aparatelor va fi chiar mai mare de 11 km/sec dar principiul de frînare va fi același ca și la „Zond-5" care s-a înapoiat din regiunea Lunei. Înapoierea pe Pămînt cu a doua viteză cosmică din regiunea Lunei a fost înfăptuită pentru prima oară de „Zond-5". De notat că ea a atins această a doua viteză cosmică pe seama forțelor gravitaționale naturale, cu alte cuvinte experiența a fost efectuată în condiții reale. Zborul efectuat de „Zond-5" a deschis în fața cosmonauticii posibilități calitativ noi.

Moscova, 24 septembrie

Rinascita
ROMA

UN INTERVIU CU LUIGI LONGO

ÎNTREBARE: Concepția pe care partidul nostru a susținut-o și dezvoltat-o în toți acești ani în cadrul mișcării comuniste și muncitorești internaționale este concepția unității în diversitate. În același timp, în politica noastră de unitate a tuturor forțelor democratice și de stînga ne-am călăuzit întotdeauna după o concepție pluralistă, arătînd în modul cel mai clar că concepția respectivă nu este valabilă numai astăzi, nu este reflexul unei tactici neimportante, ci este strîns legată de concepția pe care o avem noi asupra democrației socialiste pe care vrem să o construim în Italia. Ce raport există între aceste concepții?

RĂSPUNS: Între ele nu se poate stabili o identificare automată, fiind evident că la originea lor există rațiuni și cerințe diferite. Dar adevărat este și faptul că există un element unificator. Noi vedem și înfruntăm cele două probleme — internațională și națională — în același spirit unitar, conștienți fiind de dificultățile care se opun unității atît pe un plan cît și pe celălalt; în consecință, sîntem conștienți de diferențele și contradicțiile existente.

În cadrul mișcării muncitorești și comuniste internaționale, noi am refuzat și refuzăm în continuare să considerăm ca definitivă și ireparabilă orice divergență care s-ar putea ivi, am refuzat întotdeauna inițiative și hotărîri care pornesc de la asemenea premise și care pot să ducă la asemenea concluzii. Tocmai pornind permanent de la aceeași concepție, noi — chiar la întrunirile care au avut loc pentru pregătirea conferinței internaționale a partidelor comuniste și muncitorești — am dezbătut în profunzime, chiar în contradictoriu cu partide frățești importante, mijloacele convocării sale și probleme privind compoziția, temele ce trebuie puse pe ordinea de zi și concluziile la care să se ajungă, tocmai în scopul de a se ține o conferință concepută ca mijloc și prilej pentru realizarea unor convergențe și înțelegeri asupra unor puncte politice de cea mai imediată actualitate și urgență, iar nu pentru a provoca noi rupturi sau pentru a le adînci pe cele existente. Tot pornind de la aceleași preocupări, am considerat că în actualele condiții — în timp ce în Cehoslovacia continuă să rămînă trupele celor cinci țări ale Tratatului de la Varșovia și situația nu se normalizează — nu ar fi, după părerea noastră, nici util, nici oportun și poate nici posibil să se ducă la bun sfîrșit lucrările pregătitoare ale conferinței mondiale a partidelor comuniste și muncitorești, prevăzută pentru sfîrșitul lunii noiembrie la Moscova.

Pe un plan mai general, atît în ce privește acțiunea noastră pe plan internațional cît și în ce privește acțiunea noastră unitară pe plan național, noi ne străduim — în procesul confruntării de opinii și poziții între diferitele și multiplele forțe politice și sociale care se integrează în marile mișcări populare de luptă pentru pace, pentru coexistență pașnică, pentru reînnoirea democratică și pentru progres la care participăm — să facem să precumpănească obiectivele esențiale comune, care impun solidaritatea, convergența și unitatea de luptă împotriva dușmanilor comuni și a inamicilor politici. Nu pretindem, evident, să impunem cuiva, în lupta comună, concepțiile noastre particulare, modul nostru de a vedea sau cerințele noastre, dar revendicăm în orice caz, tocmai în virtutea viziunii noastre unitare asupra situației și a necesităților de luptă, dreptul — care, în definitiv, este și o datorie — de a confrunta continuu și în orice problemă punctele noastre de vedere cu ale altora, nerenunțînd însă niciodată la caracteristica noastră ideologică, politică și organizatorică, nici pretinzînd o asemenea renunțare din partea altora, dar tinzînd în orice caz și în orice situație la realizarea, prin acțiune concretă și în luptă, a unui maximum de unitate și combativitate.

Pornind de la această concepție unitară, noi refuzăm să considerăm orice deosebire sau chiar contradicție cu alte forțe muncitorești, democratice, progresiste, care exprimă tendințe politice și ideologice deosebite, drept motiv suficient pentru respingerea contactului, a colaborării și unității de acțiune. Dimpotrivă, noi considerăm aceste forțe ca parte a realității, ca componente ale mișcării mai generale de luptă pentru pace și progres cu care este necesar și obligatoriu să menținem contactul și confruntarea în căutarea, dincolo de orice deosebire, a ceea ce — mult sau puțin — ne poate uni în luptă. De la această concepție pornim pentru a susține pe plan internațional unitatea între toate forțele comuniste, socialiste, democratice, progresiste, antiimperialiste și iubitoare de pace, care vor să lupte pentru marile obiective ale păcii, destinderii și colaborării între popoare în condițiile libertății și independenței fiecăruia; pe plan național, sprijinim unitatea între toate forțele de stînga, laice și catolice, care se pronunță pentru reînnoire democratică, pentru progresul țării noastre și transformarea ei în sens socialist.

ÎNTREBARE: Au devenit larg cunoscute de către celelalte forțe democratice din țara noastră consecvența și fermitatea poziției adoptate de partidul nostru în legătură cu evenimentele din Cehoslovacia. Unele dintre aceste forțe susțin însă că ar exista o contradicție între sprijinul pe care-l dăm noi procesului de reînnoire democratică a societății socialiste cehoslovace și dezaprobarea față de intervenția militară a celor cinci țări ale Tratatului de la Varșovia, pe de o parte, iar pe de alta reconfirmarea poziției noastre pe plan internațional.

RĂSPUNS: Nu există nici o contradicție. Dimpotrivă. Noi ne călăuzim întotdeauna după o apreciere precisă a marii ciocniri în curs între socialism și capitalism, în diferitele forme pe care această ciocnire le capătă. De o parte, este imperialismul, de cealaltă — sînt forțele antiimperialiste și iubitoare de pace care luptă, chiar în condiții și modalități profund diferite, pentru a construi o lume din care să fie înlăturate foametea, războiul, cursa înarmărilor, nedreptățile între popoare, oprimarea unor întregi continente. Aceasta este marea graniță care desparte lumea contemporană.

Poziția noastră este, de aceea, absolut clară și de nerenunțat. Noi ne vom afla întotdeauna de partea socialismului, a țărilor și partidelor care au realizat socialismul și care caută să-l salvgardeze și să-l ducă înainte; noi ne vom afla întotdeauna de partea țărilor și a popoarelor care luptă împotriva imperialismului, pentru libertatea proprie și independența națională.

Noi considerăm că în marele front al luptei antiimperialiste țările socialiste dețin un rol hotărîtor. Nu există nici o contradicție cu unul sau altul dintre momentele acțiunii țărilor socialiste. Nimic nu ne poate face să uităm această realitate sau să prejudiciem solidaritatea ce trebuie să existe între toate forțele — țări socialiste, mișcări de eliberare națională, clasa muncitoare din țările capitaliste — care luptă pentru construirea acestei noi lumi. De aici decurge efortul continuu al partidului nostru pentru crearea celor mai largi legături între toate aceste forțe în condițiile autonomiei lor reciproce. Cu egală claritate afirmăm că autonomia elaborării noastre, a aprecierii noastre asupra problemelor mișcării internaționale și asupra opțiunilor noastre politice în perspectiva unei căi proprii de acces și de construire a socialismului în Italia este forma concretă, la care nu se poate renunța, a prezenței și participării noastre în cadrul mișcării muncitorești și comuniste internaționale. Această claritate este cea care ne face să afirmăm — cum am afirmat în cadrul recentei plenare a Comitetului Central — că adevărata problemă în care sîntem astăzi angajați în modul cel mai ascuțit este problema modului și a sensului prezenței și acțiunii noastre în cadrul unei orientări care nu se limitează la granițele statelor socialiste, dar care cuprinde — fie și cu diferențierile, contrastele sale — un complex important de forțe antiimperialiste, revoluționare, comuniste și socialiste. Pentru noi nu există și nu pot exista nici partid, nici stat-călăuză, nici unul sau mai multe foruri de conducere centralizată a mișcării comuniste internaționale. Cu egală claritate susținem că mișcarea muncitorească din Occidentul capitalist, aceea care ne privește cel mai direct, nu este astăzi în situația de a trebui numai să aplice principiile generale ale leninismului la particularitățile naționale în care acționează, ci, totodată trebuie să activeze cu intenția creatoare de a promova dezvoltarea însăși a doctrinei noastre și deci a însăși principiilor fundamentale ale leninismului. În acest context mai general se situează poziția adoptată de partidul nostru în ce privește evenimentele cehoslovace... În acest context mai general se situează, de asemenea, inițiativele pe care partidul nostru le desfășoară în prezent prin contactele sale internaționale.

ÎNTREBARE: Evenimentele recente au deschis însă și probleme internaționale mai generale. Nu credeți că încordarea internațională pe care cercurile reacționare și imperialiste caută să o provoace, luînd drept pretext evenimentele din Cehoslovacia, ne impun sau ne-ar putea foarte curînd impune concentrarea atenției și a acțiunii asupra acestei probleme în detrimentul temelor la care vă refereați mai sus?

RĂSPUNS: Sîntem angajați în modul cel mai ferm în lupta pentru denunța-

→

rea ipocriziei, a falsului moralism, a forțelor politice și sociale aflate de cealaltă parte a baricadei, de partea capitalismului, a reacțiunii și imperialismului, cărora evenimentele din Cehoslovacia le servesc doar ca pretext pentru a-și promova acțiunea împotriva destinderii, acțiunea lor antisocialistă și antisovietică, îndreptată împotriva mișcării democratice și progresiste din întreaga lume. Aceste forțe au intrat chiar de pe acum în acțiune în efortul de a relansa alianța atlantică, politica blocurilor, o mai riguroasă subordonare față de Statele Unite și pentru a bloca — chiar prin sabotarea tratatului „anti-H" — orice dezvoltare a destinderii. Este absolut clar că pentru aceste forțe relansarea încordării internaționale trebuie însoțită cu aceea, în interiorul diferitelor țări ale alianței atlantice, a unei politici încă și mai conservatoare, și mai antipopulare. De aici, apelul nostru la unitatea tuturor forțelor muncitorești, socialiste, democratice, progresiste, laice și catolice pentru a respinge atacul reacționar, a-i demasca realele conținuturi și a face să eșueze obiectivele pe care și le propune atît în domeniul politicii internaționale cît și în cel al politicii interne. Tocmai în măsura în care vom duce înainte aprofundarea asupra acestor teme și inițiativele ce decurg de aici, noi vom reuși să aducem cea mai înaltă și de răspundere contribuție, așa cum aducem acum, la crearea celor mai largi convergențe între toate forțele democratice și de stînga, laice și catolice, nu numai în acțiunea menită să împiedice ca forțele conservatoare să împingă înapoi întreaga situație italiană, europeană și internațională, dar și în acțiunea pentru a face să înainteze în Italia și în Europa soluții noi, mai avansate, corespunzătoare interesului nostru și al altor popoare. În măsura în care vom face să eșueze aceste tentative ale forțelor conservatoare, vom aduce o contribuție reală pentru a determina, pînă la urmă, începutul unei soluționări pozitive a problemelor deschise încă în Europa, probleme care reprezintă cauza unor tensiuni permanente. Printre acestea, se află refuzul de a recunoaște inviolabilitatea tuturor frontierelor și existența celor două state germane. În măsura în care vom duce înainte acțiunea noastră, vom favoriza nu numai începutul unei noi politici europene în perspectiva depășirii blocurilor și a creării unui sistem de securitate colectivă, cu dizolvarea în același timp a alianței atlantice și a Tratatului de la Varșovia, dar vom favoriza în perspectivă imediată soluționarea problemei cehoslovace și crearea unor legături mai strînse între țările socialiste. Soluționarea cît mai rapidă a situației din Cehoslovacia — cu revenirea la deplina suveranitate a organelor responsabile ale acestei țări prin acțiunea pentru reînnoirea democratică și consolidarea societății socialiste, și prin retragerea trupelor — reprezintă, după părerea noastră, contribuția pe care partidele comuniste și muncitorești ale celor cinci țări ale Tratatului de la Varșovia sînt astăzi chemate să o dea la lupta care angajează forțele comuniste, de stînga și democratice din Occidentul european împotriva tentativelor conservatoare și reacționare de renaștere pe continentul nostru a războiului rece și de accentuare a liniei conservatoare și reacționare a politicii lor în interiorul diferitelor țări din această parte a Europei. În aceasta, avem un interes comun și noi vom activa pentru ca acest interes comun să se afirme dincolo de divergențele apărute.

din presa partidelor comuniste și muncitorești

Morning STAR

LONDRA

DESPRE PRINCIPIILE RELAȚIILOR DINTRE ȚĂRILE SOCIALISTE

EVENIMENTE recente au ridicat o problemă cardinală și anume cea a relațiilor dintre statele socialiste și partidele lor comuniste. Cu alte cuvinte, aceste probleme se leagă de semnificația reală și respectarea principiului internaționalismului proletar în relațiile dintre statele socialiste, în lumina responsabilității partidelor comuniste față de țara lor și de poporul lor, precum și a formelor specifice de dezvoltare a socialismului în diferite țări.

Vom putea da răspunsurile juste la aceste probleme dacă le vom aborda nu numai în lumina recentelor evenimente ci și în lumina principiilor elaborate de mișcarea comunistă mondială de-a lungul anilor.

Relațiile dintre statele capitaliste și relațiile dintre statele socialiste diferă în mod fundamental. Statele capitaliste, prin însăși natura lor, se dezvoltă în opoziție și ostilitate unul față de altul. Ele concurează pentru piață. Ele luptă unele cu altele pentru colonii, pentru sfere de influență și pentru „poziții de forță". Tocmai de aceea capitalismul — în special în ultima sută de ani — a trăit război după război, culminînd cu cele două războaie teribile ale secolului nostru.

Relațiile dintre țările socialiste au o bază cu totul diferită. Țările socialiste se bazează toate pe o ideologie comună — marxism-leninismul. Toate au un scop politic comun — cel al dezvoltării socialismului. Prin însăși natura lor, ele nu se află în conflict economic una cu cealaltă. Dimpotrivă, fiecare țară socialistă nu are decît de cîștigat de pe urma dezvoltării economice a celorlalte.

Unitatea dintre toate statele socialiste, strînsa cooperare dintre ele constituie o condiție esențială pentru apărarea lor comună împotriva dușmanului lor comun — imperialismul.

Toate acestea constituie sensul internaționalismului proletar. Iar acesta a fost elaborat și subliniat în repetate rînduri de mișcarea comunistă internațională.

Mișcarea comunistă internațională, în special de la cel de-al doilea război mondial, a subliniat întotdeauna relațiile reciproce, dialectice dintre internaționalismul proletar și aplicarea sa specifică, concretă la diferite țări, dintre esența comună a socialismului în toate țările și formele diferite pe care acesta le ia în diferitele țări datorită diferențelor în dezvoltarea economică, structura de clasă, instituțiile și tradițiile politice. „Marxism-leninismul cere aplicarea creatoare a principiilor revoluției socialiste și construcției socialiste în funcție de condițiile concrete ale fiecărei țări... Lenin a atras atenția în repetate rînduri asupra necesității aplicării juste a principiilor fundamentale ale comunismului în conformitate cu trăsăturile țării, statului național în cauză. Ignorarea trăsăturilor naționale de către partidul proletariatului duce în mod inevitabil la ruperea de realitate, de mase, și prejudiciază cauza socialismului..." (Declarația de la Moscova, 1957).

Este adevărat că această declarație continuă avertizînd împotriva primejdiei accentuării exagerate a deosebirilor naționale, dar, după părerea mea, experiența a arătat că dezvoltarea țărilor socialiste în Europa răsăriteană din 1945 încoace a fost marcată de o anumită subapreciere mai degrabă decît supraapreciere a deosebirilor naționale. Astfel, ignorarea particularităților naționale a fost, după părerea mea, tocmai una dintre trăsăturile principale ale epocii lui Novotny. Iar programul de acțiune al Partidului Comunist din Cehoslovacia avea drept scop, mai presus de orice, să remedieze consecințele.

Internaționalismul proletar a însemnat întotdeauna sublinierea intereselor comune ale clasei muncitoare în lupta dusă împotriva dușmanului comun, capitalismul și imperialismul. Din 1917 trăsătura sa esențială a fost solidaritatea cu primul stat socialist — Uniunea Sovietică — iar din 1945, cu acesta și cu alte țări socialiste care formează sistemul socialist mondial, împotriva amenințărilor permanente și atacurilor imperialismului mondial, condus de Statele Unite. O asemenea solidaritate a fost înțeleasă nu numai ca o chestiune de principiu, ci și ca o condiție esențială pentru dezvoltarea socialismului pretutindeni în lume. Dar internaționalismul proletar, pentru a fi eficient, cere nu numai o aprobare în alb a tot ceea ce se face în numele socialismului, ci și exprimarea deschisă a opiniilor atunci cînd partidele comuniste se află în dezacord în anumite probleme politice.

Internaționalismul proletar, în relațiile dintre statele socialiste, nu a fost totuși definit niciodată ca implicînd subordonarea unei țări alteia, în nici o împrejurare. Dimpotrivă, toate declarațiile în această problemă au subliniat suveranitatea, libertatea, independența, cooperarea și ajutorul reciproc dintre aceste țări. Aceeași atitudine a fost exprimată în repetate rînduri în ce privește relațiile dintre partidele comuniste.

„Toate partidele marxist-leniniste sînt independente și au drepturi egale; ele își elaborează politica lor în conformitate cu condițiile specifice din țările lor și în conformitate cu principiile marxist-leniniste, și se sprijină reciproc...

Fiecare partid răspunde în fața clasei muncitoare, a poporului muncitor

din țara sa, în fața clasei muncitoare internaționale și a mișcării comuniste în ansamblu..." (Ibd).

După cum s-a declarat, acțiunile împotriva Cehoslovaciei au fost impuse de amenințarea serioasă a contrarevoluției în Cehoslovacia, legată de complotul imperialismului occidental care avea drept scop răsturnarea puterii socialiste în această țară. Mai mult încă, s-a susținut că suveranitatea națională a statelor socialiste nu este ceva „absolut" și că interesele comune ale socialismului au preponderență asupra celor ale țărilor socialiste individuale.

Formula că suveranitatea statelor socialiste nu este ceva „absolut" poate suna foarte impresionant, dar necesită o gîndire foarte serioasă. Desigur, marxiștii nu recunosc nici un „absolut" nici în politică nici în alte domenii, dar părerea despre aceasta depinde foarte mult de țara a cărei suveranitate este atacată și invers.

Care partid comunist sau guvern, în special din țările socialiste, ar îndrăzni să proclame un asemenea principiu (care nu se găsește în nici un document al mișcării comuniste internaționale) atît timp cît ar fi implicată propria sa țară, sau s-ar abține să-și apere propria suveranitate, una dintre sarcinile sale cele mai importante ?

Trebuie să fim, de asemenea, conștienți de scopul în care poate fi folosită această formulă de imperialismul internațional în legătură cu suveranitatea națională a țărilor socialiste și a altor țări democrate.

În ce privește prioritatea intereselor comune ale sistemului socialist față de cele ale statelor socialiste individuale, întrebarea la care trebuie să se răspundă este — cine decide aceasta ? Cum poate cineva să vorbească despre unitatea sistemului socialist cînd unele state socialiste pot hotărî în mod arbitrar că un stat din rîndul lor trebuie să fie invadat de forțele militare ale altora în interesele socialismului ?

Nici o dovadă puternică demnă de crezare nu a fost furnizată pentru susținerea argumentului că guvernul cehoslovac a fost incapabil să facă față activității elementelor antisocialiste și antisovietice care au folosit în mod greșit libertatea recent inițiată în Cehoslovacia. Nici că un complot pus la cale de imperialismul occidental a atins nivelul unei crize în decurs de 17 zile, între întrunirea de la Bratislava și intervenția practică.

Mai mult încă, încălcarea angajamentelor solemne, fără prezentarea dovezii necesității absolute de a face aceasta în fața unui atac extern, nu a ajutat decît pe dușmanii socialismului de pretutindeni. Aceasta pentru că subminează încrederea, bunăvoința, sprijinul prietenesc al milioanelor de oameni simpli din toate țările.

Internaționalismul proletar — întărirea în continuare a relațiilor prietenești cu Uniunea Sovietică, respectarea principiilor elaborate de mișcarea comunistă internațională, toate cer retragerea trupelor din Cehoslovacia, astfel încît guvernul și partidul să-și poată făuri viitorul lor socialist în libertate și independență.

Jack KOHEN

INTERNATIONAL Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

Walter Lippmann

ALEGEREA CARE NE STĂ ÎN FAȚĂ

DIN FERICIRE, ne aflăm încă în septembrie și mai dispunem de oarecare timp pentru alegerea pe care cele două convenții au oferit-o țării. Există toate motivele să credem că nici unul dintre candidați nu este deosebit de popular decît printre membrii propriului său partid.

În consecință, lista stabilită la Miami a fost primită cu plictiseală și resemnare. Lista stabilită la Chicago a fost primită cu amărăciune și cu un sentiment care seamănă foarte mult cu dorința ca ea să nu învingă în alegeri. Această insatisfacție larg răspîndită se datorește contrastului vădit dintre cei doi candidați lipsiți de interes și amploarea, complexitatea problemelor pe care viitorul președinte va avea să le rezolve.

Se prea poate să nu se fi găsit nici un om — nici Nelson Rockefeller, nici Eugene McCarthy, nici George McGovern — despre care să se poată spune cu convingere că ar fi omul capabil să conducă țara într-o situație internațională complexă și care să fie în stare să-i pacifice pe numeroșii nemulțumiți de aici, din țară. Dar a afirma că nu a existat nimeni altul care să fie cu adevărat adecvat reprezintă o slabă consolare, căci asta echivalează cu a spune că nu sîntem prea siguri că cei desemnați ar corespunde situației. Realitatea este că trebuie să alegem între Richard Nixon și Hubert Humphrey și că nici unul dintre ei nu inspiră încredere.

Acum, la sfîrșitul lunii septembrie, ne dăm seama că politicienii de profesie din ambele partide au procedat pornind de la presupunerea fundamentală, statistic corectă, că nemulțumiții activi — tinerii, intelectualii, membrii clerului, negrii — nu reprezintă mai mult decît un sfert din numărul alegătorilor înscriși. Alegerea va fi hotărîtă deci de majoritatea celor care sînt de acord, adică de cei „nesăraci, netineri, nenegri", care se opun dezordinilor și schimbării violente. Unii dintre membrii acestei majorități s-ar putea îndrepta spre George Wallace. Ei nu vor trece însă de partea stîngii și cîștigătorul din noiembrie va fi omul care va fi reușit să alcătuiască o coaliție conservatoare.

S-ar putea prea bine ca acesta să fie diagnosticul corect al grupării forțelor în 1968. Este clar că o mare majoritate este deosebit de furioasă și de pornită împotriva incendiilor și dezordinilor din ghetourile negre. Reacția albă reprezintă o realitate. Este, de asemenea, clar că ideologia și programul New Deal-ului, care a creat „statul bunăstării", au devenit nepopulare în recenta lor încarnare, denumită Marea Societate. Este neîndoielnic că majoritatea preponderentă a populației este împotriva războiului din Vietnam.

După regulile obișnuite ale jocului, eșecurile Administrației Johnson ar trebui să dea certitudinea înfrîngerii democraților în noiembrie. Nu este exclus ca așa să și stea lucrurile, dar avem unele motive să mai așteptăm pentru a vedea ce se întîmplă. Unul dintre ele este că anul 1968 se deosebește de anul 1932 cînd Administrația Hoover a fost înlăturată de la cîrma țării. Țara, deși nemulțumită și nervoasă, este, în cea mai mare parte, remarcabil de prosperă.

Un alt motiv de a aștepta : în partidul democrat există numeroase grupuri care au interese bine precizate față de măsurile democratice adoptate începînd din perioada lui Franklin Roosevelt și pînă în aceea a lui Lyndon Johnson. Al treilea motiv este antinixonismul larg răspîndit în rîndurile a ceea ce, în generația trecută, a fost marea majoritate democrată.

Campania începe cu o înfruntare în domeniul handicapurilor. Humphrey

→

Locuitori ai satului Cam Le din Vietnamul de sud, luînd drumul refugiului, după ce localitatea lor a fost în întregime distrusă de bombardamentele americane

duce pe umeri lipsa de popularitate a lui Johnson, iar Nixon povara propriului său trecut şi a excentricităţilor ideologice ale partidului său. Cine va cîştiga? Antijohnsonismul sau antinixonismul? Nu ştiu. Dar pînă acum nu există nici un semn că se va putea face o alegere clară în care unul dintre candidaţi să iasă în evidenţă ca omul capabil să conducă această ţară şi să o scoată din dificultăţi. Problema serioasă la care trebuie să răspundă alegătorii este care anume listă are cele mai bune sanşe de a crea o administraţie capabilă să guverneze în situaţia tulbure din timpurile noastre. Este mai uşor să pui această întrebare decît să-i răspunzi şi cred că de fapt nu i se poate răspunde astăzi, adică înainte ca cele două partide să se înfrunte în campania electorală.

Republicanii pot crea o administraţie foarte competentă şi luminată, deoarece dispun de o mare rezervă de republicani tineri pe care-i pot folosi. Nu este însă sigur că Nixon cunoaşte îndeajuns pe aceşti republicani dinafara cercurilor activiştilor de partid. Nu este, de asemenea, sigur că el nu se va simţi obligat să impună un veto ideologic împotriva unora dintre cei mai promiţători republicani noi. Republicanii pro-Nixon reprezintă o grupare mai largă decît republicanii pro-Goldwater sau pro-Reagan. Dar ei nu reprezintă nici pe departe o grupare atît de largă ca întregul corp electoral republican.

Se pune, de asemenea, întrebarea dacă în cursul campaniei sale electorale, Nixon nu se va angaja faţă de o soluţie militară în Vietnam. Dacă va face acest lucru este aproape cert că administraţia sa va da greş, exact aşa cum s-a întîmplat cu aceea a lui Lyndon Johnson.

Cred că este foarte greu să se pledeze pentru continuarea administraţiei Johnson-Humphrey. E posibil ca Humphrey să fie în măsură să-i readucă la matcă pe unii dintre democraţii care sînt în dezacord. Ei se vor teme de Nixon şi îşi vor reaminti de Humphrey cel de altădată. Dar uriaşa sciziune dintre administraţia Johnson şi comunitatea intelectualilor, tineret şi o bună parte a comunităţii religioase, nu va fi reparată cu uşurinţă de Hubert Humphrey. Înstrăinarea liderilor intelectuali şi morali ai ţării, care numeric reprezintă doar o mică minoritate, a lăsat partidul democrat lipsit de creier şi de inimă.

Profesorii, şi studenţii, şi artiştii, şi membrii clerului înstrăinaţi nu trebuie confundaţi cu elementele hippie şi yippie. Ei reprezintă ceea ce a mai rămas valoros în partidul democrat. Fără ei, acest partid este o colecţie de grupuri de interese, de trăgători de sfori şi de vechi politicieni.

Renovarea şi restaurarea partidului democrat necesită un timp în care, eliberaţi de răspunderea guvernării, democraţii să poată pune ordine în partid. Vechii politicieni vor trebui să se retragă, tinerii vor trebui să se maturizeze, iar cei foarte tineri vor trebui să crească.

Dacă republicanii vor da rezultate bune, în cazul în care vor fi aleşi, democraţii vor avea un rival împotriva căruia să lupte, în strădania lor de renovare şi reînnoire.

Le Monde
PARIS

„VISUL" CELUI DE-AL TREILEA PERSONAJ

CA ORICE CANDIDAT demn de acest nume, George Wallace nu a recunoscut niciodată că are doar foarte slabe şanse de a intra în 1969 la Casa Albă. După cum arată toate sondajele opiniei publice şi dacă consultăm isto-

● contrapunct

Russell Baker

Oare cum o să fie?

Campania electorală este destul de avansată pentru ca să ne facem o idee cam ce fel de preşedinte ar fi fiecare dintre cei trei candidaţi principali. Să spunem, de exemplu, că am putea pătrunde la Casa Albă la 21 ianuarie 1970. Pe biroul preşedintelui sună telefonul; el ridică receptorul.

— Preşedintele la aparat... A, dumneata eşti Lyndon? Vreau să spun, dumneavoastră sînteţi, domnule preşedinte? Aici e Hubert, domnule preşedinte. Mă bucur că m-aţi chemat... Da, cîte o dată mă simt singuratic la Casa Albă. Mesajul meu despre Starea Uniunii?... Îmi pare foarte rău că priviţi lucrurile în acest fel... Înţeleg, înţeleg, înţeleg... Nu merge aşa?... Nu merge chiar deloc?... Credeţi că este vreun lucru anume la care ar trebui să renunţ?... Trebuie să renunţ la noua poziţie privitoare la Vietnam?... Da, sigur că pot. Dar asta m-ar face să apar într-o lumină foarte proastă... Da, bineînţeles, n-ar fi prima oară cînd aş apărea într-o lumină foarte proastă. Altceva?... Nu vă place nimic din mesaj, înţeleg... Totuşi nu prea văd cum aş putea să-mi repudiez întregul program chiar astăzi după-amiază... Credeţi că la sfîrşitul săptămînii n-ar fi prea tîrziu? Mă bucur foarte mult... Bineînţeles că pot veni la ranch... Nu miercurea viitoare. Miercuri vine la Casa Albă de Gaulle... Da, desigur, dacă puneţi problema aşa... Aveţi perfectă dreptate. Bineînţeles că de Gaulle va prefera să vă vadă pe dumneavoastră nu pe mine O să-l aduc. La revedere, domnule preşedinte.

Pe de altă parte, s-ar putea să fie ales Richard Nixon. Ne aflăm în 1971. Preşedintele Nixon şi Prima Doamnă iau masa singuri, în sufrageria oficială. Masa este atît de lungă încît doamna Nixon trebuie să strige din capătul ei pentru a fi auzită la celălalt capăt.

— De ce nu avem niciodată musafiri la masă, Dick? N-ar mai trebui să strig tot timpul pentru a face conversaţie.

— Ştii foarte bine că nu vreau nici un fel de musafiri.

— Strigă mai tare dragă, nu te aud.

— Am spus că nu vreau nici un fel de musafiri, pentru că ar începe să mă întrebe care este poziţia mea faţă de problemele publice şi n-aş vrea să spun nimic de natură să pericliteze unitatea naţională.

— La bucătărie, strigă doamna Nixon, se spune că luna viitoare vei lua poziţie asupra unei probleme importante. Care e problema faţă de care intenţionezi să iei poziţie?

— Nu cred că ar fi util să discutăm în acest moment probleme care ar putea necesita o poziţie prezidenţială, draga mea.

Masa continuă în tăcere. În cele din urmă, tăcerea este întreruptă de strigătul doamnei Nixon:

— Ce fel de îngheţată vrei ca desert?

Preşedintele nu se enervează:

— În momentul de faţă o comisie studiază problema sortului de îngheţată pe care îl prefer. Dacă eu aş face acum declaraţii în această problemă, aş prejudicia în mod serios şi poate chiar submina deliberările comisiei.

Mai rămîne şi posibilitatea ca preşedinţia să-i revină lui George Wallace. Ne aflăm în 1972. Doi şoferi stau de vorbă în garajul Casei Albe.

— Preşedintele a plecat la volanul maşinii sale într-o asemenea viteză încît cred că o să se întîmple ceva important.

— A auzit că pe o stradă din Baltimore cîţiva hippies s-au aşezat în mijlocul drumului, şi vrea să ajungă repede acolo ca să-i calce cu maşina.

Sper că toată lumea este gata de vot.

(Din **International Herald Tribune**)

„Să continuăm"

(Din **Chicago Sun-Times**)

ria americană, care nu a rezervat niciodată succese deosebite candidaților unor terțe partide, șansele fostului guvernator al Alabamei sînt dintre cele mai reduse : ultimul sondaj Gallup îi acordă 19 la sută din voturi.

Realitatea este că Wallace a avut un vis. Acest vis se bazează pe constituția Statelor Unite. Într-adevăr, președintele Statelor Unite nu este ales prin vot direct. La 5 noiembrie (prima marți după cea de-a doua luni din noiembrie) alegătorii americani nu-și vor desemna președintele, ci pe „marii electori" care vor fi însărcinați să-l aleagă pe președinte, dintre candidații care se înfruntă. Acești mari electori, care formează ceea ce se numește colegiul electoral, sînt în număr de 538. Cifra este egală cu numărul senatorilor (100), plus acela al reprezentanților (435), plus 3 (districtul Columbia, adică Washington). Fiecare stat dispune deci de un număr de mari electori egal cu acela al senatorilor săi și al reprezentanților săi (proporțional cu populația sa). Statele foarte populate dispun astfel de un număr de mari electori cu mult mai mare decît statele de mai mică importanță (5 pentru Arizona, față de 43 pentru statul New York). Deși nici o lege nu-i obligă la aceasta, marii electori votează în mod tradițional în bloc pentru candidatul care a obținut cel mai mare număr de voturi în statul lor, ceea ce explică faptul că numele celui ales este cunoscut în general încă din seara scrutinului popular. Deîndată ce un candidat a obținut majoritatea într-un număr de state totalizînd 270 de mari electori, el poate fi într-adevăr considerat ales.

Dar ce se întîmplă dacă nici unul dintre candidații care se înfruntă nu obține majoritatea de 270 de mari electori la 5 noiembrie ? Această ipoteză, imposibilă atunci cînd numai doi candidați sînt în competiție, nu este exclusă în cazul de față. Într-o asemenea eventualitate, revine Camerei Reprezentanților să hotărască cine va ocupa postul de președinte. Modul de selecție nu se face pe baza majorității reprezentanților, ci a majorității statelor : într-adevăr, toți reprezentanții aceluiași stat dispun de un singur vot. Ei se pun de acord între ei. Dacă nu reușesc să se pună de acord, ei își pierd dreptul de vot. Majoritatea cerută este în acest caz de 26 (jumătate din numărul statelor plus unu).

Este clar că pe o asemenea situație contează George Wallace pentru a influența alegerea președintelui. Într-o asemenea ipoteză, votul reprezentanților Arizonei nu are o importanță numerică mai mică decît acela al reprezentanților statului New York sau California.

Numai de două ori președintele Statelor Unite a fost ales de Camera Reprezentanților. Ultimul caz s-a întîmplat în 1824, cînd John Quincy Adams a fost desemnat prin 13 voturi, contra 7 acordate lui Andrew Jackson și 4 lui William Crawford. Și totuși, Jackson îl devansa pe Adams în colegiul marilor electori, dar era dezavantajat căci el era în frunte în state în general mai populate decît acelea în care reușise Adams.

Wallace nu a ascuns faptul că, dacă nici unul dintre candidați nu va triumfa la 5 noiembrie în colegiul marilor electori, el nu se va da în lături să vîndă scump voturile delegațiilor care-i sînt favorabile. Tocmai pentru a evita asemenea tîrguieli, un număr de parlamentari au propus, cu cîteva săptămîni în urmă, ca toți candidații în Camera Reprezentanților să se angajeze în prealabil să voteze în favoarea candidatului prezidențial care a obținut cel mai mare număr de voturi populare. Dar această sugestie nu a fost primită, căci ea era neconstituțională.

Sistemul de desemnare a președintelui explică, de asemenea, felul în care un președinte poate obține majoritatea marilor electori deși dispune de o minoritate a voturilor populare. Acest sistem prevede, pe de altă parte, că în cazul în care nici un candidat la vicepreședințe nu obține majoritatea marilor electori, senatul rezolvă cazul respectiv cu o majoritate a membrilor săi. De aici și posibilitatea — teoretică — de a avea un președinte și un vicepreședinte care nu aparțin aceluiași partid. Tocmai pe aceste reguli bizantine, dar foarte reale, contează George Wallace pentru a-și face simțită greutatea voturilor de care dispune. Dar chiar dacă o asemenea atitudine poate părea pretențioasă, ea nu poate fi înlăturată cu totul.

jeune afrique

GHANA: CĂTRE UN GUVERN CIVIL?

GHANA trebuie încă să facă față urmărilor trecutului. În același timp, ea știe că militarii nu vor rămîne la putere după septembrie 1969.

Imediat ce a devenit cunoscută intenția membrilor Consiliului Național al Revoluției (N.L.C.) de a retroceda puterea civililor, s-a produs o recrudescență a activității politice. Oameni politici altădată îndepărtați s-au lansat în cursa pentru cucerirea puterii. Proiectul de constituție, care va fi supus unei adunări constituante, alimentează discuțiile. Întrebările abundă. Cine va fi președintele Republicii ? Cine va fi prim-ministru ?

Militarii își reafirmă, aproape în unanimitate, dorința de a se reîntoarce în cazărmi și de a rămîne acolo ca „păzitori" ai regimului căruia îi vor ceda locul. În ce-i privește pe civili, ei au o imaginație foartă bogată. Evident, fiecare este în căutarea unor adepți. Fiecare promite că Ghana nu va mai reveni niciodată la ceea ce a fost sub Nkrumah.

Proiectul de constituție prevede existența unui partid majoritar (care poate să rezulte din coaliția mai multor formații politice), a unei opoziții legale, condusă de un lider care va juca rolul său în cadrul noilor instituții democratice și nu va fi considerat ca omul atașat în permanență cauzei răsturnării șefului guvernului.

Ghanezii nu par să se teamă mai puțin de goana după pîrghiile puterii a unui anumit număr de tineri universitari, în cea mai mare parte avocați, nerăbdători să se arunce în viața politică. Ei sînt lipsiți de experiență și sînt mai ales oameni care au suferit decepții în ambițiile lor profesionale. Ei sînt considerați drept excluși din viața politică. Sindicaliștii ar dori să creeze un partid muncitoresc. Dar interdicțiile care sînt impuse asupra acțiunilor politice nu lasă încă intențiile să se afirme în mod deschis.

Ghana se află deci în ajunul unei experiențe pe care ar fi putut-o întreprinde cu succes în 1957, după plecarea englezilor din colonia care se numea pe atunci Coasta de Aur. Dr. Nkrumah, în decursul anilor, a hotărît altfel. El a instaurat un regim autoritar.

Astăzi, trebuie să recunoaștem drept unul din aspectele negative ale schimbărilor în curs că unii politicieni își iau revanșa. Vor reuși ei oare să instaureze o putere cu un caracter real democratic, atașată respectării interesului general ? Dacă vor ști să tragă învățăminte din greșelile regimului lui Nkrumah, răspunsul va fi afirmativ. Ambițiile lor vor fi lăudabile, dacă vor reuși să mențină victoriile regimului precedent. Nkrumah a făcut din țara sa un stat de aproape opt milioane de locuitori în care frontierele dintre triburi au fost în mod evident șterse. Este posibil ca în Ghana să mai existe încă urme ale tribalismului. Nu este vorba însă decît despre urme puțin vizibile. Ghanezii sînt conștienți de aceasta. Sub Nkrumah, de la cei mai umili și pînă la cei mai puternici, ei au împărtășit toți mîndria de a aparține aceleiași națiuni. O dată cu el, au căpătat conștiința de a fi africani, poate chiar primii și cei mai buni de pe continent, căutînd, cu orice prilej, să arate calea celorlalți. Dacă aceste sentimente nu au dispărut cu totul, ele au din ce în ce mai puțin ocazia de a se manifesta. Acc a nu mai este „locul sfînt" al panafricanismului ; tentacularul birou pentru problemele africane, care cîndva furniza o pîrghie de comandă lui Nkrumah, a fost în mod modest înlocuit cu o direcție pentru relațiile africane în ministerul afacerilor externe

Toate statele africane au datorii, dar cazul Ghanei era excepțional în februarie 1966. Pe atunci, ea datora străinătății 520 300 000 dolari, dintre

→

Ploile din sudul Angliei au făcut ravagii și la Londra. Apele Tamisei s-au revărsat, inundînd mai multe cheiuri și străzi

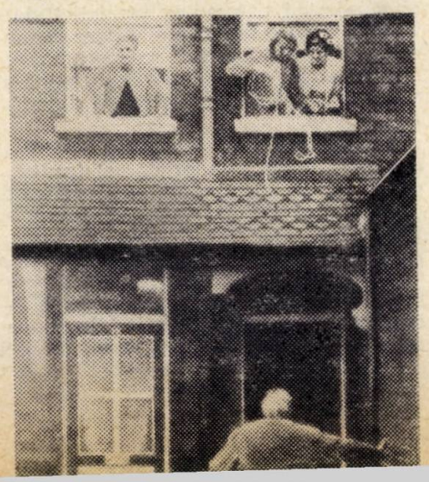

care 448 000 000 pe termen mediu, cu o dobîndă de 6 la sută. În aprilie 1968 noul guvern a reușit să reducă povara datoriilor cu 9 100 000 de dolari. În schimb, la capitolul datoriilor pe termen lung, evaluate la 71 700 000 dolari în februarie 1966, s-a înregistrat o creștere de 8 100 000 dolari.

Un plan de dezvoltare provizoriu de doi ani (1968/1969) trebuia în mod normal să remedieze lipsurile de care suferă economia : penurie de devize străine, industriile disproporționate în raport cu nevoile reale ale țării, șomaj, agricultură stagnantă.

În viitor, Ghana va fi aceea care va furniza curent electric pentru Togo și Dahomey. Barajul de la Akosombo, pe fluviul Volta, funcționează din 1956 și produce 768 000 kilowați. Nkrumah a acordat un interes deosebit construirii acestui baraj hidroenergetic unde, în prezent, patru generatoare din șase furnizează curent uzinelor din zona industrială Tema. În afară de energia electrică, care va crea o nouă legătură între Ghana și vecinii săi din răsărit, activitatea Consiliului Antantei, care grupează Coasta de Fildeș, Dahomey, Volta Superioară, Niger și Togo, pare să trezească interesul noului regim. Se merge pînă acolo încît se consideră posibilă intrarea Ghanei în acest ansamblu. Ceea ce nu este încă decît o dorință inspirată de motive politice și economice ar putea să se înfăptuiască într-un timp destul de scurt. ,

În așteptare, Ghana suferă o adevărată mutație, cu o seriozitate surprinzătoare.

Justin VIEYRA

Correio da Manhã
RIO DE JANEIRO

O NOUĂ ETAPĂ ÎN COLABORAREA DINTRE CHILE ȘI BRAZILIA

RECENTELE convorbiri de la Rio de Janeiro dintre președinții Costa e Silva și Eduardo Frei — cu care prilej s-a analizat situația din America Latină în contextul relațiilor continentale și mondiale, precum și relațiile bilaterale braziliano-chiliene — au scos în evidență identitatea de opinii asupra unor obiective pe care și le-au propus țările latino-americane. Cei doi președinți au subliniat că Brazilia și Chile militează în permanență pentru principiile neintervenției și autodeterminării popoarelor, se pronunță pentru respectarea tratatelor dintre state și pentru rezolvarea pe cale pașnică a controverselor dintre țări. Cei doi președinți au apreciat că violarea acestor principii constituie un atentat contra moralei și dezvoltării popoarelor, precum și contra voinței lor de a-și alege propria soartă. Considerînd că acele țări care duc o politică bazată pe aceste principii contribuie la susținerea activității Organizației Națiunilor Unite, ei au arătat că politica dusă de pe poziții de forță este incompatibilă cu coexistența pașnică și respectul suveranității popoarelor.

Cei doi oameni de stat au ajuns la concluzia că, în prezent, se impune ca țările latino-americane să coopereze mai intens între ele în toate domeniile în care se manifestă identitate de interese. La baza acestei cooperări trebuie să se aibă în vedere întărirea crescîndă a unității latino-americane ; conjugarea eforturilor țărilor latino-americane nu exclude participarea și a altor țări prietene din celelalte continente la cooperare. Această poziție constituie un stimulent pentru cooperarea pe care țările latino-americane o așteaptă din partea statelor cu o economie dezvoltată.

...Brazilia și Chile apreciază că cooperarea dintre țările latino-americane trebuie să se bazeze pe o solidaritate efectivă și pe respectarea riguroasă a tradițiilor din fiecare țară, precum și a formei de organizare pe care și-a ales-o. Numai astfel se poate contribui la dezvoltarea emisferei, servind popoarelor libere și pașnice, responsabile pentru destinele lor. Această cooperare trebuie să fie în concordanță cu obiectivele fiecărei țări în parte și să corespundă necesităților popoarelor pentru dezvoltarea economiei și societății latino-americane, contribuind în final la consolidarea păcii și a securității tuturor națiunilor de pe continent. În acest context, Brazilia și Chile și-au manifestat optimismul în ceea ce privește structura revizuită a O.S.A.

Pe plan mondial, unitatea țărilor latino-americane trebuie să se desfășoare în deplină solidaritate cu toate țările în curs de dezvoltare de pe toate continentele, în scopul evitării accentuării actualei discrepanțe economice dintre state. Aceste principii — au arătat președinții — pentru a se bucura de sprijinul popoarelor brazilian și chilian, trebuie să aibă un caracter universal. În aceste condiții, Brazilia și Chile sînt de acord pentru adoptarea unor măsuri concrete ce privesc țările în curs de dezvoltare, fiind convinse că aceste state trebuie să lupte pentru reducerea restricțiilor tarifare destinate importurilor de produse indigene ale acestora. Cooperarea dintre țările latino-americane trebuie să înfrunte cu perseverență principala amenințare care planează asupra viitorului țărilor în curs de dezvoltare, înapoierea din domeniul științei și tehnicii, care aduce prejudicii dezvoltării lor din punct de vedere economic. În acest domeniu, cooperarea regională trebuie intensificată, Brazilia și Chile fiind dispuse să-și aducă din plin contribuția.

Brazilia și Chile — se arată — invocă drept mărturie a prieteniei tradiționale dintre ele tratatul de prietenie comercial și de navigație încheiat în 1838, fiind convinse că recenta vizită a președintelui Eduardo Frei în Brazilia va contribui la dezvoltarea relațiilor economice dintre cele două țări și la intensificarea tuturor formelor de cooperare bilaterală, în cadrul unei politici de înțelegere reciprocă.

Jacques RABEMANANJARA

ministrul afacerilor externe al Republicii Malgașe

Născut la 23 iunie 1913 la Mangabe, în provincia Tamatave, șeful diplomației malgașe este binecunoscut în străinătate atît prin activitatea sa politică cît și ca scriitor. Licențiat în litere, Jacques Rabemananjara este unul din cei mai mari poeți ai Africii contemporane.

În timpul celui de-al doilea război mondial se afla în Franța ; în noiembrie 1946 a fost ales deputat în Adunarea Națională Franceză. Reîntors în țară, aderă la Mișcarea Democrată a Revoluției Malgașe (M.D.M.) al cărei prim-secretar general devine în curînd. Condamnat de guvernul francez în urma acțiunii anticolonialiste din martie 1947, Jacques Rabemananjara a fost nevoit să trăiască mulți ani departe de țara sa. El revine în țară la 20 iulie 1960 o dată cu proclamarea Madagascarului—stat independent. În septembrie același an este ales deputat al provinciei Tamatave, iar la 10 octombrie, președintele Philbert Tsiranana îl cooptează în guvernul său ca ministru de stat însărcinat cu economia națională. El ocupă acest post pînă la 25 august 1965, cînd șeful statului îl numește ministru de stat însărcinat cu agricultura și dezvoltarea rurală. Activitatea sa în fruntea departamentului agriculturii a fost apreciată ca o reușită, în mai multe domenii, în special în redresarea producției de orez.

La 22 august 1967, în urma morții într-un accident de avion a ministrului de externe Albert Sylla, președintele Tsiranana a procedat la o remaniere parțială a guvernului său ; portofoliul afacerilor externe, rămas vacant, a fost atribuit lui Jacques Rabemananjara. Vorbind despre noul minister pe care îl va conduce, Jacques Rabemananjara a precizat că acest departament nu se va limita numai la exercitarea unui rol politic, ci va examina și diferitele probleme de ordin economic în relație cu țările străine. În legătură cu aceasta, într-un recent interviu acordat revistei „Jeune Afrique", ministrul afacerilor externe a declarat că problema majoră a țării este lărgirea pieței, ceea ce va permite cu timpul cîștigarea independenței economice.

În ce privește politica externă, Jacques Rabemananjara a declarat că va respecta angajamentele luate pe plan internațional de predecesorul său.

A. M.

poșta redacției

„SFÎRȘITUL LUI MUSSOLINI"

În legătură cu sfîrșitul lui Mussolini ar fi fost interesant să se amintească și unele consecințe colaterale ale capitulării Italiei: misiunea în Portugalia a generalului englez prizonier Gaston de Wiart; „cavalcada fantastică" spre Malta a flotei militare italiene, blocată anterior de lipsa de cărbune în rada portului La Spezia (fiind urmărit de aviația lui Kesselring, unul dintre vasele de luptă a fost lovit și scufundat); detronarea lui Tomislav II (exducele de Spoleto) de pe tronul fictiv al Croației, „conducător" al acesteia rămînînd în exclusivitate Ante Pavelici; „transferarea" Dalmației de la Italia la Croația; încetarea luptei de către unitățile italiene din Balcani, din Guvernămîntul general și din U.R.S.S., unele dintre ele alăturîndu-se formațiunilor locale de partizani; declarația de război adresată Germaniei de curtea regală italiană și guvernul Badoglio refugiate la Bari.

E. VICTOR
Craiova

SUVERANITATE ȘI INDEPENDENȚA

Elena Trifescu, comuna Bodești, județul Neamț. Dicționarul enciclopedic român definește suveranitatea de stat ca „Trăsătură fundamentală a statului, care constă în supremația puterii de stat în interiorul țării și independența ei în relațiile internaționale față de puterea oricărui alt stat". Rezultă deci limpede raportul logic de subordonare dintre cele două noțiuni, prima avînd o sferă mai largă.

Josif Jankowsky, Reșița. Nu credem că editurile respective v-ar putea ajuta. E preferabil să folosiți bunele oficii ale revistelor pentru copii și tineret.

Dumitru Ruxăndescu, București. 1) Vă recomandăm să consultați, de asemenea, lucrările „Mic ghid al O.N.U. și al instituțiilor specializate" de Cristian Popișteanu și „Transmitem de la O.N.U." de Eugen Preda. 2) Nu sîntem în măsură să vă facem serviciul solicitat.

Lolas Iannis și Dalecos Iannis, Bruntil, R. S. Cehoslovacă. Am citit cu deosebită plăcere scrisoarea dv. Ne bucură interesul cu care urmăriți revista noastră, ca și faptul că citirea ei vă ajută să vă perfecționați cunoștințele de limba română. Vă mulțumim pentru caldele aprecieri.

VIITORUL IRIANULUI DE VEST

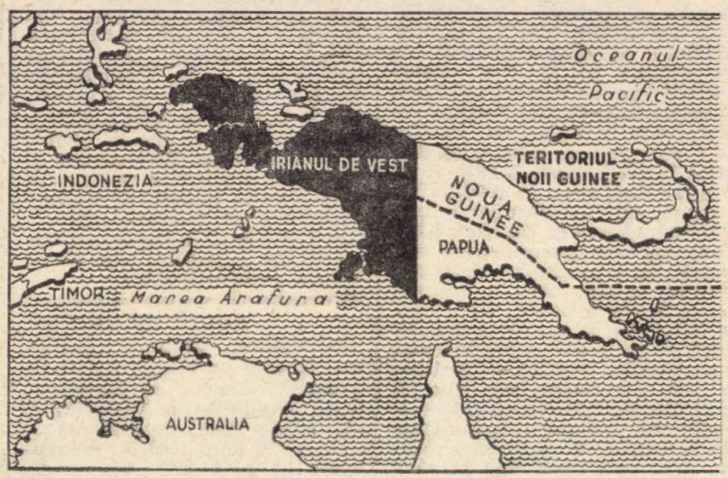

Vintilă Drăgănescu, Tîrgoviște. Termenul stabilit pentru referendumul prin care cei 800 000 de papuași din Irianul de vest urmează să decidă dacă vor să rămînă sau nu în cadrul statului indonezian, va expira la sfîrșitul anului 1969. După cum desigur știți, jumătatea răsăriteană a insulei Noua Guinee se află sub administrația Australiei. Partea vestică a insulei a fost, pînă în 1963, sub stăpînire olandeză. Ea a revenit Indoneziei în urma unor tratative îndelungate, referendumul fiind una dintre principalele clauze ale acordului realizat. Indonezienii consideră însă Irianul de vest drept o parte inalienabilă a teritoriului țării lor.

BILINGVISMUL ÎN CANADA

Gh. Croitoru, Deva. Bilingvismul urmează să capete putere de lege în Canada în cursul acestei toamne, cînd proiectul respectiv va fi supus noului parlament. Anunțînd această măsură menită să strîngă legăturile între comunitatea de limbă engleză și comunitatea de limbă franceză, primul ministru, Pierre Elliott Trudeau, a ținut să precizeze că guvernul nu intenționează să-i silească pe cetățeni să vorbească ambele limbi, ci doar să le permită să utilizeze oricare dintre ele, la alegere, în contactul cu autoritățile legislative, executive și judecătorești federale. „Marea majoritate a canadienilor, a spus el, vor continua probabil să vorbească propria lor limbă și nimeni nu-i va pedepsi pentru aceasta". Constituția canadiană nu permite parlamentului național să impună bilingvismul celor 10 guverne și parlamente provinciale și nici să decidă ce limbă se va vorbi în școlile de stat, aflate sub controlul exclusiv al provinciilor. Trudeau a făcut însă cunoscut că, de la începutul acestui an, cinci parlamente provinciale au admis franceza ca limbă oficială în cadrul dezbaterilor lor, iar în opt provincii s-au deschis școli în care copiii pot învăța fie în engleză, fie în franceză, în conformitate cu dorința exprimată de părinții lor.

ENCICLICE PAPALE

Ing. Oprea Poienaru, Ploiești. 1) Noi am prezentat enciclicele papale atunci cînd se refereau la problema păcii sau cînd indicau dorința Vaticanului de a adapta catolicismul exigențelor lumii contemporane. Ultima enciclică se referă la o problemă de altă natură și anume la interdicția religioasă de a folosi produse anticoncepționale. 2) Operația Cicero, acțiune de spionaj și contraspionaj care s-a desfășurat în Turcia în timpul celui de-al doilea război mondial, nu poate fi prezentată în cadrul restrîns al „Poștei redacției".

FEMEI MINISTRU

Mirela Vasiliu, Ploiești. Prima femeie ministru din lume a fost o socialistă din Danemarca, Nina Bang, fiica unui subofițer. La 23 aprilie 1924, ea a fost numită ministru al instrucțiunii publice în noul cabinet format numai din socialiști. Era licențiată în litere și ocupa, de mai mulți ani, un loc în Senat. În același an, primul ministru al Angliei, Ramsay Macdonald, a numit în cabinetul său, ca subsecretar de stat, pe Mary Bondfield. Tot în același an — la 8 noiembrie 1924 — o americană, Miriam A. Ferguson, a fost aleasă guvernator al statului Texas, fiind astfel prima femeie conducător de stat din lume, exceptînd, bineînțeles, reginele și împărătesele.

ESTE BOTHA UN NUME ROMÂNESC?

În legătură cu transplantările de inimă efectuate la spitalul „Groote Schuur" din Republica Sud-Africană, am reținut din presă numele „Botha", ca aparținînd ministrului sănătății din R.S.A., unui medic de la sus-numitul spital, cît și — dacă nu mă înșel — ministrul apărării al acestei țări. De asemenea, am reținut din presa anilor trecuți numele de Botha ca fiind al unui sportiv sud-african, accidentat mortal la un concurs automobilistic. În sfîrșit, cu mult anterior acestor date, am citit în revista „Familia" din anul 1900 (numerele 15 din 9 aprilie și 16 din 16 aprilie), la rubrica „Ce e nou?", cîte o notiță care atribuia origine română unuia dintre conducătorii burilor din Transvaal (pe teritoriul actualei Republici Sud-Africane), generalul L. Botha. Spre încredințare vă trimit și cîte o fotocopie după fiecare din aceste notițe, împreună cu arătarea pe verso a numărului și datei de apariție a respectivelor exemplare din revistă, pentru a vă putea eventual documenta mai îndeaproape asupra acestei chestiuni.

Emil N. RĂCĂTĂU
Turda

Iată acum și cele două extrase:

„Familia" nr. 15 din 9 aprilie 1900:

Generalisimul transvaalian Botha e sau nu român? Mai zilele trecute se înregistrase de către unele ziare românești știrea cum că generalul L. Botha, actualul generalisim al burilor din Transvaal, ar fi de origine română și că, fiind locotenent în armata austriacă, în urma unor datorii pecuniare s-a dus în Transvaal, unde s-a angajat ca ofițer etc. În gazeta pariziană „Le Journal", din 6 aprilie, găsim însă descrisă biografia generalului Botha în modul următor: «Ca și cea mai mare parte dintre buri, generalul Botha e din neam de țărani-păstori. E un fermier proprietar, un patrician în sensul antic al cuvîntului, stăpîn pe un domeniu întins din districtul Vrijheid. El este în vîrstă de 35 ani. Născut în Greytown (Natal) la 1865, s-a așezat de mulți ani în Transvaal, unde s-a ocupat exclusiv cu agricultura». Se naște acum întrebarea: care din aceste două versiuni este adevărată?

„Familia" nr. 16 din 16 aprilie 1900:

Generalul Botha totuși român? „Liberalul" din Iași datat 15 aprilie scrie următoarele: «D. Pop, funcționar la serviciul de tracțiune C.F.R. din Iași, a fost coleg de școală, la liceul din Năsăud (Transilvania), cu actualul generalisim al armatelor bure, care este fiu de țăran român din comuna Ivești. Dl Pop ne informează că a scris generalului Botha, felicitîndu-l de rolul frumos ce i-a rezervat soarta, care l-a ales să conducă poporul bur la dobîndirea independenței.»

Rugăm pe cititorii care dețin eventual informații suplimentare în această privință să ni le comunice.

poșta redacției

VA MĂRTURISI OARE SIRHAN ?

Th. Marcean, Suceava. 1) Avocatul Russell E. Parsons, apărătorul lui Sirhan Sirhan, a dezmințit știrea potrivit căreia clientul său ar intenționa să mărturisească de ce l-a ucis pe Robert Kennedy cu condiția ca procesul său să fie televizat. Sirhan, afirmă avocatul, n-a spus niciodată așa ceva. El s-a declarat nevinovat și își va menține aceeași poziție și la proces, care urmează să înceapă la 1 noiembrie. Se știe însă că vinovăția lui Sirhan este neîndoielnică, crima fiind comisă în prezența a nenumărați martori. Informația privitoare la intenția — acum dezmințită — a lui Sirhan de a vorbi în fața camerelor de luat vederi apăruse în revista „Ramparts", sub semnătura ziaristului egiptean Mahmoud Abdel-Hadi, corespondentul unui ziar din Cairo. Acesta arătase că, potrivit familiei lui Sirhan, „el dorește pur și simplu publicitate. Dorește ca principalele rețele de televiziune să obțină permisiunea de a transmite întregul proces. Dacă s-ar face acest lucru, Sirhan spune că ar dezvălui totul". 2) Nu există facultăți cu acest profil.

CINE ESTE WILLIAM BRADFORD HUIE

Dumitru Văscanu, Alba Iulia. Scriitorul William Bradford Huie, care a cumpărat anticipat memoriile lui James Earl Ray, acuzat de asasinarea lui Martin Luther King, declară despre sine : „Am plătit mai mulți bani unor asasini decît oricare alt reporter din istorie". Și, într-adevăr, deși nimeni n-a fost condamnat vreodată pentru asasinatul din Mississippi căruia i-a căzut victimă în 1955 Emmett Till, în vîrstă de 14 ani, Huie a cheltuit destui bani pentru a obține o relatare completă asupra împrejurărilor crimei pe care a folosit-o pentru revista „Look". Cu trei ani în urmă, după întrevederi în miez de noapte cu cîțiva membri ai Ku Klux Klan-ului atrași de un cîștig nesperat, Huie a reconstituit crima pentru cititorii ziarului „New York Herald Tribune". „Oamenilor nu le place acest mod de a opera, declară Huie. Nici mie nu-mi prea place. Nu cunosc însă altă cale de a descoperi adevărul". În realitate, el folosește însă și alte mijloace, cel mai important fiind anchetele neobosite. Pentru cartea „Execuția soldatului Slovik" în care descrie cum a fost ales singurul dezertor american executat în timpul celui de-al doilea război mondial, William Bradford Huie a studiat cazul timp de 5 ani. Altă carte de răsunet a fost „Pilotul de la Hiroșima" în care a răsturnat mitul potrivit căruia Claude Eatherly ar fi fost cuprins de remușcări pentru că a aruncat bomba de la Hiroșima. Eatherly, a demonstrat Huie, nici n-a făcut măcar parte din echipajul care a aruncat bomba. În ultimii ani el și-a consacrat întreaga activitate problemei drepturilor civile. După un tur de conferințe organizat în 1964 pentru a denunța activitățile segregaționiste ale lui George Wallace, actualul candidat la președinția S.U.A. l-a atacat violent într-un discurs televizat. Considerîndu-se mobilizați, rasiștii din Alabama au început să-l amenințe deschis, ajungînd pînă la a-i împresura casa și au dat foc unei cruci în grădina locuinței lui, avertismentul tradițional adresat de Ku Klux Klan celor pe care intenționează să-i ucidă. Huie a obținut protecția poliției locale, care îl păzește acum în permanență. De altfel, casa lui este în așa fel construită încît să se poată apăra în orice împrejurare. Fiecare cameră are o ușă exterioară, pe acoperiș sînt plasate reflectoare și are la îndemînă trei puști Remington. Huie consideră că și încercarea de a povesti cazul Ray poate fi primejdioasă pentru propria sa viață. El are convingerea că Martin Luther King a căzut victimă unui complot.

NICI O DEZVĂLUIRE

Emeric Tömösvary, Bocșa, județul Caraș-Severin. 1) Jim Garrison nu a reușit să dezvăluie nici un fapt real legat de asasinarea lui John Kennedy; 2) Jack Ruby a murit fără a face declarații din care să rezulte că la Dallas ar fi fost vorba de un complot ; 3) În privința atitudinii lui Sirhan vedeți răspunsul dat cititorului Th. Marcean ; 4) Soarta lui Chombe nu a fost încă hotărîtă.

NU „PREZUMTIV" CI „PREZUMAT"

În textele dv., James Earl Ray este numit uneori „asasinul prezumtiv al lui Martin Luthe King". În vocabularul juridic, titulatura „prezumtiv" se folosește însă numai în conexiune cu cuvîntul moștenitor. Corect ar fi deci să se spună că Ray este asasinul prezumat, sau bănuit, sau presupus.

DUMITRU BOGATU
Botoșani

Grigore Păduraru Lisnic, București. 1) Revista „Lumea" nu reproduce, dintre materialele apărute în presa română, decît documentele referitoare la politica externă a României. 2) Rubrica „Pe urmele istoriei", extrasele din cărți care tratează reporteric aspecte ale istoriei contemporane, precum și referirile din articole și corespondențe la istoricul evenimentelor tratate reprezintă modul în care redacția înțelege să rezolve problema explicării unor fenomene actuale prin evoluția precedentă. 3) Numai revistele de studii obișnuiesc să indice bibliografia folosită. Într-un săptămînal de politică externă procedeul poate fi utilizat numai în cazuri speciale, adică atunci cînd se publică studii teoretice. 4) Așteptăm de la dv. observații concrete care să se refere nu la un singur număr de revistă, ci la o suită de numere destul de mare pentru a fi concludentă.

CUTREMURE CATASTROFALE

Pater Hristu, comuna Perișoru, județul Ialomița. Lista publicată în nr. 38 cuprindea numai cutremurele considerate catastrofale prin amploarea distrugerilor provocate și marele număr de victime. Deși a distrus în mare măsură orașul Panciu și parțial orașul Focșani, iar la București a provocat prăbușirea unui bloc de locuințe la a cărui construire nu fuseseră respectate regulile antiseismice, cutremurul din noiembrie 1940 nu se înscrie printre acestea.

ARCUL DE TRIUMF

N. Voinea, Caracal. Înălțarea Arcului de Triumf din Paris a fost hotărîtă de Napoleon, după bătălia de la Austerlitz (2 decembrie 1805). Construirea a început în anul 1806, iar inaugurarea în anul 1836. Are următoarele dimensiuni : 49,54 m înălțime ; 44,82 m lungime și 22,21 m lățime. Numeroasele lui sculpturi sînt semnate de artiștii celebri ai timpului. Pe Arcul de Triumf sînt încrustate numele a 386 de generali din războaiele imperiale. Sub arc se află, de la 11 noiembrie 1920, mormîntul Eroului Necunoscut francez.

PARTIDE POLITICE

Ionel Necula, comuna Liești, județul Galați. Deși această preocupare nu s-a manifestat pînă acum sub forma unei rubrici speciale, am consacrat numeroase articole prezentării partidelor politice din diverse țări, istoricului acestor partide, ponderii lor actuale în viața politică a țării și liderilor lor. Vom continua, deocamdată, în același mod.

PARTICIPAREA LA O.N.U.

Costel Ciupercă, Sibiu. După cum s-a precizat de mai multe ori în coloanele „Poștei redacției", dintre republicile unionale sovietice numai Ucraina și Bielorusia sînt membre ale O.N.U. Motivele care au determinat înscrierea lor în Organizația Națiunilor Unite sînt expuse amplu în stenograma conferinței de la Yalta, publicată în revista „Magazin Istoric".

Gh. Secrieru, comuna Bogdănești, județul Vaslui ; A. Gottlieb, Iași ; Domnina Popescu, București. Nu sîntem în măsură să vă facem serviciul solicitat.

Constantin Buzea, Buzău ; Vasile Caragea, Galați. Întrucît revista „Magazin Istoric" a publicat integral stenogramele conferinței de la Yalta, nu considerăm necesar să le reproducem și noi.

Constantin P. Zaharia, comuna Cuza Vodă, județul Ialomița. 1) Statele Unite. 2) Suedia. 3) Cadavrul lui Ben Barka nu a fost descoperit. 4) Articolele noastre referitoare la politica americană față de Vietnam răspund ultimei dv. întrebări.

Petru Stan, Ploiești. Problema nu este de competența revistei noastre.

Dumitru Petrescu, București. Lucrările consacrate istoriei celui de-al doilea război mondial sînt prea voluminoase pentru a fi reproduse integral în paginile revistei noastre. Cartea lui Raymond Cartier, la care vă referiți, are două volume de format mare. Am publicat totuși și vom continua să mai publicăm extrase ample din lucrări consacrate unor episoade ale războiului, așa cum a fost de pildă „Arde Parisul" de Dominique Lapierre și Larry Collins, „Bătălia Angliei" de Winston Churchill etc.

Ion Țachiris, Ploiești. Datele cuprinse în scrisoarea dv. în legătură cu Crucea Roșie Internațională și cu situația din Biafra sînt cunoscute cititorilor noștri.

Mihail Brăiloiu, București ; Mariana Popovici și Valter Rotman, Brașov. Proiectul dv. este romantic și generos, dar mult mai costisitor și mai dificil de realizat decît vă închipuiți. Nimeni nu a întreprins călătorii de asemenea anvergură și cu obiective atît de ambițioase fără o îndelungată pregătire realizată în special prin călătorii pe trasee mai rezonabile în tovărășia unor oameni experimentați.

Ion Leancă, comuna Munteni de jos, județul Vaslui. V-am îndeplinit, după cum ați văzut, dorința de a relua publicarea rubricii „În lumea științei". 2) Evident, problema nu se pune în acești termeni.

lumea

săptămînal de politică externă editat de
Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România
Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

COMBINATUL CHIMICO-METALURGIC „GH. GHEORGHIU-DEJ"

Baia Mare, str. Eliberării nr. 15

oferă următoarele produse :

— **miniu de plumb**
— **pămînturi decolorante**
— **seleniu pur**
— **tiosulfat de sodiu cristalizat**
— **precum și instalații de purificarea seleniului pentru industria de semiconductori și instalații de fabricarea tiosulfatului de sodiu pentru uz fotografic**

UZINELE

INDUSTRIA SÎRMEI

Cîmpia Turzii

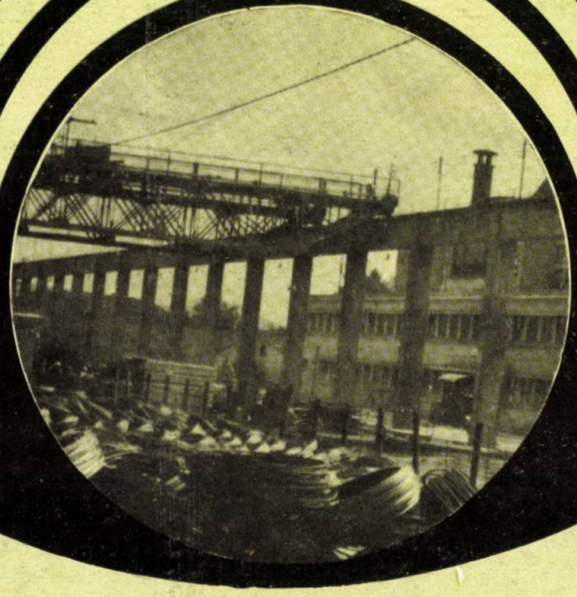

produc :

- Profile laminate din oţel carbon şi aliat
- Sîrme laminate din oţel carbon şi aliat
- Bare trase din oţel carbon şi aliat
- Sîrme trase din oţel carbon pentru arcuri, cabluri tracţiune şi beton precomprimat
- Sîrme trase din oţel moale
- Arcuri mobilă
- Electrozi sudură
- Sîrmă zincată
- Cuie
- Sîrmă din cupru şi alamă
- Conductori electrici

Lei 2

Insemnări din R. D. G.

ROBERT KENNEDY văzut de PIERRE SALINGER

Corespondente speciale din

New York
Geneva
Praga
Roma
Atena
Conakry
Oakland

41
joi 3 octombrie
1968

lumea

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, a primit pe ministrul industriei al Franței, André Bettencourt, sosit la București pentru a participa la deschiderea Săptămînii tehnicii franceze

Cu prilejul vizitei pe care o face în U.R.S.S., Șahinșahul Iranului, Reza Pahlavi, a avut la Moscova convorbiri oficiale cu premierul sovietic A. N. Kosîghin

Președintele Austriei, Franz Jonas, sosit la Belgrad într-o vizită oficială de șase zile, este întîmpinat de președintele R.S.F. Iugoslavia, Iosip Broz Tito

Președintele Republicii Finlanda, Urho Kekkonen, în vizită la pavilionul României din cadrul Tîrgului internațional de la Helsinki. In stînga președintelui — ambasadorul Mircea Bălănescu

lumea

Nr. 41 (258) 3 OCTOMBRIE 1968

sumar

2 PROFUNDĂ RESPONSABILITATE PENTRU CAUZA SOCIALISMULUI ŞI PĂCII. Din cuvîntarea tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU la inaugurarea noului an universitar

3 SĂPTĂMÎNA în telegrame

DE LA CORESPONDENŢII ŞI TRIMIŞII NOŞTRI SPECIALI

4 NEW YORK
— O.N.U. Înaintea dezbaterilor generale.
— S.U.A. Puls electoral în creştere. *George Serafin*

6 GENEVA — Concluziile Conferinţei statelor nenucleare. *Radu Vasiliu*

8 PRAGA — Constante ale activităţii politice. *Eugen Ionescu*

10 ROMA — Opinii favorabile destinderii şi cooperării internaţionale. *Sorin Mladoveanu*

11 LONDRA—Minoritar în propriul partid. *Richard Clements*

14 ATENA — Semnificaţiile plebiscitului. *Constantin Alexandroaie*

15 CONAKRY — Guineea : cultura şi afirmarea personalităţii africane. *Corneliu Vlad*

ARTICOLE

12 Între reevaluare şi demonetizare. *Şerban Bobulescu*

18 Mărturii din Oakland. *Pavel Constantinescu*

19 Pierre Salinger despre fraţii Kennedy

REPORTAJ PE GLOB

16 Dresda — Weimar. C. N. *Constantiniu*

22 CRONICA SECUNDARĂ. *Radu Cosaşu*

DIN PRESA PARTIDELOR COMUNISTE ŞI MUNCITOREŞTI

24 MUNDO OBRERO. Imperativele unităţii

25 MORNING STAR. Principii complementare

26 Apelul comuniştilor portughezi

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

27—30 International Herald Tribune, Newsweek, Rinascita, Le Monde, Jornal do Brasil

PROFIL

30 EMILIO ARENALES CATALAN, preşedintele celei de-a XXIII-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U.

POŞTA REDACŢIEI (31—32)

PROFUNDĂ RESPONSABILITATE PENTRU CAUZA SOCIALISMULUI ŞI PĂCII

Din cuvîntarea tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU la inaugurarea noului an universitar

pag. 2

DE LA CORESPONDENŢII ŞI TRIMIŞII NOŞTRI

— Lucrările Adunării Generale a O.N.U.

— Campania electorală americană pag. 4

— Actualitatea politică cehoslovacă pag. 8

— Hotărîrile Conferinţei statelor nenucleare pag. 6

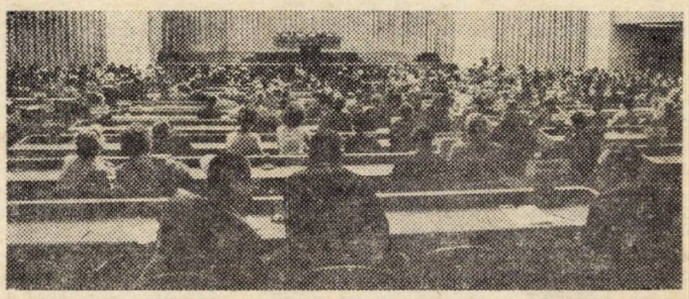

— Conferinţa laburiştilor englezi pag. 11

— Semnificaţia plebiscitului din Grecia pag. 14

Din ţările socialismului: *DRESDA — WEIMAR*

pag. 16

Pierre Salinger: Mărturii inedite despre fraţii Kennedy

pag. 19

Din presa partidelor comuniste şi muncitoreşti

— MUNDO OBRERO: *Imperativele unităţii*

— MORNING STAR: *Principii complementare*

— *Apelul comuniştilor portughezi*

pag. 24—26

Profundă responsabilitate pentru cauza socialismului și păcii

Din cuvîntarea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU la inaugurarea noului an universitar

La 1 octombrie, conducătorii de partid și de stat au participat la festivitățile de inaugurare a noului an universitar la București, Cluj, Brașov, Craiova, Tîrgu Mureș, Iași, Timișoara, Galați.

La mitingul care a avut loc în Piața Universității din București, a luat cuvîntul tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului de Stat. Reproducem din cuvîntarea rostită capitolul referitor la problemele internaționale.

Aș dori să subliniez aici, în fața profesorilor și studenților din București, că întreaga politică a partidului și statului nostru este pătrunsă de o profundă responsabilitate pentru mersul construcției socialiste în România și pentru cauza generală a socialismului și păcii. Noi considerăm că asigurînd înaintarea tot mai fermă a României pe calea socialismului, dezvoltînd industria, agricultura, știința, învățămîntul, ridicînd nivelul de viață al poporului, ne îndeplinim o înaltă îndatorire față de poporul nostru, o sacră îndatorire națională. În același timp, procedînd astfel, ne îndeplinim și o importantă îndatorire internațională, pentru că noi știm că numai în măsura în care fiecare țară socialistă este mai puternică, obține succese tot mai mari în făurirea vieții noi, se întărește forța lagărului socialist, se cimentează unitatea, se asigură triumful socialismului și păcii în lume.

Sîntem preocupați în mod deosebit de găsirea căilor pentru înlăturarea încordării și neînțelegerilor existente astăzi între statele socialiste. Considerăm că trebuie făcut totul pentru a ajunge la restabilirea încrederii între țările frățești, la dezvoltarea legăturilor de prietenie și a colaborării dintre ele. Pornim de la faptul că fiecare partid, fiecare guvern, fiecare popor, poartă ele însele răspunderea pentru asigurarea construcției socialiste în țara respectivă și că trebuie manifestată cea mai deplină încredere în capacitatea lor de a asigura triumful socialismului. Totodată, considerăm că întărirea colaborării internaționaliste dintre partidele și țările socialiste are o importanță deosebită pentru accelerarea construcției socialismului în fiecare țară în parte, pentru victoria cauzei socialismului și păcii în întreaga lume.

Concepția marxist-leninistă, orînduirea noastră socială, țelurile comune, ne obligă să facem totul pentru a găsi căile care să ducă la întărirea unității. Noi considerăm că manifestarea internaționalismului socialist, în condițiile existenței mai multor țări socialiste, presupune să se pornească în primul rînd de la respectul independenței și suveranității fiecărui partid și stat, de la egalitatea în drepturi, de la întrajutorarea tovărășească. Manifestarea internaționalismului socialist presupune ca țările socialiste să-și acorde ajutor reciproc, în aceste condiții, în dezvoltarea economică și socială, făcînd schimb de experiență, și asigurînd ca fiecare popor, fiecare partid să-și poată manifesta din plin forța și capacitatea sa creatoare. În aceasta își găsește cu adevărat expresia internaționalismul socialist.

Sîntem preocupați pentru a găsi căile de întărire a unității dintre partidele comuniste și muncitorești. În condițiile de astăzi este o necesitate pentru toți comuniștii care gîndesc cu răspundere pentru soarta popoarelor lor, pentru cauza progresului și păcii să facă totul pentru a găsi căile întăririi colaborării și unității în mișcarea comunistă și muncitorească. Numai în acest fel mișcarea comunistă se va putea afirma din plin ca principala forță socială politică a contemporaneității. Numai în acest fel ea va putea exercita o influență tot mai puternică asupra dezvoltării sociale, va putea asigura unirea tuturor forțelor antiimperialiste pentru a împiedica planurile agresive ale imperialismului, pentru a asigura pacea în lume. Pentru realizarea unității comuniștilor de pretutindeni trebuie să pornim de la principiile marxist-leniniste, de la egalitatea în drepturi între partide, de la respectul independenței lor, al dreptului fiecărui partid de a-și elabora de sine stătător linia politică, călăuzindu-se după adevărurile generale marxist-leniniste și ținînd seama de condițiile concrete, istorice, sociale, economice din țara respectivă, de răspunderea pe care o are față de propria clasă muncitoare, față de propriul popor. Tocmai pornind de la răspunderea față de clasa muncitoare proprie, față de propriul popor, poți dovedi și răspunderea față de clasa muncitoare internațională, față de popoarele din întreaga lume. Numai ținînd seama de aceste laturi indisolubile se poate vorbi de manifestarea plenară a internaționalismului proletar în lupta pentru socialism, pentru pace, pentru progres în lume.

În acest spirit, după cum știți, a acționat și acționează partidul nostru. Principiile elaborate de Congresul al IX-lea, de Conferința Națională, reafirmate de Marea Adunare Națională în sesiunea de acum un an și în sesiunea din august anul curent, constituie direcțiile de neclintit ale politicii noastre internaționale. Ca și pînă acum, vom face totul pentru a ne aduce contribuția la întărirea unității țărilor socialiste, a mișcării comuniste, a tuturor forțelor antiimperialiste. Ne vom îndeplini îndatorirea noastră de detașament activ al mișcării comuniste și muncitorești, al mișcării antiimperialiste mondiale.

În același timp, noi pornim în politica externă de la faptul că în lume există un număr mare de state cu altă orînduire socială. Considerăm că este necesar să acționăm continuu pentru dezvoltarea colaborării și prieteniei cu aceste state, pentru a ne încadra activ atît în diviziunea internațională a muncii, cît și în întreaga activitate politică mondială. Numai asigurînd relații largi de colaborare cu toate statele lumii, putem crea condiții pentru triumful păcii și progresului pe planeta noastră. Desigur, punem la baza acestor relații principiile care se afirmă tot mai puternic pe arena mondială — ale egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, respectul independenței și suveranității naționale. Noi considerăm că fiecare popor, mare sau mic, poartă răspunderea pentru soarta păcii și trebuie să acționeze intens pentru a contribui ca atît în Europa, cît și pe întregul glob pămîntesc să se organizeze o lume în care să fie exclusă folosirea forței, în care fiecare națiune să-și poată valorifica din plin potențialul material și spiritual, în care nimănui să nu-i fie frică că va deveni victima unei agresiuni imperialiste.

Militînd în acest spirit, noi am cîștigat, după cum știți, mulți prieteni în Europa și pe toate continentele. Considerăm că în acest fel ne-am adus o contribuție prețioasă la cauza destinderii în lume. Mai mult decît pînă acum, astăzi este necesar să intensificăm aceste eforturi, să dezvoltăm legăturile cu statele europene, să găsim căile pentru continuarea cursului destinderii, pentru înfăptuirea securității în Europa. Noi considerăm că continentul nostru, care a dat atîtea valori remarcabile civilizației omenești, dar care a generat și războaie nimicitoare, trebuie să-și unească eforturile pentru a asigura condiții de dezvoltare liberă, independentă, de bunăstare și fericire pentru fiecare popor. În acest fel Europa va contribui la pacea întregii lumi.

Știm că sînt probleme greu de rezolvat, dar trebuie să se pornească de la realități, de la schimbările petrecute în Europa după război, de la existența celor două state germane. Se impune, deci, necesitatea recunoașterii Republicii Democrate Germane, necesitatea stabilirii relațiilor diplomatice cu ambele state germane, crearea condițiilor pentru participarea lor la rezolvarea pozitivă a problemelor europene. Este necesar, de asemenea, să se pornească în crearea securității europene de la recunoașterea granițelor existente, de la angajamentul tuturor statelor de a nu încerca schimbarea acestor granițe. Iată imperative ce se impun în momentul de față pentru a deschide calea securității și păcii în Europa.

Noi sîntem conștienți că în lume sînt forțe care vor să împingă omenirea spre perioada trecută a războiului rece, că cercurile imperialiste, revanșarde, ar dori să învenineze atmosfera internațională, să-și pună în aplicare planurile agresive. În lume există însă forțe uriașe care dacă vor acționa unit pot împiedica planurile imperialismului, pot asigura pacea popoarelor. România, poporul român, parte integrantă a forțelor păcii, vor acționa cu toată forța pentru apărarea și consolidarea păcii și securității internaționale.

săptămîna

în telegrame

Belgrad

ÎNTÎLNIREA JONAS - TITO

La invitația președintelui Tito, Franz Jonas, președintele Republicii Austria, a sosit la Belgrad într-o vizită oficială de șase zile. Comentînd întîlnirea Jonas-Tito, presa iugoslavă apreciază continua dezvoltare a relațiilor dintre cele două țări. Sînt evocate, cu acest prilej, acordul de cooperare semnat în 1955, faptul că Austria este al nouălea partener comercial al Iugoslaviei, vizita, în urmă cu 18 luni, a președintelui Tito la Viena, și se dau cifre semnificative privind volumul comerțului între Austria și Iugoslavia (anul trecut, schimbul de mărfuri a atins cifra de 107 milioane dolari, față de numai 34, în 1960). Subliniind însemnătatea întîlnirii dintre cei doi șefi de state, agenția „Taniug" scria că „aceasta este o dovadă a voinței comune de a apăra pacea și de a învinge dificultățile ce amenință viața internațională".

În cuvîntarea sa, președintele Tito și-a exprimat „convingerea că Austria și Iugoslavia își vor aduce contribuția la restabilirea încrederii între popoare și eliminarea pericolului unui război distrugător care planează asupra umanității". La rîndul său, președintele Jonas, reafirmînd principiile politicii de pace și neutralitate a țării sale, și-a exprimat opinia că „statele mici și mijlocii nu pot și nici nu trebuie să renunțe la a-și spune cuvîntul în politica mondială", iar aceasta în interesul lor și cu scopul de a diminua tensiunea. „Sînt convins — a declarat el unui ziarist de la agenția «Taniug» — că Austria și Iugoslavia sînt vital interesate în menținerea păcii europene și mondiale".

„Toate țările iubitoare de pace — scria ziarul austriac «Die Presse» — ar trebui ca printr-o politică de deplină independență și integritate a tuturor țărilor, a politicii de pace și a dezvoltării relațiilor între state, independent de sistemul lor social, să depășească dificultățile existente în Europa. În această lumină, trebuie văzută și actuala vizită oficială a președintelui austriac în Iugoslavia".

Rio de Janeiro

PE UȘA DIN DOS

Din nou se agită problemele așa-zisei „colaborări militare" interamericane. Este cunoscut că, din 1965 pînă la Conferința O.S.A. la nivel înalt din aprilie 1967, politica interamericană a S.U.A. a urmărit cu insistență crearea așa-numitelor „forțe militare continentale". Dar planul unei armate suprastatale, care — sub pretextul luptei împotriva „subversiunii" — ar fi putut deveni un instrument intervenționist al O.S.A., s-a lovit de împotrivirea majorității statelor latino-americane. Această rezistență cvasi-generală a determinat scoaterea proiectului „forțelor interamericane" de pe agenda reuniunii O.S.A. la nivel înalt. Dar, încă din 1966 s-a încercat introducerea pe ușa din dos a unei variante mai atenuate a proiectului. Se propusese înființarea unui „Comitet militar Consultativ" care să activeze pe lîngă Organizația Statelor Americane. Respins și el, la vremea lui, noul proiect a fost readus în discuția recentei conferințe militare interamericane care a avut loc la Rio de Janeiro.

În favoarea înființării unui Comitet militar s-au pronunțat, de la început, șeful statului major al armatei braziliene, generalul Adalberto Pereira dos Santos, și comandantul suprem al forțelor armate argentiniene, generalul Alejandro Lanusse.

După cum relatează France Presse, în lumina declarațiilor deja cunoscute, reiese că delegații continuă să se împotrivească planului S.U.A. de creare a unor „forțe militare permanente interamericane". Oficialități latino-americane au declarat, cu prilejul Conferinței de la Rio, că „proiectul creării unor forțe interamericane aparține definitiv trecutului".

Este posibil, însă, ca discuțiile să continue în legătură cu înființarea „Comitetului militar Consultativ" recomandată de conferință. Dar, fără unanimitatea dorită, Mexicul, de pildă, a participat numai în calitate de observator, iar șeful delegației chiliene și-a exprimat mai multe rezerve în legătură cu „motivarea" funcțiilor militare ale O.S.A.

Orientul Apropiat

PROLOGUL UNOR NOI DEZBATERI

În timp ce incidentele arabo-izraeliene continuă să se producă, iar după unele informații încă neconfirmate, Gunnar Jarring ar intenționa să-și prezinte demisia o dată cu raportul privind misiunea sa, unii comentatori vorbesc despre existența unor planuri de soluționare pașnică a conflictului și așteaptă ca actuala sesiune a Adunării Generale a O.N.U. să abordeze cu mai multe șanse de succes problema Orientului Apropiat. O serie de speculații se referă la viitoarele propuneri ale Izraelului la O.N.U. Cum nimic sigur nu se poate ști înainte de 8 octombrie, data la care va vorbi ministrul de externe izraelian la O.N.U., sursele în această privință par să se limiteze la recentele declarații ale unui purtător de cuvînt izraelian ; acesta a precizat liniile principale ale punctului de vedere izraelian, arătînd că Eban va evoca mai ales „soluțiile care pot fi aduse problemei refugiaților, precum și colaborarea regională, în ziua în care se va fi ajuns la un acord între părți asupra unor frontiere sigure și recunoscute".

Părerea unanimă rămîne însă în continuare aceea că diferitele propuneri de pace — oricare ar fi ele — nu pot să aibă șorți de reușită decît în măsura în care corespund rezoluției Consiliului de Securitate cu privire la soluționarea conflictului din Orientul Apropiat : retragerea Izraelului din teritoriile ocupate și, în același timp, securitate pentru toate statele din regiune.

Bonn

COLABORARE „PREFERENȚIALĂ"

Înțelegerea e departe de a fi totală, dar nici nu se poate spune că o ruptură e apropiată — acesta pare a fi diagnosticul pus de comentatorii care au urmărit desfășurarea recentelor întrevederi între de Gaulle și Kiesinger, de la Bonn. Subiectele de dezacord au fost, ca la mai toate întîlnirile precedente, ocolite cu grijă — firește, în primul rînd mult discutata candidatură britanică la Piața comună — iar concluzia generală n-a adus nimic nou : cooperarea franco-vest-germană — „preferențială", a precizat generalul de Gaulle — trebuie din nou reanimată în domeniile mai mult sau mai puțin neglijate, și anume ale tehnologiei, științei, economiei, cercetării spațiale.

În ce privește opțiunile franceze de politică externă, nimeni n-a observat vreo schimbare, iar generalul de Gaulle a avut încă o dată prilejul să repete în fața auditoriului vest-german că pacea impune „destinderea între toți cei care trăiesc pe continentul nostru. Cei care practică această destindere servesc interesul păcii. Cei care împiedică această destindere nu o slujesc. Destinderea este politica noastră și evenimentele de azi nu ne vor împiedica să o urmărim, în măsura în care putem".

Kinshasa

REÎNTOARCEREA „MARELUI REBEL"

Pierre Mulele, „marele rebel" — cel care în 1963 a însîngerat, alături de partizanii săi fanatici, provincia congoleză Kouilou, în timp ce Gaston Soumialot îi urma exemplul în provincia orientală — s-a întors la Kinshasa însoțit de ministrul de externe Justin Marie Bomboko, traversînd fluviul dinspre Brazzaville cu o șalupă trimisă din ordinul președintelui Mobutu. Reîntoarcerea lui — i s-a oferit chiar o recepție la reședința generalului Louis de Gonzague Bobozo, comandantul șef al armatei naționale congoleze — este apreciată la Kinshasa ca unul din cele mai semnificative acte ale „politicii de reconciliere națională" promovată de președintele Mobutu ; Mulele ca și alți condamnați politici beneficiază de amnistia generală acordată acum o lună de generalul congolez.

Kurt Bachmann anunță, într-o conferință de presă ținută la Frankfurt, constituirea unui partid comunist german în R.F.G.

O. N. U.
Înaintea dezbaterilor generale

O dată cu dezbaterile de politică generală care încep astăzi, sesiunea a XXIII-a a O.N.U. își începe activitatea de lucru propriu-zisă. În perioada care a trecut de la deschiderea ei, la 24 septembrie, atenția observatorilor politici și comentatorilor de presă s-a oprit cu prioritate asupra a două evenimente : publicarea introducerii la raportul anual al secretarului general U Thant și hotărîrea reprezentantului permanent al guvernului american pe lîngă Națiunile Unite, George Ball, de a demisiona din postul său.

În larga sa analiză asupra evoluției situației internaționale în perioada 16 iunie 1967—15 iunie 1968, U Thant a manifestat față de problema vietnameză un interes deosebit. Secretarul general a subliniat în primul rînd faptul că, după părerea sa, problema Vietnamului nu poate fi rezolvată pe calea armelor și că o dezescaladare militară se impune cu atît mai mult, cu cît poporul vietnamez trebuie lăsat să-și rezolve el însuși propriile probleme. Încetarea bombardamentelor împotriva R. D. Vietnam, se consideră în raport, poate însemna o măsură de natură să înlesnească negocierile de pace și o reglementare a problemei în spiritul acordurilor de la Geneva.

În Orientul Apropiat tensiunea și decepțiile persistă, acestea din urmă, apreciind secretarul general, se adîncesc în același timp și pe planul decolonizării, al apartheidului și altor probleme privind Africa australă.

Dezarmarea a înscris „unele progrese", tratatul de neproliferare fiind în măsură, în cazul în care ratificarea sa va fi urmată de o aplicare strictă, „să ajute la restrîngerea pericolului unui război nuclear". În ce privește înarmarea în general, situația rămîne totuși încărcată de primejdii, U Thant fiind convins că experimentarea a noi tipuri și sisteme de arme nucleare trebuie să înceteze și că în acest sens trebuie inițiate negocieri. Raportul exprimă în continuare o clară nemulțumire în legătură cu procesul dezvoltării economice a „lumii a treia", ultima conferință a Națiunilor Unite pentru comerț și dezvoltare dezmințind speranțele ce au fost investite în ea.

Deși notele critice însoțesc îndeaproape numeroase alte teme abordate în voluminosul său raport, secretarul general al O.N.U. își mărturisește în încheiere speranța că, prin înnoirea eforturilor pentru promovarea cauzei înțelegerii internaționale, noua sesiune a Adunării Generale va fi în măsură să adopte recomandări care vor face posibilă celebrarea la modul cel mai potrivit cu putință a celei de-a 25-a aniversări a O.N.U.

În afara considerațiunilor sale aflate în preocuparea O.N.U., secretarul general a făcut o sugestie care a inspirat titlurile a numeroase articole consacrate raportului său. E vorba de propunerea ca prezența simultană la O.N.U. a miniștrilor de externe ai Franței, Uniunii Sovietice, Marii Britanii și Statelor Unite, să fie folosită pentru o întîlnire în patru, consacrată discutării unor probleme de interes comun. O asemenea întîlnire, care ar putea conduce la o reuniune a șefilor de stat ai celor patru puteri, apreciază U Thant, ar fi de natură să aducă un serviciu cauzei destinderii internaționale.

Despre James Russell Wiggins, care l-a înlocuit pe Ball la Națiunile Unite, observatorii reținînd faptul că vederile sale reflectate în ziarul „Washington Post", al cărui redactor șef era, au inspirat președintelui Johnson sentimente de prețuire și încredere. Deși a manifestat în trecut unele dezacorduri față de diferite aspecte ale politicii din Vietnam, „Washington Post", spre deosebire de alte mari ziare americane, nu a cerut niciodată încetarea bombardamentelor asupra R.D. Vietnam. În primele comentarii asupra schimbărilor intervenite se apreciază că pare puțin probabil ca James Wiggins să aducă în diplomația americană desfășurată la O.N.U. note sau accente de natură să indispună Casa Albă și Departamentul de Stat. Ceea ce a fost mai puțin cazul cu predecesorul lui Ball, Arthur Goldberg.

Săptămîna care a trecut a constituit și cadrul definitivării aspectelor organizatorice ale lucrărilor și adoptării și repartizării pe comitete a punctelor înscrise pe ordinea de zi. Prin răgazul copios pe care și l-a acordat între ziua oficială a deschiderii și începerea discuțiilor de politică generală, sesiunea dezvăluie una din primele sale particularități. De obicei acest interval nu depășește trei-patru zile. În mod legitim se poate naște întrebarea dacă prelungirea la nouă zile a acestei perioade ascunde semnificații deosebite. Chiar dacă ar părea paradoxal, răspunsul nu implică afirmații tranșante. Se poate în schimb constata că, în aceste nouă zile, agenda personală a numeroase delegații consemnează frecvente întîlniri și consultări bi sau multilaterale, cărora li se adaugă susținuta activitate legată direct sau indirect de problematica sesiunii în curs, desfășurată de secretarul general, de fostul președinte al Adunării, de șefii diferitelor delegații, ca și de președintele sesiunii în curs.

Pe fundalul tuturor acestor activități, care au creat sesiunii un debut alert, se înregistrează adoptarea definitivă a ordinii de zi și inaugurarea sau continuarea ședințelor de lucru în cîteva comitete și comisii, ca și în Consiliul de Securitate. Adunarea Generală, cu excepția ședinței din ziua deschiderii, a fost convocată într-o singură reuniune plenară, cînd a definitivat ordinea de zi care cuprinde acum 95 de puncte. Consiliul de Securitate, la inițiativa Pakistanului și Senegalului, a adoptat o nouă rezoluție în problema situației din Orientul Mijlociu, prevăzînd trimiterea de urgență a unui reprezentant al secretarului general în teritoriile arabe aflate sub ocupația Izraelului în urma ostilităților din iunie 1967.

Paralel cu această activitate, Comitetul Special al Adunării Generale consacrat problemei codificării principiilor de drept internațional privind relațiile prietenești și de colaborare între state, în care sînt reprezentate 30 de țări printre care România, a adoptat o rezoluție privind unele formulări ale principiului nerecurgerii la forță în relațiile dintre state.

S-au depus eforturi spre constituirea cadrului necesar desfășurării în bune condițiuni a lucrărilor sesiunii. Și fără îndoială că anticiparea unor poziții, cu prilejul conferințelor de presă sau al unor intervenții deja avute cu prilejul adoptării ordinii de zi, poate fi în măsură, prin însăși conturarea mai concretă a atitudinii ce va fi manifestată în dezbaterea generală și în activitatea concretă a comitetelor, să contribuie la instalarea în rîndul participanților la sesiune a acelei stări de spirit pe care o reclamă interesele înțelegerii și cooperării internaționale.

S. U. A.
Puls electoral în creștere

Demisia lui George Ball din funcția de reprezentant permanent al Statelor Unite pe lîngă O.N.U. marchează prima interferență a campaniei electorale americane cu diplomația desfășurată la Națiunile Unite de Casa Albă. Niciodată pusă deschis, oportunitatea renunțării la o personalitate ca Ball, după numai trei luni de la numirea sa și într-un moment de intensă activitate politică internațională, a stimulat în rîndul comentatorilor de presă numeroase considerațiuni și interpretări. Avînd toate aparențele unui gest de compensație la adresa acelor cercuri care păreau a-și manifesta regretul că în fruntea delegației la O.N.U. a Statelor Unite se va afla acum un om mai puțin prestigios și experimentat decît predecesorii săi, ziarele s-au grăbit să înregistreze știrea „neconfirmată" dar „plauzibilă" potrivit căreia marele dis-

curs de politică externă al S.U.A. va fi rostit la tribuna Adunării Generale de secretarul Departamentului de Stat, Dean Rusk. Aflat deja la New York împreună cu un grup masiv de experți, secretarul de stat — se presupune — va conduce delegația țării sale în prima parte a dezbaterilor generale ale noii sesiuni a O.N.U..

Acordînd un concesiv „all right" acestei fațete a problemei, observatorii și comentatorii dezbat cu convingere cealaltă latură a ei, care, după părerea lor, dezvăluie reala semnificație și importanță a gestului lui Ball : revitalizarea șanselor candidatului democrat la președinție, actualul vicepreședinte Hubert Horatio Humphrey. Cît de greu va atîrna însă în luptă, în favoarea lui H.H.H., apariția celor două arme de respectabil calibru politic care sînt George Ball și Arthur Goldberg ? Întrebarea aceasta își găsește legitimitatea poate nu atît în menținerea decalajului dintre Nixon și Humphrey, cel puțin așa cum îl constată diversele teste și sondaje de opinie, cît mai ales în noul ritm în care pare a fi intrat cursa pentru președinție, ritm marcat atît de referirile sensibil mai frecvente, chiar dacă nu mai precise, la marile probleme interne și externe ale Americii, cît și la galopada celui de-al treilea candidat, George C.Wallace.

De la numirea sa la convenția republicană și pînă acum cîteva zile, Richard Nixon și-a condus campania ca un solitar alergător de cursă, sigur de victoria sa. Atît de sigur încît nici nu mai considera necesar să-și evoce nominal adversarul, candidatul democrat Humphrey. Numeroaselor localități înscrise pe itinerarul său electoral, Nixon li se înfățișa în majoritatea cazurilor ca un candidat calm, stăpîn pe sine, ironic și discret în formularea concretă a propriului său program, parcimonios totodată cu energia personală.

Handicapat de incertitudinea alegerii sale drept candidat, de dezordinile fără precedent care au marcat la Chicago întrunirea convenției partidului său, stingherit de fireasca tendință de identificare a programului său, chiar dacă nedezvăluit, cu politica actualei Administrații, grevat pe plan psihologic de constanța distanței dintre el și Nixon, Humphrey a plonjat în campania electorală cu o energie care-i determina pe partizanii săi să se întrebe dacă își va putea menține ritmul și suflul pînă la capăt.

Stimulîndu-se reciproc, adversarii au ajuns, involuntar dar inevitabil, la recunoașterea faptului că a sosit totuși etapa în care confruntarea trebuie mutată pe terenul concret al dezbaterii publice a marilor probleme ale Americii.

Așa se face că în ultimele lor apariții în public sau la posturile locale de radio și televiziune, candidații au început să ridice vălul destul de dens ce ascundea intențiile lor față de problemele ce frămîntă societatea americană. Nedepășind în general limitele unor detalii, aceste dezvăluiri au urmat pînă acum îndeaproape dezbaterea problemelor așa cum au apărut ele ca teme de actualitate în coloanele presei. Ele au evitat un caracter riguros programatic, apărînd mai ales ca replici la chestiunile arzătoare aduse la ordinea zilei de un fapt sau altul al vieții cotidiene.

Astfel, din suita problemelor abordate de Nixon în cronologia ultimelor sale declarații reținem necesitatea creșterii pensiilor și alocațiilor în cadrul securității sociale, urgența adoptării unor măsuri pentru combaterea criminalității, în sfîrșit propuneri, mai vagi deocamdată, în problemele impozitelor, inflației, situației veteranilor, asupra cărora a promis că va reveni cu detalii în viitoarele zile. În ce privește războiul din Vietnam, Nixon s-a reținut pînă recent la poziția inițială, repetînd că planurile sale „depind de ceea ce se va petrece la negocierile de la Paris". Într-un comentariu recent rostit la Denver, Nixon a abordat ceva mai deschis această problemă, care tulbură de ani de zile conștiința întregii Americi. Fără a adînci și concretiza lucrurile, el s-a mărginit deocamdată să fie mai mult aluziv, declarînd de pildă că un candidat prezidențial „trebuie judecat nu după ceea ce spune despre pace, ci după ceea ce a făcut pentru pace". În context, el a amintit că, pe vremea cînd era vicepreședinte în Administrația Eisenhower, a luat sfîrșit războiul din Coreea și că atît pe plan intern cît și extern situația de atunci a Americii nu poate fi comparată „cu anii de președinție ai lui Johnson, cei mai violenți ani ai poporului american".

Chiar dacă oponenții săi și numeroase articole de presă reamintesc că Nixon a fost un sprijinitor suprasolicitant al politicii vietnameze a actualei Administrații, faptul că invocă în sprijinul său atașamentul la ideea păcii este interpretat ca un efort al candidatului republican de a se apropia cît mai mult de una din problemele ce afectează cel mai profund viața politică americană.

Potrivit celor spuse de consilierii săi, următoarele zile îl vor purta pe Nixon în Michigan, Pennsylvania și New York, state prin care candidatul republican are cel mai mare interes să cîștige sufragiile alegătorilor. O nedisimulată atenție se acordă proiectului său de călătorie în Sud, unde va avea de înfruntat direct pe cel de-al treilea candidat, George Wallace.

Adoptînd pînă nu de mult în campania electorală o rezervă aproape identică cu cea a lui Nixon în problema vietnameză, Humphrey a făcut luni seara ceea ce se apreciază a fi prima sa mare declarație. „Ca președinte, a spus el, voi fi dispus să opresc bombardamentele în nord, ca un risc calculat pentru pace, deoarece consider că aceasta va înlesni negocierile și va scurta războiul". Detaliindu-și poziția, el a adăugat că este în favoarea respectării zonei demilitarizate dintre R.D. Vietnam și Vietnamul de sud și că, în baza unor aranjamente cu liderii sud-vietnamezi care și-ar asuma o mai mare obligație „în propria lor apărare", el ar fi dispus să reducă sistematic forțele americane din această țară. Humphrey a spus că va propune din nou „o încetare imediată a focului sub supravegherea Națiunilor Unite sau altui organism internațional și retragerea supravegheată a tuturor forțelor străine din Vietnamul de sud".

Declarațiile lui Humphrey plătesc încă un tribut evident vechilor concepții ale S.U.A. în problema vietnameză. Ele conțin rezerve și porți deschise unor reveniri, o serie de formulări plutesc în mod deliberat în vag, ignoră propunerile concrete ale R. D. Vietnam și ale Frontului Național de Eliberare, nu răspund revendicărilor esențiale privind încetarea agresiunii și respectarea dreptului poporului vietnamez de a-și hotărî singur soarta. Ele marchează totuși o distanțare de poziția oficială de pînă acum și sînt menite să devină unul din principalele atuuri ale candidatului democrat în bătălia pentru cîștigarea alegătorilor. Humphrey a putut constata el însuși cu prilejul diverselor sale întîlniri electorale ce nemulțumiri provoacă actualul curs al politicii S.U.A. în Vietnam.

Spunea cineva în coloanele presei americane din aceste zile că nimic aproape nu este mai propice cristalizării problemelor reale ale Statelor Unite ca o epocă de campanie electorală. Pentru că este momentul în care lucrurile sînt înfățișate în toată nuditatea lor, este clipa în care se dezvăluie fără menajamente ponderea exactă a unei probleme sau alta în viața publică a țării. S-a revenit cu stăruință în articolele de presă ale acestei săptămîni la ideea că Humphrey, factor de primă responsabilitate în actuala Administrație, nu va putea dezavua o politică la a cărei

→

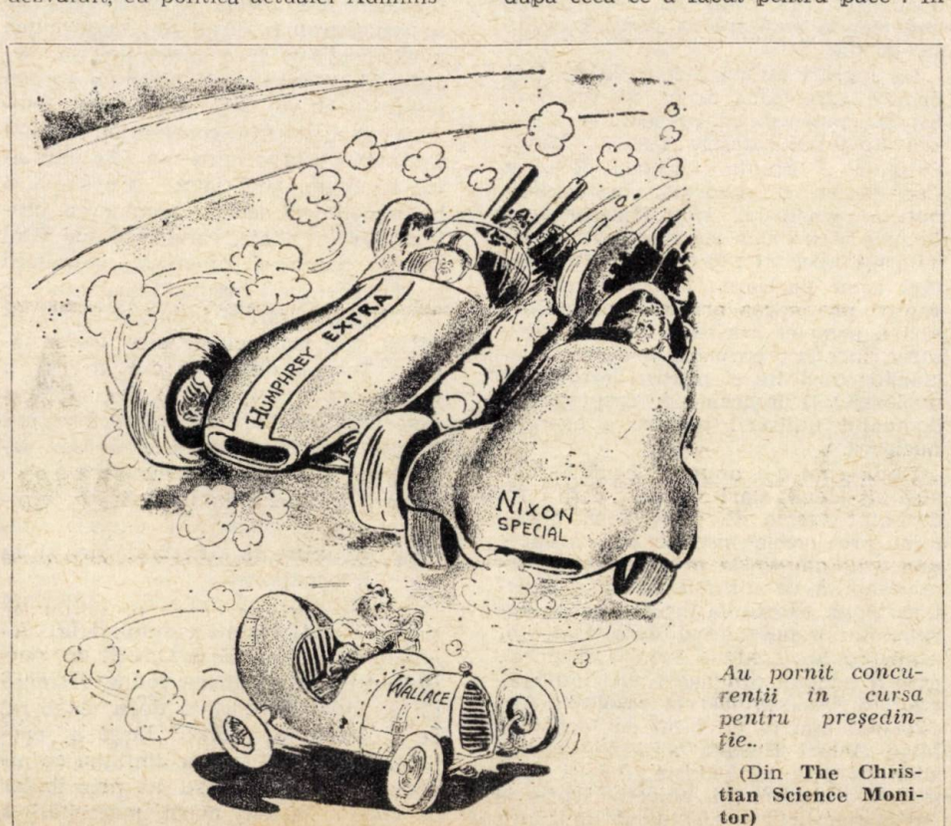

Au pornit concurenții în cursa pentru președinție..

(Din **The Christian Science Monitor**)

desfășurare și-a dat el însuși contribuția și că, mai ales în ce privește problema vietnameză, el nu se va putea îndepărta de poziția președintelui Johnson. Ceea ce a declarat acum Humphrey în legătură cu Vietnamul nu poate fi în nici un caz apreciat ca identificîndu-se cu politica oficială a guvernului, chiar dacă a ținut să precizeze că nici el și nici altcineva nu poate exercita „un control asupra războiului din Vietnam în timp ce președintele Johnson se află în funcția sa".

Nu e încă timp pentru analiza amănunțită asupra implicațiilor declarațiilor lui Humphrey și asupra consecințelor lor practice. Contextul în care au fost făcute este special, orice poziție exprimată fiind grevată într-o oarecare măsură de ceea ce în atare împrejurări se apreciază a fi considerente de ordin electoral. Cîteva elemente semnificative rămîn totuși demne de semnalat. Întîi, faptul că Humphrey își însușește, chiar dacă incomplet, insuficient de precis și mai ales condițional, soluții și măsuri reclamate pe scară largă nu numai în Statele Unite ci și în foarte numeroase alte țări ; în al doilea rînd, declarațiile sale survin într-un moment cînd asemenea propuneri au fost respinse cu o iritare și violență nedisimulate. Este cazul foarte recent al însuși secretarului general U Thant, care a primit din partea lui George Ball o replică ascuțită atunci cînd, în introducerea la raportul său anual, s-a declarat în favoarea încetării bombardamentelor.

Cert este că, deocamdată, campania electorală a intrat într-o nouă fază, a cărei desfășurare ulterioară se anunță a fi deosebit de încinsă.

Între timp, pozițiile lui George Wallace, fostul guvernator al Alabamei iar astăzi candidat din partea recentului său „Partid american independent", se întăresc chiar dacă nu au ajuns să primejduiască șansele celorlalți doi. Tactica sa principală în campania desfășurată pînă acum a fost aceea de a apărea în fața alegătorilor nu ca un om doritor să-i conducă, ci ca unul care le împărtășește și exprimă temerile și speranțele intime. De aici, totala lipsă de preocupare față de o elementară consecvență în ceea ce spune. De pildă, într-un discurs recent, el a promis „încetarea risipei de milioane pe războaie, cercetări și alte cîte și mai cîte" și cheltuirea acestor fonduri „pentru nevoile poporului". Cîteva minute mai tîrziu el a proferat o adevărată filipică împotriva azvîrlirii de miliarde de dolari „pe programele de ajutorare a străinătății și împotriva sărăciei", paralele trebuind, după părerea sa, să fie destinate „apărării naționale". Și într-un caz și în altul a fost aplaudat. Cît de largă va fi audiența lui Wallace ? E simptomatic rezultatul unui recent sondaj, din care reiese că numărul celor care îl consideră un rasist învederat a scăzut simțitor. Devine el dintr-un divertisment electoral o primejdie reală ? Majoritatea comentatorilor de presă își exprimă speranța că această eventualitate, datorită antecedentelor lui Wallace, are puține șanse de realizare. Se manifestă recent în rîndul opiniei publice și o altă preocupare : aceea ca rezultatul votului în favoarea unuia din cei trei candidați să fie hotărît nu de cei care votează, ci de cei care se abțin de la vot, de cei care vor prefera această atitudine de blazată pasivitate în cazul în care ar fi dezamăgiți de o poziție echivocă a concurenților în problemele majore ale vieții interne și externe a Americii.

New York, 1 octombrie

De la trimisul nostru la Geneva, Radu Vasiliu

Concluziile Conferinței statelor nenucleare

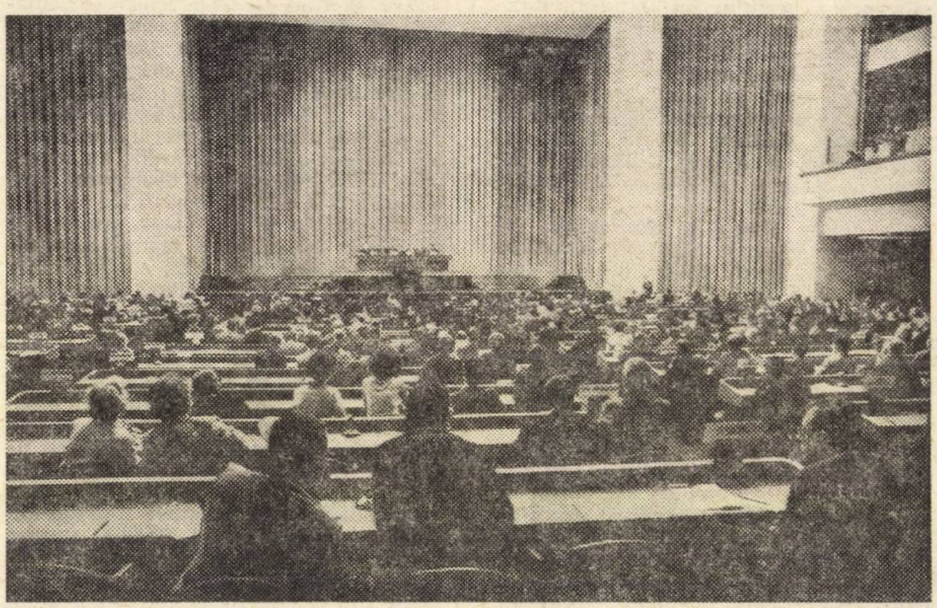

Geneva. Aspect din sala ședințelor plenare ale Conferinței statelor nenucleare

Conferința statelor neposesoare de arme nucleare, care și-a desfășurat lucrările la Geneva între 29 august și 28 septembrie, și-a consacrat dezbaterile în jurul a trei probleme fundamentale recomandate de Adunarea Generală a O.N.U. : „a) În ce mod poate fi cel mai bine asigurată securitatea statelor nenucleare ? ; b) În ce mod pot coopera între ele puterile nenucleare pentru a preveni proliferarea armelor nucleare ? ; c) Cum să fie utilizate materialele nucleare în scopuri exclusiv pașnice ?"

La lucrări au participat 96 de țări, printre care, fără drept de vot deliberativ, patru puteri nucleare — Uniunea Sovietică, Statele Unite, Marea Britanie și Franța. Ordinea de zi a Conferinței a cuprins următoarele puncte principale : 1) mijloacele de a asigura securitatea statelor neposesoare de arme nucleare ; 2) crearea de zone fără arme nucleare ; 3) măsuri eficace pentru prevenirea oricărei noi proliferări a armelor nucleare, pentru asigurarea încetării grabnice a cursei înarmărilor nucleare și pentru dezarmarea nucleară ; 4) programe de cooperare în domeniul utilizării pașnice a energiei nucleare.

După cum s-a anunțat, conferința a alcătuit două mari comisii, care au dezbătut vreme de peste două săptămîni problemele înscrise pe agendă, una ocupîndu-se de primele trei puncte, cealaltă de ultimul punct al acesteia. După adoptarea proiectelor de documente propuse de diferite delegații, comisiile le-au supus votului plenarei, care a adoptat, în faza finală a lucrărilor, o Declarație și 14 rezoluții. Așa cum sublinia în cuvîntul de încheiere Mian Ashad Husain, ministrul afacerilor externe al Pakistanului și președintele conferinței, obiectivul principal al reuniunii — efectuarea unui larg schimb de vederi care să ducă la soluționarea problemelor examinate — „a fost cu prisosință atins".

Într-adevăr, deși chestiunile dezbătute prezentau implicații și dificultăți numeroase, datorită evantaiului larg al punctelor de vedere și intereselor ce se concentrau în jurul lor, majoritatea participanților și a observatorilor au apreciat că rezultatele obținute sînt în genere pozitive. Deși, după cum releva și președintele conferinței, statutul întîlnirii de la Geneva n-a fost un statut de organ negociator, care să ducă la luarea unor decizii, amploarea problemelor discutate, caracterul lor vital pentru pacea și progresul umanității au dat reuniunii însemnătatea unui for de dezbatere care a îmbrățișat preocupările cele mai actuale ale tuturor țărilor. Tocmai de aceea dezbaterea a manifestat cu putere universalitatea aspectelor pe care le îmbracă astăzi, o dată cu încheierea tratatului de neproliferare a armelor nucleare și ca urmare a lui, chestiunile ridicate de rolul pozitiv și negativ al energiei atomice în existența fiecărei țări și în viața internațională.

Documentele adoptate de conferință și care vor fi înaintate sesiunii în curs a Adunării Generale a O.N.U. au concentrat în ele un imens volum de muncă, animată de dorința de a colabora, de a obține adeziunea largă a participanților, fără însă a diminua cu nimic rolul fundamental al principiilor ce conduc actele marii majorități a membrilor comunității internaționale.

Poziția de principiu a conferinței și deziderateleesențiale ale statelor nenucleare și-au găsit expresia în Declarația adoptată cu 71 de voturi pentru, nici unul împotrivă și o abținere. Acest document se înfățișează ca o sinteză a rezoluțiilor supuse dezbaterilor ; el afirmă convingerea că pacea și securitatea, ca și dezvoltarea, sînt indisolubile, recunoaște responsabilitățile și obligațiile care incumbă în acest sens tuturor statelor și subliniază necesitatea eliminării complete, în spiritul Cartei Națiunilor Unite, a folosirii și amenințării cu folosirea forței.

Una din ideile de bază ale Declarației, idee ce a fost relevată deseori în cadrul dezbaterilor, este că „pacea și progresul nu pot fi garantate nici unei națiuni dacă nu este asigurată securitatea tuturor națiunilor". În acest context, documentul preconizează măsuri urgente în vederea încetării imediate a cursei înarmărilor, accelerării procesului de dezarmare nucleară și de dezarmare generală și totală sub un control internațional eficace, condiții indispensabile pentru salvgardarea păcii și securității în lume, a independenței și progresului economic al tuturor țărilor și apreciază că tratatul de neproliferare a armelor nucleare „va trebui să fie urmat de măsuri de dezarmare și îndeosebi de dezarmare nucleară".

În domeniul utilizării pașnice a energiei atomice, Declarația adoptată de conferință relevă că este imperios necesar să fie create condiții favorabile acestei utilizări, încurajîndu-se cooperarea internațională, asigurîndu-se transmiterea fără opreliști a materiilor nucleare în condiții corespunzătoare și eficace de ocrotire internațională, ca și comunicarea nediscriminatorie a informațiilor, cunoștințelor științifice și tehnologiei nucleare avansate.

Importanța deosebită a cooperării atît între statele nenucleare, cît și între acestea și statele nucleare, în spiritul care a domnit la conferință, este afirmată în mod pregnant de Declarație, care pune totodată accentul asupra complexității problemelor discutate și a necesității ca ele să fie examinate în continuare. De aceea, se recomandă Adunării Generale a O.N.U. să ia în considerare convocarea unei alte conferințe într-un timp oportun.

Dacă documentul la care ne-am referit constituie cadrul de principii și deziderate fundamentale ale conferinței, rezoluțiile aduc o serie de recomandări concrete pentru soluționarea problemelor înscrise pe agendă. Trebuie subliniat că punctul cel mai dezbătut, cum era și firesc, a fost cel privitor la securitatea statelor nenucleare.

Spre regretul participanților, unul dintre principalele proiecte de rezoluție la acest punct, prezentat de un grup de țări latino-americane și adoptat în prima comisie (unde era necesară majoritatea simplă) n-a putut obține în plenară majoritatea de două treimi stipulată de regulamentul interior al conferinței. Un singur vot a lipsit pentru ca documentul să fie adoptat. Este interesant să amintim că proiectul preconiza să se recomande actualei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. convocarea în timpul cel mai scurt posibil a unei conferințe la care să ia parte toate statele membre ale O.N.U., instituțiilor specializate și Agenției internaționale pentru energia atomică (A.I.E.A.) ca și toate statele posesoare de arme nucleare, în vederea stabilirii unui instrument multilateral prin care statele posesoare de arme nucleare s-ar angaja să ia măsuri proprii să asigure securitatea tuturor statelor ce nu posedă asemenea arme, ținîndu-se seama de necesitatea stabilirii unui echilibru acceptabil al responsabilităților.

Deși recomandarea făcută de proiectul latino-american n-a fost adoptată, problemele la care se referea își păstrează actualitatea, după cum rezultă de altfel atît din Declarație, cît și din luările de poziții ale unor delegații. Date fiind implicațiile lor, dezbaterea începută la Geneva va continua foarte probabil în alte foruri și mai cu seamă la Organizația Națiunilor Unite.

În ansamblul documentelor consacrate primelor trei puncte ale agendei și mai ales chestiunilor securității statelor nenucleare, trebuie menționată rezoluția prin care conferința reafirmă principiul, „indivizibil în aplicarea lui", al nefolosirii forței și al interzicerii amenințării cu forța în relațiile dintre state, dreptul oricărui stat la egalitate, suveranitate, integritate teritorială, neamestec în treburile interne, dreptul de a dispune liber de soarta sa și invită statele posesoare de arme nucleare să reafirme și ele aceste principii.

Strîns legată de problemele securității statelor nenucleare, chestiunea neproliferării, atît orizontale, cît și verticale, a armelor nucleare, a fost obiectul unor rezoluții ce cuprind propuneri de mare importanță. Una din ele cere Adunării Generale a Națiunilor Unite să recomande încă la actuala sesiune Comitetului celor 18 state pentru dezarmare începerea, cel mai tîrziu în anul 1969, a unor negocieri în vederea luării de măsuri care să împiedice orice nouă dezvoltare, orice nouă perfecționare a armelor nucleare și vectorilor lor ; a încheierii unui tratat de interzicere completă a armelor nucleare ; a unei înțelegeri asupra încetării imediate a producției de materiale fisionabile destinate armamentelor și asupra încetării fabricării de arme nucleare ; a reducerii, apoi eliminării tuturor stocurilor de arme nucleare și sistemelor de transportare a lor. Pe de altă parte, conferința cere insistent guvernelor U.R.S.S. și S.U.A. să înceapă cît mai curînd discuții bilaterale asupra limitării sistemelor de vectori pentru armele nucleare ofensive strategice și a sistemelor de apărare contra fuzeelor balistice.

Dezbaterile și documentele adoptate au acordat o atenție deosebită problemelor neproliferării armelor nucleare, în contextul căreia un loc important au garanțiile împotriva deturnării în scopuri militare a materiilor fisionabile. Pentru a favoriza neproliferarea armelor nucleare, conferința a recomandat statelor neposesoare de asemenea arme să accepte sistemul de garanții al A.I.E.A. care, din timp în timp, ar putea fi modificat în virtutea unui acord ce ar urma să fie negociat. În acest sens, o altă rezoluție preconizează crearea în cadrul A.I.E.A. a unui mecanism instituțional de garanții și simplificarea procedurilor actuale. Cît privește zonele denuclearizate, conferința și-a reafirmat sprijinul pentru această idee, apreciind că aplicarea ei constituie un mijloc eficace de frînare a proliferării armelor atomice.

Dacă aspectele militare ale problemei au suscitat dezbateri ample și constructive, cele emanînd din perspectiva aplicațiilor pașnice au fost deopotrivă de largi, deoarece participanții și-au exprimat convingerea că în epoca contemporană progresul nu poate fi conceput fără utilizarea plenară a energiei nucleare în economie și în alte domenii ale activității sociale.

Majoritatea recomandărilor adoptate preconizează luarea acelor măsuri care să permită amplificarea și adaptarea activității A.I.E.A. în vederea satisfacerii nevoilor țărilor nenucleare în domeniul aplicațiilor pașnice ale energiei nucleare. Este vorba în esență de studierea căilor și mijloacelor de sporire a fondurilor disponibile pentru asistența tehnică și pentru asigurarea eficace a accesului la materiale fisionabile, de cerința ca statele posesoare de arme nucleare să comunice cu regularitate Agenției indicații privind posibilitățile de divulgare a informațiilor științifice și tehnice și înlesnirea furnizării de materii fisionabile către statele nenucleare.

O serie de alte recomandări prevăd înființarea unui fond special pentru utilizarea pașnică a energiei nucleare, crearea în cadrul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (P.N.U.D.) a unui program de studii și dezvoltare a tehnologiei atomice, îndeosebi pentru țările în curs de dezvoltare, rezolvarea problemei statutului exploziilor nucleare în scopuri pașnice, sprijinirea pregătirii de personal specializat etc.

Ponderea preocupărilor conferinței pentru chestiunile puse de aplicarea pașnică a energiei nucleare, în ansamblul documentelor adoptate, este remarcabilă. Ea denotă că statele nenucleare consideră rezolvarea justă și echitabilă a acestei probleme drept condiție vitală de care depind eforturile lor în direcția dezvoltării economice și sociale.

Participarea delegației române la lucrările conferinței statelor neposesoare de arme nucleare a fost activă și constructivă. Atît în cele două comisii, cît și în ședințele plenare, reprezentanții țării noastre și-au adus aportul la eforturile de clarificare și apropiere a punctelor de vedere, de promovare a acelor principii și deziderate care se bucură de adeziunea imensei majorități a comunității internaționale.

Prin atmosfera de colaborare care a caracterizat-o, prin răspunderea cu care a abordat chestiunile de covîrșitoare importanță dar și de maximă dificultate puse de aspectele militare și civile ale aplicării energiei nucleare, prin perspectivele de soluționare deschise, conferința statelor neposesoare de arme nucleare a confirmat în bună măsură așteptările.

Reunită ca urmare a acțiunilor țărilor mici și mijlocii, conferința a însemnat o întărire a acelui curent din viața internațională ce promovează ideile păcii și securității tuturor națiunilor, respectării drepturilor și intereselor lor, destinderea și colaborarea internațională pe baze echitabile în orice domeniu și în mod special în domeniul nuclear.

Geneva, 2 octombrie

reflector

ALEGERILE DIN SAXONIA INFERIOARĂ

Alegerile municipale din Saxonia Inferioară au confirmat, în general, stabilitatea politică a acestui land. Fief electoral al social-democraților, aceștia și-au menținut poziția privilegiată obținînd 41,7 la sută din voturi, în timp ce creștin-democrații n-au înregistrat decît un foarte slab spor de voturi, cîștigînd doar 41,7 la sută din sufragiile exprimate. Cei care într-adevăr și-au consolidat pozițiile au fost liber-democrații cărora cura de opoziție și modificarea programului politic se pare că i-a ajutat în a obține o mai largă audiență în fața alegătorilor, concretizată, de astă dată, în procentul de 9,2 de voturi obținut. De notat că partidul național-democrat, de extremă dreaptă, a înregistrat o pierdere de aproximativ 3 la sută — ceea ce, fără îndoială, se apreciază ca o certă tendință a electoratului de respingere a politicii promovată de această formațiune, și, implicit, a făcut să se vorbească despre alegerile din Saxonia Inferioară ca despre un test îmbucurător.

BISHARA SIRHAN A PLECAT ÎN TURNEU

Bishara Sirhan, tatăl asasinului lui Robert Kennedy, a început o campanie personală cu scopul de a obține sprijinul unor guverne arabe pentru fiul său. De la Ierusalim, unde își are în mod obișnuit domiciliul, a plecat la Beirut. Acolo a avut loc chiar în ziua sosirii sale o conferință de presă. Bishara Sirhan a anunțat că, pe lîngă încercarea de a determina guvernele arabe să intervină pe lîngă autoritățile americane în favoarea fiului său, va cere unor avocați din lumea arabă, din Franța și din R.F.G. să participe la apărarea lui. Din ziarul „The New York Times" mai aflăm că, după vizita în Liban, Siria și Kuweit, bătrînul Sirhan dorește să plece în Statele Unite. Consulul american la Tel Aviv, a declarat el, i-a promis viza necesară. Se știe că, îndată după ce a fost informat despre crima comisă de fiul său, Bishara Sirhan a condamnat-o în termeni foarte aspri, dar curînd după aceea a revenit asupra propriilor sale declarații afirmînd că Robert Kennedy „și-a meritat soarta".

„ZEIȚA MILEI" SE ÎNDREAPTĂ SPRE PIAȚA COMUNĂ

La cea de-a 10-a ediție a Tîrgului mondial al fotografiei, recent inaugurat în R.F.G., la Colonia, strălucește (și îngrijorează) prin absența cel mai important producător japonez de aparate fotografice și de filmat, firma „Canon". Străluce pentru că, prin reprezentanta pe care a instalat-o de vreo 10 ani la Geneva, este cunoscută de celelalte firme ca un concurent redutabil. Îngrijorează pentru că, chiar în zilele solemnităților inaugurale de la Köln, „Canon" își mută sediul european de la Geneva la Amsterdam. Nu fără ceremonie — și cu intenția evidentă de a porni la cucerirea Pieței comune.

„Canon" este, pare-se, transcripția occidentală a numelui zeiței japoneze a milei, „Kwanon". Ceea ce, totuși, nu calmează aprehensiunile producătorilor, în primul rînd vest-germani, amenințați de această celestă concurență.

Corespondență de la Eugen Ionescu

Praga — constante ale activității politice

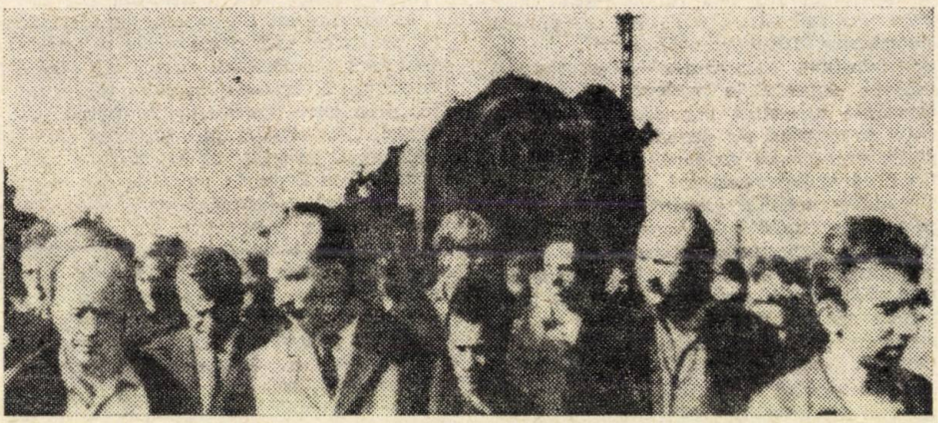

Alexander Dubcek, prim secretar al C.C. al P.C.C., vizitează un depou de locomotive din apropiere de Praga, cu prilejul zilei feroviarilor cehoslovaci

Agenda politică a săptămînii ce se încheie astăzi a consemnat cîteva evenimente semnificative pentru formarea unei imagini mai complete a preocupărilor prezente și de perspectivă ale poporului cehoslovac, ale conducerii de partid și de stat din R. S. Cehoslovacă. Cu un deosebit interes a fost primit aici proiectul de lege cu privire la reorganizarea statală a Republicii Socialiste Cehoslovace. Proiectul a fost publicat în întreaga presă, pe marginea lui începînd o largă dezbatere publică. În comentariile de presă se apreciază că ea va constitui „un anumit gen de referendum național nescris". După cum arătam în precedenta corespondență, în urma dezbaterii, proiectul de lege va fi supus Adunării Naționale în ziua de 28 octombrie.

La 27 septembrie, Cehoslovacia a sărbătorit tradiționala „Zi a feroviarilor". În această zi, muncitorii de la depoul de locomotive Praha-Vrsovice au avut în mijlocul lor pe primul secretar al C.C. al P.C.C., A. Dubcek. El s-a întreținut timp de aproape două ore cu harnicii feroviari praghezi. A. Dubcek a subliniat sarcinile importante care stau în fața poporului cehoslovac, arătînd că „garanția succeselor viitoare constă în menținerea și consolidarea unității partidului și a legăturii sale cu poporul, pe bazele ferme ale socialismului și ale perspectivei socialiste în care a văzut și vede poporul cehoslovac singura sa alternativă". Primul secretar al C.C. al P.C.C. a accentuat că nu este vorba de o unitate oarecare, ci de „o unitate care s-a creat și se creează pe baze socialiste". Referindu-se la politica externă cehoslovacă, A. Dubcek a spus: „Plecăm de la Declarația partidelor comuniste și muncitorești din cele șase țări socialiste, pe care am semnat-o în comun la Bratislava și la care aderăm în continuare. Declarația de la Bratislava deschide calea spre colaborarea țărilor socialiste, colaborare pe care o considerăm indispensabilă și pentru existența noastră națională și de stat".

Și în săptămîna care a trecut, au avut loc numeroase întîlniri ale conducătorilor cehoslovaci de partid și de stat cu delegații și colective de oameni ai muncii sau intelectuali.

Explicînd studenților pe care i-a primit la Hrad la 30 septembrie, în preziua începerii noului an universitar, scopul acestor întîlniri din ultima vreme, președintele Svoboda spunea: „V-am invitat aici, deoarece noi toți, cei care avem o răspundere mai mare pentru destinele țării noastre, simțim cu atît mai mult nevoia ca în aceste zile să fim în contact strîns cu muncitorii, țăranii, intelectualii, cu tineretul. Aceasta pentru a ne consulta cu ei asupra felului cum trebuie să acționăm mai departe în toate domeniile vieții noastre". J. Smrkovsky a vizitat Combinatul chimic de la Zaluzi și Uzinele constructoare de mașini din Modrany, A. Dubcek și O. Cernik au participat la lucrările seminarului activiștilor de partid din învățămîntul superior, L. Svoboda a primit la Hrad o delegație a Uniunii Femeilor Cehoslovace. Din toate aceste întîlniri a răzbătut, ca un fir roșu, hotărîrea poporului cehoslovac de a urma cu încredere politica conducătorilor săi, de a aplica în viață măsurile adoptate în ultimul timp de organele superioare de partid și de stat.

Atenția observatorilor a fost reținută și de seminarul care a avut loc la C.C. al P.C.C. cu lectorii organelor de partid. În cadrul lui a luat cuvîntul Zdenek Mlynar, membru al prezidiului și secretar al C.C. al P.C.C., care a vorbit despre problemele sistemului politic în Cehoslovacia. Raportorul a arătat că sistemul dinainte de ianuarie, care permitea adoptarea unor hotărîri subiectiviste, concentrarea puterii în mîinile unei singure persoane și împiedica toate

forțele socialiste să-și expună în mod democratic interesele și cerințele, s-a transformat într-o frînă a dezvoltării socialismului în Cehoslovacia. De aceea a fost necesară o reformă a acestui sistem.

Sîntem ferm hotărîți, a spus Mlynar, să continuăm această reformă, respectînd principiul rolului conducător al P.C.C., platforma Frontului Național, respectînd toate principiile legalității, drepturile și libertățile democratice ale oamenilor muncii, ale cetățenilor din R. S. Cehoslovacă. În continuare, vorbitorul a arătat: „P.C.C. nu dorește să înlocuiască organele de stat și obștești. El este însă forța politică principală care conduce și orientează activitatea fundamentală a statului, în interesul clasei muncitoare al tuturor oamenilor muncii, în interesul tendințelor progresiste ale dezvoltării societății, al revoluției tehnico-științifice și al democrației socialiste... Rolul conducător al P.C.C. nu poate fi în nici un fel slăbit. În special în prezent, politica marxist-leninistă, științifică a P.C.C., constituie garanția rezolvării situației create în Cehoslovacia".

În această săptămînă, Cehoslovacia a marcat împlinirea a 30 de ani de la semnarea rușinoasei tranzacții de la München prin care Republica Cehoslovacă a fost vîndută fascismului german de către puterile occidentale. Întreaga presă de aici a publicat materiale scoțînd în evidență și consecințele nefaste pe care le-a avut dictatul de la München asupra situației interne din Cehoslovacia și a situației din Europa. Acestui capitol tragic din istoria popoarelor ceh și slovac i-au fost dedicate și dezbaterile care au avut loc în Comisia pentru afacerile externe a Adunării Naționale. În declarația Comisiei, care a fost dată publicității, se spune, printre altele: „Popoarele ceh și slovac au desprins învățăminte din experiența Münchenului. După ce au ales în mod liber orînduirea socială socialistă, îndeosebi din ianuarie 1968 — unite în cadrul Frontului Național sub conducerea P.C. din Cehoslovacia — ele dezvoltă și mai mult dreptatea socială, democrația și umanismul, orînduire care a întărit relațiile frățești între cehi și slovaci, unitatea tuturor păturilor sociale într-un stat socialist comun. Poporul cehoslovac a intrat în mod trainic în alianța comunității statelor socialiste și el vede în această alianță o garanție a securității sale în viitor. El nu s-a abătut niciodată de pe această cale și nici nu se va abate. El continuă să pășească cu hotărîre pe această cale și în situația complexă care s-a ivit după 21 august 1968. Pe această cale el traduce, de asemenea, în viață principiile general-valabile ale Cartei O.N.U. și obligațiile asumate în mod liber, decurgînd din calitatea de membru al O.N.U., fără a căror îndeplinire cinstită ar fi cu neputință o coexistență liniștită a popoarelor. Poporul cehoslovac va năzui sincer spre consolidarea, adîncirea și concretizarea lor continuă, pentru ca alte acorduri de tipul Münchenului — atacurile împotriva integrității teritoriale, a suveranității, dreptului popoarelor la autodeterminare și a drepturilor fundamentale ale omului — să fie nu numai interzise de drept în mod neechivoc, dar să fie eliminate în mod practic din viața internațională".

Referindu-se la dictatul de la München, A. Dubcek, la întîlnirea amintită cu feroviarii praghezi, spunea că în actuala perioadă complexă „trebuie să urmăm în mod permanent principiul fundamental al politicii P.C.C., conform căruia sîntem și vom fi parte componentă a comunității socialiste".

În cuvîntarea radiotelevizată din 30 septembrie cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la semnarea dictatului de la München, J. Smrkovsky, președintele Adunării Naționale cehoslovace, arăta, printre altele: „Sîntem în inima Europei și inima este cel mai sensibil punct al fiecărui organism. Dar inima Europei, spre deosebire de inima omului, nu poate fi transplantată și trebuie să bată acolo unde a așezat-o istoria. Noi sîntem o parte componentă a lumii socialiste prin evoluția noastră istorică și întreaga lume recunoaște acest lucru și îl ia drept fapt. Sîntem interesați în consolidarea comunității țărilor socialiste și în relații cu adevărat prietenești bazate pe principiile internaționalismului proletar. În asemenea relații de natură să întărească multilateral această comunitate, care, în același timp, să ne permită să dăm socialismului nostru acea înfățișare, față de care poporul nostru muncitor și-a exprimat atît de călduros adeziunea".

La 28 septembrie, G. Husak, membru în Prezidiul C.C. al P.C.C., prim-secretar al C.C. al P.C. din Slovacia, a rostit o cuvîntare la posturile de radio și televiziune cehoslovace în care a arătat, printre altele: „Nu dorim să ne întoarcem la situația care a existat înainte de ianuarie a.c., nu dorim să ne întoarcem sub nici un motiv la perioada anomaliilor din anii '50, nici eu și nici nimeni altul din conducerea P.C. din Slovacia sau din conducerea P.C. din Cehoslovacia. Dimpotrivă, noi am luptat sub toate formele politice împotriva unor asemenea tendințe. Bineînțeles, în cei 20 de ani de construire a socialismului la noi n-au fost numai părți umbrite, ci au fost multe lucruri pozitive, merituoase. A fost munca merituoasă a milioanelor de oameni. Nimeni nu poate estompa sau anula acest lucru din istoria noastră. Noi dorim să înlăturăm lipsurile, greșelile și excesele care au existat în trecutul nostru și să oferim, într-un nou conținut al democrației socialiste, cetățenilor noștri, comuniștilor și necomuniștilor, posibilitatea participării depline la stabilirea politicii noastre, la rezolvarea problemelor noastre și la controlul asupra modului în care aceste probleme vor fi rezolvate".

Printre evenimentele importante ale săptămînii se numără, desigur, și încheierea celei de-a zecea ediții jubiliare a Tîrgului internațional de la Brno. Succesul lui poate fi ilustrat și prin faptul că au fost încheiate contracte comerciale în valoare de peste patru miliarde de coroane.

Despre succesul expoziției Republicii Socialiste România la Tîrgul de la Brno am relatat în corespondența mea precedentă. Adaug că expoziția a fost vizitată și de Vaclav Vales, ministrul comerțului exterior al R.S. Cehoslovace, care, după vizitare, a declarat: „Am văzut în expoziția românească produse care marchează progresul dv. industrial și care interesează piața cehoslovacă. Acest lucru nu face decît să vină în sprijinul dorințelor noastre comune și al convorbirilor avute cu tovarășul Gheorghe Cioară, ministrul comerțului exterior al Republicii Socialiste România, privind dezvoltarea comerțului reciproc. Aceasta corespunde intereselor noastre ca în fiecare an să se realizeze schimburi tot mai bune".

Praga, 2 octombrie

reflector

TÎNĂRUL EISENHOWER ÎN POSTURA DE GINERE

„Mi-e întotdeauna mai ușor să fac campanie alături de un Eisenhower". Cu aceste cuvinte își prezintă Richard Nixon viitorul ginere de fiecare dată cînd apare alături de el la o întrunire electorală. Căci anul trecut, în noiembrie, cea mai mică dintre fiicele actualului candidat la președinție, Julie Nixon, în vîrstă de 20 de ani, s-a logodit cu David Eisenhower, care are tot 20 de ani și este nepotul fostului președinte Dwight Eisenhower. Alături de Julie și de Patricia, cealaltă fiică a lui Nixon, tînărul Eisenhower participă la toate mitingurile republicane și este considerat unul dintre principalele lor puncte de atracție. Deși ca președinte al organizației „Tineretul pentru Nixon și Agnew" încearcă să recruteze printre militanții republicani cît mai mulți studenți, David Eisenhower are succes mai curînd printre alegătorii în vîrstă decît în rîndurile tineretului. Contribuie la aceasta vederile sale ultraconservatoare și mai ales vehemența cu care i-a condamnat pe tinerii demonstranți împotriva războiului din Vietnam reprimați violent de poliția din Chicago.

PORTUL BELGIAN ZEEBRUGGE VIITOR RIVAL AL ROTTERDAMULUI ?

Se preconizează stăruitor în momentul de față construirea la Zeebrugge, în Belgia, a unui gigantic port artificial destinat în primul rînd petrolierelor de mare tonaj. Partizanii proiectului subliniază că Rotterdamul nu este pentru moment accesibil vaselor de peste 200 000 tone și că, în aproximativ cinci ani, ar putea fi depășit din acest punct de vedere.

Proiectul în discuție prevede construirea portului pe Insula Thornton Bank, situată la aproximativ 30 km de Zeebrugge. O conductă petrolieră ar uni cele două puncte în vederea aprovizionării principalelor orașe ale țării. Insula artificială, cu o suprafață de 60 ha, ar urma să fie dotată cu o platformă pentru elicoptere, cu instalații radar pentru ghidarea vapoarelor în Marea Nordului etc. Această realizare ar contribui la alimentarea întregii industrii, dezvoltarea rafinăriilor și uzinelor petrochimice pe teritoriul Flandrei și Valoniei, iar beneficiile ar reveni în mare parte statului belgian. În 1971, Thornton Bank ar putea oferi posibilitatea accesului vapoarelor cu un gabarit superior, de cca. 500 000 tone.

Negocierile referitoare la această problemă se desfășoară în momentul de față la Bruxelles. Părțile interesate — Belgia și un grup vest-german reprezentînd industriile din Ruhr, dornic ca și această regiune să-și asigure astfel aprovizionarea cu produse petroliere — au și luat contact cu diverse cercuri bancare în vederea finanțării proiectului. După aprecierile experților, construirea insulei artificiale ar reveni la aproximativ 7 miliarde franci belgieni.

De la trimisul nostru la Roma, Sorin Mladoveanu

Opinii favorabile destinderii și cooperării internaționale

Ferruccio Parri

Mario Zagari

Ricardo Lombardi

Toamna a bătut la porțile Romei cu o discreție care provoacă îndoieli că ar fi sosit cu adevărat. Un simptom autumnal este, desigur, scăderea de vitalitate a marilor migrațiuni turistice, deși la Coliseu sau în Piața Navona, pe Via Appia sau în jurul fîntînilor lui Bernini, mai întîlnești destule contingente întîrziate de vizitatori străini care oficiază, ca și predecesorii lor, ritualul fotografierii febrile a tuturor amănuntelor indicate de ghizi. Cît privește pe locuitorii capitalei, după o vacanță estivală ratată de neobișnuite ploi și furtuni, li se oferă acum consolarea unui cer imaculat care întrece cele mai optimiste prognoze ale d-lui Edmondo Bernacca, meteorologul principal al televiziunii, personaj care se bucură aci de celebritatea unui star de cinema.

În timp ce dl Bernacca prevestește în continuare o toamnă caldă și senină, mai agitat pare a fi barometrul toamnei politice, grevată de importante și complicate scadențe. În primul rînd, urmează să fie elucidată soarta fostei coaliții de centru-stînga, ajunsă în impas după alegerile parlamentare de la 19 mai și practic întreruptă în urma hotărîrii socialiștilor de a părăsi — fie și temporar — corabia guvernamentală. Marcînd, după cum se știe, o netă deplasare spre stînga a corpului electoral (partidului comunist și aliaților lui le-au revenit peste 10 milioane de voturi), rezultatele scrutinului au fost interpretate ca o expresie a nemulțumirii alegătorilor față de timiditatea centrului-stînga în aplicarea unui program inovator de reforme făgăduite. Reproșurile au vizat, îndeosebi, Partidul Socialist Unificat, marele învins al scrutinului de la 19 mai, a cărui gravă hemoragie electorală (pierderea a 1 500 000 de voturi) a determinat noua majoritate, creată în conducerea partidului după alegeri, să întreprindă ceea ce s-a numit operațiunea „il disimpegno" — dezangajarea. Cu alte cuvinte, liderii P.S.U. au hotărît ca partidul să suspende coaliția cu democrația-creștină pentru a medita în liniște, la adăpost de grijile guvernării, asupra cauzelor insuccesului electoral și pentru a decide dacă și în ce condiții ar putea fi reluată coaliția. Asupra acestei operații fundamentale se va pronunța apropiatul congres al partidului, programat pentru sfîrșitul acestei luni.

Între timp, la Roma au fost reluate lucrările parlamentului, care urmează să dezbată numeroase proiecte legislative cu caracter economic și social. Deși nu figurează încă pe ordinea de zi, problemele reformei universitare, dramatizate de marile mișcări studențești din primăvara acestui an, polarizează atenția opiniei publice.

Încărcata agendă politică internă nu atenuează, firește, interesul major cu care sînt abordate aspectele complexe ale actualei situații internaționale. Este de menționat că, în aceste zile, oameni politici de diferite orientări s-au pronunțat pentru explorarea rezonabilă a tuturor căilor și posibilităților menite să asigure continuarea procesului de destindere și cooperare internațională. Am avut prilejul să înregistrez această preocupare și în discuțiile avute aici cu o serie de personalități politice.

La Palazzo Madama (sediul Senatului) am fost primit de senatorul *Ferruccio Parri*, președintele grupului independenților de stînga. Personalitate de mare relief în viața publică italiană, d-sa și-a cucerit o considerație unanimă pentru trecutul său de militant antifascist și pentru consecvența convingerilor democratice. Dl Parri s-a numărat printre organizatorii luptei antifasciste în Lombardia și în Liguria, iar în 1944, alături de Luigi Longo și de generalul Cardona, a condus în Italia de nord insurecția antihitleristă în cadrul Corpului Voluntarilor pentru Libertate. După eliberarea Italiei, Ferruccio Parri a devenit primul președinte al Consiliului de Miniștri, iar ulterior, pentru meritele sale, a căpătat titlul de senator pe viață.

Abordînd, în convorbirea pe care a binevoit să ne-o acorde, probleme ale securității europene, senatorul Parri a evocat necesitatea de a se face pași concreți pentru o destindere reală, de natură să garanteze o colaborare europeană cu adevărat eficientă și cu caracter permanent. D-sa consideră ca imperative ale destinderii înlăturarea pericolului nuclear, înfăptuirea dezarmării atomice a Europei, crearea de zone denuclearizate. Senatorul Parri a menționat, de asemenea, necesitatea de a se combate orice tendință spre imobilism și spre crearea de bariere și obstacole artificiale în calea dialogului european, a raporturilor dintre țările din estul și vestul continentului nostru. În acest context, interlocutorul nostru și-a exprimat convingerea că „trebuie dezvoltate contacte și schimburi economice între Est și Vest pe un plan și mai organic". Nu mai puțin importante decît schimburile comerciale — a adăugat d-sa — sînt contactele pe plan cultural care contribuie la o mai amplă comprehensiune și cunoaștere reciprocă.

Ideea dezvoltării contactelor Est-Vest, a extinderii schimbului de valori materiale și spirituale între țări cu orînduiri sociale diferite, a fost subliniată și de dl *Mario Zagari*, membru al Camerei Deputaților, fost subsecretar de stat al afacerilor externe în ultimul cabinet Moro. În convorbirea pe care ne-a acordat-o, evocînd dificultățile și piedicile apărute în calea colaborării internaționale, d-sa și-a exprimat părerea că în actuala situație eforturile pentru însănătoșirea climatului politic european nu numai că nu trebuie slăbite, ci dimpotrivă trebuie întărite. „Se cuvine să continuăm cu optimism acțiunea de destindere bazîndu-ne pe principiile egalității în drepturi a tuturor statelor, pe respectarea suveranității și independenței naționale".

Pentru o politică de destindere și securitate europeană bazată pe respectul suveranității și independenței naționale a fiecărui popor, s-a pronunțat și deputatul *Gino Bertoldi*, membru al Direcției naționale a Partidului Socialist Unificat. „Este necesar să realizăm o largă cooperare europeană, înțelegînd prin aceasta nu Europa Pieței comune, ci întreaga Europă, o cooperare a țărilor occidentale și a țărilor socialiste, fără discriminări, într-un cadru care să respecte dreptul fiecărui popor de a decide asupra destinului său".

Caracterizînd actualul moment internațional, interlocutorii noștri au evocat și fenomenul activizării unor forțe interesate în deteriorarea relațiilor interstatale și reeditarea practicilor anacronice ale războiului rece. „În situația de astăzi — ne-a declarat senatorul Ferruccio Parri — forțe conservatoare care se sprijină pe politica S.U.A. înțeleg să răspundă la o așa-zisă amenințare din partea țărilor socialiste — amenințare de fapt inexistentă — prin intensificarea înarmărilor, prin noi pregătiri militare. Forțele conservatoare și reacționare, printre care și revanșiștii vest-germani, tind să întărească N.A.T.O., iar N.A.T.O. și înarmarea generează teama și nesiguranța". În ceea ce privește Italia, a declarat d-sa, întărirea blocului atlantic înseamnă și o

încercare de a lovi în politica pe care o duc pe plan intern forțele de stînga.

O opoziție fermă față de actualele tendințe îndreptate spre întărirea blocului N.A.T.O. a exprimat, în convorbirea pe care ne a acordat-o, și dl *Ricardo Lombardi*, membru al Camerei Deputaților, unul din liderii Partidului Socialist Unificat, personalitate marcantă a vieții politice italiene. Potrivit d-lui Lombardi, și în sectoare ale P.S.U., care s-au pronunțat pentru menținerea alianței atlantice, există de fapt o ostilitate față de N.A.T.O. Atît dl Lombardi, liderul aripei de stînga a P.S.U., cît și dl Bertoldi, care aparține curentului „Unitate și eliberare socialistă" din cadrul P.S.U., curent condus de dl Francesco di Martino, și-au exprimat părerea că însănătoșirea vieții politice europene reclamă desființarea blocurilor militare.

În discuțiile purtate, am abordat și problema focarelor de tensiune și încordare care periclitează pacea și securitatea generală. Referindu-se în acest context la războiul din Vietnam, senatorul Parri ne-a declarat : „Sînt un prieten al poporului american și un admirator al civilizației americane, dar guvernul S.U.A. exercită o politică primejdioasă care-și găsește manifestarea cea mai nefastă în problema Vietnamului. Părerea mea este că nu apără cu adevărat drepturile popoarelor acela care nu apără și drepturile Vietnamului. Nu apără cu adevărat pacea acela care nu se opune bombardamentelor americane și nu luptă împotriva politicii S.U.A. în Vietnam, politică ce reprezintă un mare obstacol în calea destinderii internaționale".

În cadrul convorbirilor purtate cu oamenii politici italieni, am putut constata, o dată mai mult, considerația pe care o generează în străinătate caracterul principial și constructiv al politicii noastre externe, eforturile României îndreptate spre crearea unei atmosfere de încredere și colaborare internațională. Exprimîndu-și simpatia pentru politica externă a României și pentru activitatea ei în direcția asigurării securității europene, dl Lombardi s-a pronunțat pentru intensificarea schimburilor economice între țările noastre. O apreciere analogă a formulat și dl Mario Zagari, iar senatorul Parri, în încheierea declarațiilor pe care ni le-a făcut, a ținut să sublinieze că politica României poate avea un rol important în continuarea și dezvoltarea legăturilor intereuropene.

O evoluție pozitivă a raporturilor economice și comerciale româno-italiene a fost evocată cu ocazia unei discuții pe care am avut-o la Institutul Național pentru comerțul exterior. Dl *Ludovico Groya*, vicepreședinte, și alți conducători ai Institutului ne-au vorbit despre rezultatele fructuoase obținute de industria italiană în direcția întăririi caracterului competitiv al produselor ei pe piețele externe, exportatorii italieni beneficiind astăzi de o conjunctură deosebit de favorabilă. Cu privire la schimburile comerciale italo-române, interlocutorii noștri au accentuat că ele sînt favorizate de caracterul complementar al economiei celor două țări : dezvoltarea industrială a României poate interesa piața italiană, iar o serie de produse italiene interesează necesitățile economiei românești.

După cum au ținut să sublinieze și gazdele noastre, colaborarea economică româno-italiană este consonantă cu profundele afinități de limbă și cultură și cu amiciția tradițională între cele două popoare.

Roma, 2 octombrie

Corespondență din Blackpool de la Richard Clements

Minoritar în propriul partid

Conferința de la Blackpool. Vorbește primul ministru al Angliei, Harold Wilson. La tribună, fruntașele laburiste E. White, Sara Baker și Jennie Lee

Nimeni nu a fost surprins atunci cînd, la conferința de la Blackpool a partidului laburist, guvernul a suferit o uriașă înfrîngere în legătură cu legislația sa privind prețurile și veniturile. La congresul sindicatelor britanice, care a avut loc în urmă cu mai puțin de o lună, această politică a fost respinsă în proporție de aproape șapte la unu în cadrul unui vot la care au participat, prin reprezentare, peste opt milioane de membri de sindicat. Majoritatea lor au fost reprezentați și la conferința partidului laburist, începută lunea aceasta, și nu este surprinzător că nu și-au schimbat părerea în cursul ultimelor săptămîni.

Dar conducătorii laburiști nu pot să nu-și dea seama de semnificația înfrîngerii. La conferința partidului de anul trecut, ei au putut încă să întrunească o majoritate — deși mică — pentru politica lor economică. Anul acesta era neîndoielnic că vor fi înfrînți.

Lucru destul de ciudat, guvernul părea nehotărît în privința atitudinii pe care urma s-o adopte față de dezbaterea de la conferința partidului. Cu cîteva săptămîni înainte de începerea ei, miniștrii declaraseră că rezultatele conferinței nu vor conta, că guvernul va trebui să continue să guverneze cu aceeași politică. Dar la această atitudine s-a renunțat cu cîteva zile înainte de începerea conferinței. În cadrul unei încercări de ultim moment de a obține victoria la vot, s-a hotărît ca — deși nu e membru al comitetului executiv național — ministrul finanțelor, Roy Jenkins, să fie invitat să prezinte politica partidului — caz întîlnit rareori la conferințele laburiste. Dar nici măcar elocința lui Jenkins nu a reușit să ducă la victorie.

Motivul este clar. Deși mulți delegați la conferință consideră că s-ar putea ca strategia economică a guvernului să dea roade în cele din urmă — cu alte cuvinte, să ducă la un surplus al balanței de plăți — ei critică energic creșterea șomajului, care a fost provocată prin măsuri deliberate ale guvernului. Pronosticurile acelor observatori politici care considerau că, în cazul în care politica lui va da roade, guvernul își va redobîndi popularitatea în rîndul activiștilor partidului laburist, sînt pe cale să fie infirmate.

S-ar putea ca în cursul zilelor următoare ale conferinței guvernul să reușească să obțină cîteva succese. Dar ele vor părea inutile pe lîngă înfrîngerea pe care a suferit-o la începutul săptămînii. Nici un fel de discursuri optimiste și nici un fel de apeluri la răbdare nu pot minimaliza realitatea că guvernul trebuie să-și modifice politica, dacă nu dorește să piardă sprijinul, esențial pentru el, în rîndurile mișcării laburiste care l-a adus la putere.

În ajunul conferinței a devenit evident că guvernul nu are o majoritate reală nici măcar în Comitetul executiv național al partidului laburist. Primul ministru nu a participat la reuniunea comitetului, dar a reieșit clar că în politica prețurilor și veniturilor unii din membrii cei mai loiali ai partidului nu vor fi alături de guvern. După votul de săptămîna aceasta în alegerile pentru noul Comitet executiv național, guvernul nu are nici un fel de majoritate. Aripa stîngă din partidul laburist și din sindicate deține acum poziția dominantă în comitet.

Ce se va întîmpla acum ? De cîțiva ani se prezicea că guvernul își va pierde sprijinul în cadrul partidului și al sindicatelor.

Se va încerca, probabil, să se aplaneze divergențele. În „manifestul de la jumătatea mandatului" guvernului, publicat de Comitetul executiv național înainte de conferința partidului, se vorbea deja despre o politică mai radicală și mai socialistă pe viitor. Cum se vor concretiza aceste formule, deocamdată vagi, este greu de spus. Premierul Wilson nu a făcut nici o promisiune în acest sens în discursul ținut marți dimineață ; ar fi fost prematur și inabil să facă așa ceva, chiar dacă proiectele sale ar merge în această direcție. Cuvîntarea de o oră și patruzeci și cinci de minute a primului ministru a conținut atacurile tradiționale la adresa conservatorilor, elogierea mecanismului de „redistribuire a forței de muncă" destinat să limiteze șomajul, iar cu referire la dezbaterea din ziua precedentă — îndemnuri la continuarea, în general, a politicii de pînă acum („efortul nu trebuie întrerupt la jumătate") și speranța că votul de luni nu va aduce prejudicii mișcării laburiste. Premierul a subliniat coordonarea mai realistă a politicii economice și militare, proclamînd că laburiștii nu mai concep ca Anglia să aspire la rolul de jandarm mondial. Wilson a subliniat că Marea Britanie nu-și mai poate îngădui nici postura de bancher mondial — o confirmare a diminuării progresive a rolului lirei sterline, după acordurile de la Basel, menționate în discurs.

Blackpool, 2 octombrie

Între reevaluare și demonetizare

Șerban Bobulescu

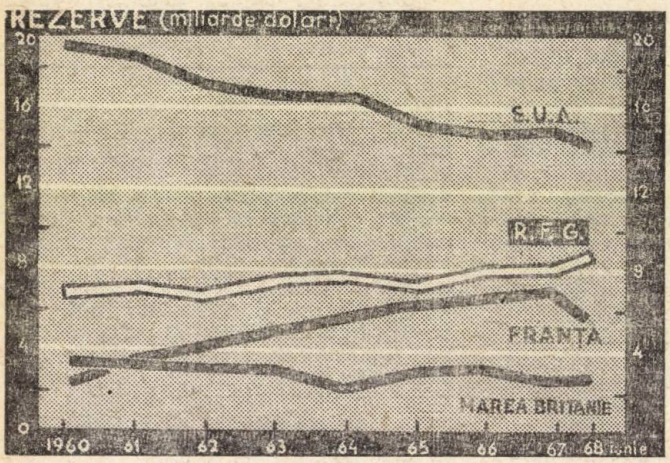

Graficul alăturat, publicat de revista „The Economist", arată situația rezervelor de aur ale principalelor țări occidentale în perioada 1960 — iunie 1968

Cel care urmărește de mai multă vreme, chiar și din simplă curiozitate, evoluția crizei sistemului monetar interoccidental ar avea toate motivele să se întrebe, la un moment dat: în definitiv, dacă după fiecare lovitură primită are loc o retragere „strategică", dacă în urma unor conferințe sau declarații de calmare a spiritelor asistăm la reacții sau evenimente opuse celor scontate și de fiecare dată sînt destui experți care să considere eșecurile drept „succese" ale cooperării dintre responsabilii politicii monetare occidentale, de ce nu se provoacă, în mod deliberat, o „catastrofă" pentru a se realiza rapid mutația necesară depășirii crizei actuale ?...

Nu e greu de răspuns la această întrebare. Există multe idei, planuri și proiecte de reformă. Dar sînt puține șanse de a se găsi soluția salvatoare care să-i mulțumească pe toți participanții la actuala ordine sau mai bine zis dezordine monetară din lumea occidentală.

Să examinăm, de pildă, cîteva aspecte ale mult controversatei probleme a rolului aurului, adevărat măr al discordiei în cercurile financiare occidentale.

Partizanii unei majorări sau chiar dublări a prețului aurului — printre care economiști de prestigiu ca Jacques Rueff, Michael Heilperin, Roy Harrod — întîmpină opoziția hotărîtă a autorităților americane. E vorba, în fond, de o măsură implicînd devalorizarea oficială a monedei americane și, în momentul de față, S.U.A. sînt mai degrabă dispuse să suspende oficial convertibilitatea în aur a dolarului, marcînd astfel „dezinteresul" lor față de aur, decît să accepte majorarea prețului de 35 dolari/uncia de aur fin, fixat de F. D. Roosevelt în 1934. În același timp, opiniile unor experți monetari ca Robert Mossé sau Fritz Machlup, care preconizează chiar o scădere a prețului metalului galben, revenite în actualitate în condițiile în care se discută tot mai des despre „demonetizarea" aurului, sînt serios criticate ca nerealiste.

Întrucît nu avem de-a face doar cu mici divergențe de păreri sau nuanțe de opinie ci cu soluții implicînd reașezarea întregii probleme a aurului, negocierile în căutarea unor compromisuri continuă. Paliativele fiind o modă durabilă în politica monetară occidentală, nu e de mirare că o măsură radicală încă n-a fost adoptată la conferințele internaționale din ultimul timp. Washingtonul a adus piața paralelă, Stockholmul „drepturile speciale de tragere", la Basel și Haga s-au discutat greutățile create Fondului Monetar Internațional în urma „tragerilor" efectuate de Anglia și Franța, luna trecută s-a căzut de acord asupra unui nou sprijin pentru lira sterlină și desigur discuțiile vor continua...

Ieșirea din situația explozivă, cunoscută de sistemul monetar interoccidental în martie 1968, s-a făcut, după cum se știe, pe baza a două compromisuri: unul imediat — piața dublă a aurului, altul de perspectivă — așanumitele „drepturi speciale de tragere". Cele 6 luni care s-au scurs de atunci, au adus cîteva elemente noi — tragerile făcute de Marea Britanie și Franța la F.M.I., îmbunătățirea relativă a situației balanței de plăți a S.U.A., pierderile franceze în aur și devize, încetarea vînzărilor de aur sud-africane. Implicațiile acestora, precum și problemele legate de perspectivele sistemului monetar interoccidental fac obiectul sesiunii anuale a F.M.I. deschise la 30 septembrie la Washington.

Hotărîtă la Conferința privind problemele monetare și financiare de la Bretton Woods (iulie 1944), crearea Fondului Monetar Internațional a fost consfințită la 27 decembrie 1945 cînd 29 guverne și-au dat consimțămîntul pentru 80 la sută din fonduri. Organism afiliat O.N.U., F.M.I. cuprinde actualmente 111 țări. El a fost creat cu scopul de a asigura stabilitatea monetară internațională printr-o permanentă consultare internațională asupra situației monetare, cît și prin punerea la dispoziție a fondurilor sale țărilor care cunosc dificultăți economice și financiare. Dar tragerile din fond sînt în funcție de cota de participare a fiecărei țări; de aceasta depinde, de altfel, și numărul de voturi de care dispune o țară în luarea hotărîrilor. Eventuala intrare în vigoare a „drepturilor speciale de tragere" ar atrage după sine anumite modificări în constituirea și repartizarea fondurilor reprezentînd, într-un fel, o reformă în însuși mecanismul de funcționare al F.M.I.

Premise false

În urma reuniunii de la Washington din zilele de 16 și 17 martie 1968, la care au participat guvernatorii băncilor centrale ale celor 7 țări membre active ale „pool"-ului aurului, majoritatea comentatorilor considerau că hotărîrile adoptate au întors o nouă filă în istoria sistemului monetar occidental. Se știe că reuniunea de la Washington a avut loc după ce guvernul britanic hotărîse închiderea, la 15 martie 1968, a tuturor băncilor, a pieței aurului și a bursei, măsură impusă de frenezia cumpărătorilor de aur din zilele precedente, în urma cărora prețul acestuia atinsese la Londra nivelul, considerat periculos, de 35,25 dolari/uncia. Prin hotărîrile de la Washington se consfințea — alături de piața rezervată tranzacțiilor oficiale ale băncilor de emisiune, unde uncia de aur se va vinde în continuare cu 35 dolari — existența unei piețe paralele, prețul aurului stabilindu-se aici pe baza jocului cererii și ofertei.

Se urmărea, în principal, stăvilirea convertirilor masive de dolari în aur, punîndu-se capăt angajamentului în baza căruia, practic, stocurile oficiale de aur, în special americane, erau sistematic erodate datorită goanei după aur a tezaurizatorilor particulari. Aceasta deoarece, pentru a menține prețul aurului la 35 dolari/uncia, în condițiile unei cereri copleșitoare, singura soluție la îndemîna participanților la „pool"-ul aurului, în frunte cu Statele Unite, era recurgerea la rezervele oficiale de aur pentru a menține oferta la un nivel care să permită satisfacerea cumpărătorilor. S-a calculat că în perioada noiembrie 1967 (după devalorizarea lirei sterline) — martie 1968, tezaurizatorii particulari au acumulat aur în valoare de 3 500 milioane dolari, adică mai mult de 3 100 de tone ! Era firesc ca în această situație, hotărîrile „celor 7" să aducă o rază de speranță celor ce suportaseră consecințele dramaticelor evenimente din martie 1968. A urmat optimismul, ce-i drept dozat, al unor experți, nu numai americani, întrucît piața oficială a aurului fiind închisă pînă la 1 aprilie, spiritele s-au mai liniștit.

Curînd, însă, a devenit evident că sprijinul acordat dolarului prin introdu-

cerea unui sistem cu două cotații pentru aur, nu a putut convinge asupra stabilității prețului oficial al acestuia. Autoritățile americane au încercat să acrediteze ideea că băncile centrale nu se interesează de aurul din afara rezervelor valutare oficiale. Cu alte cuvinte, băncile centrale n-ar fi tentate să cumpere aur, nici măcar la prețul de 35 dolari/uncia care, astfel, n-ar mai trebui considerat ca limită inferioară pentru tranzacțiile cu metal galben de pe piața liberă.

Acest calcul s-a dovedit pe cît de simplist, pe atît de greșit. Cantități uriașe de aur, tezaurizate în lunile care au precedat închiderea pieței de la Londra, nu s-au scurs, treptat, spre piața liberă provocînd, așa cum preconizau experții americani, o scădere a prețului aurului pînă aproape de limita oficială. Cei care, mizînd pe o majorare a prețului oficial al aurului au „jucat", cum se spune la bursă „à la hausse" — cumpărînd de la cîteva lingouri la zeci și chiar sute de tone de aur (prin tezaurizatori particulari înțelegîndu-se și marile întreprinderi, societățile de asigurare, băncile particulare etc.) — nu sînt de loc dispuși să renunțe la posibilitatea unor cîștiguri spectaculoase.

Nu numai că nu a avut loc un „reflux" aurifer care să anihileze efectele goanei după aur dar, în condițiile unei cereri ridicate, prețul de pe piața liberă a continuat să crească, ajungînd la începutul lunii iunie la 45 dolari/uncia. Auri sacra fames ! Dacă s-a ajuns la o asemenea cotație a aurului, atunci cel care, de exemplu, a cumpărat în martie o tonă de aur cu circa 35 dolari/uncia se află în posesia unei mărfi care îi poate aduce un cîștig de peste 300 000 de dolari ! Dar el așteaptă în continuare, lăsînd în seama altora vînzarea aurului acumulat, considerîndu-se, greșit sau nu, beneficiarul potențial al unui cîștig viitor incomparabil mai mare.

O nouă fază

Față de evenimentele din perioada noiembrie 1967—iunie 1968, adică de la devalorizarea lirei sterline pînă la majorarea importantă a impozitelor în Statele Unite, evoluția din ultimele două luni a prețului aurului pe piața liberă a produs o oarecare ușurare în cercurile monetare interoccidentale. Se pare că masivele cumpărări de aur din prima jumătate a anului au atras după sine o anumită „saturare" a cererii ; ca urmare, prețul aurului, deși a depășit de cîteva ori granița alarmantă a celor 40 de dolari/uncia, s-a menținut, în general, între 38—39 dolari.

În același timp, o anumită îmbunătățire a situației balanței de plăți americane cît și pierderile franceze în aur și devize au întărit întrucîtva, pentru moment, poziția dolarului, înregistrîndu-se totodată un aflux de capital către Statele Unite. Autoritățile americane au făcut eforturi serioase pentru a putea asigura desfășurarea campaniei electorale într-un climat monetar stabil, recurgînd chiar la măsuri de frînare a importurilor în vederea ameliorării mai rapide a situației balanței de plăți cu riscul reapariției unor practici discriminatorii de o parte și de alta a Atlanticului și în detrimentul expansiunii economice.

Pe de altă parte, cele 1,3 miliarde dolari obținute de Franța în scopul redresării francului francez și, mai recent, creditul de două miliarde dolari pus la dispoziția Băncii Angliei în urma acordului de la Basel, precum și ameliorarea situației balanței comerciale engleze pe luna august au contribuit la întreținerea optimismului autorităților monetare occidentale și al unora dintre experții monetari. Un optimism exagerat, alimentat încă o dată de refuzul de a dezvălui esența actualelor relații monetare din lumea occidentală.

Recrudescența tezaurizărilor din lunile aprilie-mai și menținerea prețului aurului, în acea perioadă, la un nivel ridicat au fost puse pe seama refuzului Republicii Sud-Africane de a alimenta piața liberă. În urma respingerii de către guvernul sud-african a cererii americane de a vinde aur pe piața liberă pentru ca, prin mecanismul cerere-ofertă să scadă prețul îngrijorător de ridicat al aurului pe această piață, S.U.A. au cerut băncilor centrale și Fondului Monetar Internațional să nu mai cumpere aur nou extras din R.S.A. la preț oficial. Statele Unite urmăreau astfel să se exercite o importantă presiune asupra R.S.A., întrucît tocmai vînzările pe piața oficială constituiau ponderea principală.

Mai tîrziu s-a aflat că, totuși, autoritățile sud-africane au vîndut aur pe piața liberă fără ca prețul acestuia să scadă la 35 dolari/uncia. R.S.A. a încercat să vîndă aur și Fondului Monetar Internațional și a încheiat unele tranzacții cu autoritățile monetare occidentale, arătîndu-se mai degrabă interesată în a-și asigura plasarea aurului — principalul său produs de export — în orice moment, la prețul oficial decît să vîndă în continuare cantități mari pe piața liberă provocînd o scădere a prețului sub 35 dolari, ceea ce i-ar submina posibilitatea unor mari profituri în viitor în cazul unei eventuale reevaluări în acest mod a prețului aurului.

Un compromis ar putea fi oferit de varianta anglo-vest-germană elaborată la întrevederea miniștrilor de finanțe ai celor două țări, Jenkins și Schiller, din luna septembrie. Conform planului anglo-vest-german, băncile centrale și F.M.I. vor putea cumpăra aur nou extras din Republica Sud-Africană după ce, pe piața liberă, prețul va fi cel puțin tot atît de scăzut cît cel de pe piața oficială — 35 de dolari/uncia — obținut în urma vînzărilor sud-africane de aur făcute în prealabil pe piața liberă. Dar într-o declarație recentă, Henry Fowler, ministrul de finanțe al S.U.A., a respins categoric această alternativă invocînd motivele cunoscute. Pînă la încheierea unui acord, în pofida relativei stabilități a prețului liber a aurului, prețul acestuia, departe de a scădea sub 35 de dolari, cum o doresc așa de mult autoritățile americane, continuă să se mențină la un nivel care, oricum, indică o altă relație aur-dolar decît cea oficială.

Rădăcinile răului

Deși există îndoieli cu privire la oportunitatea și eficacitatea majorării sau chiar dublării prețului oficial al aurului, aceasta ar permite însă ca cel puțin relația aur-dolar să fie așezată pe o bază mai realistă. Dar nici dublarea prețului aurului și revenirea, cum preconizează unii, la un sistem monetar (așa-numitul „etalon aur") care a corespuns unei anumite trepte de dezvoltare a orînduirii capitaliste și nici „demonetizarea" aurului, despre care se discută insistent în ultimul timp, nu constituie miezul problemei.

Dezordinea monetară de pe piețele capitalului a apărut și s-a accentuat în condițiile dezvoltării inegale a țărilor capitaliste și adîncirii unor contradicții generale de interese economice divergente.

„Criza de încredere" în moneda americană, care a întreținut ceea ce presa a denumit „febra aurului", provocînd în decursul a zece ani scăderea la jumătate a rezervelor oficiale de aur ale S.U.A., își are rădăcinile în dezechilibrul bugetar și cronicitatea deficitelor balanței de plăți externe. Această stare de lucruri este, în primul rînd, o consecință firească a cheltuielilor militare exorbitante ale Statelor Unite. Se apreciază că războiul din Vietnam a ajuns să coste anual aproape 30 de miliarde de dolari !

Pentru a căuta o rezolvare în afara cadrului de fond al problemei, Statele Unite au propus și au făcut presiuni pentru instituirea așa-numitelor „drepturi speciale de tragere" care constituie, de fapt, doar o monedă de cont lipsită de o garanție materială și neconvertibilă în aur, principala lor menire fiind de a suplini rezervele deficitare de aur și devize, în scopul întăririi poziției dolarului ca monedă cheie și separării treptate a relațiilor monetare de aur. Unii experți occidentali nu-și ascund însă îndoiala cu privire la posibilitatea ca „drepturile speciale de tragere" (D.S.T.) să asigure sporirea lichidității internaționale, adică a mijloacelor valutare de care dispun țările capitaliste pentru a asigura desfășurarea nestingherită a plăților internaționale legate de dezvoltarea comerțului mondial.

Actuala Adunare generală a Fondului Monetar Internațional a luat în discuție și această problemă. Pentru adoptarea D.S.T. este necesar acordul a $^3/_4$ din numărul membrilor F.M.I. și totodată întrunirea a $^4/_5$ din numărul de voturi de care dispun țările membre. Cît privește punerea în practică a „drepturilor speciale de tragere", adică stabilirea primelor alocații, aceasta se va face numai după obținerea a 85 la sută din numărul voturilor în momentul în care D.S.T. vor fi aprobate de parlamentele țărilor interesate. Cei mai optimiști apreciază că acest lucru va fi posibil în primăvara sau vara anului viitor...

Oricît de importante ar fi problemele monetare, pentru înțelegerea semnificației fenomenelor de pe piețele occidentale este necesară integrarea lor în ansamblul proceselor din economia țărilor capitaliste. În același timp, necesitățile dezvoltării comerțului mondial și cerințele țărilor în curs de dezvoltare conferă o nouă dimensiune controversei în jurul aurului și în general evoluției sistemului monetar interoccidental. Ignorarea realității, căutarea unor „baloane de oxigen" care să prelungească agonia acestui „mare bolnav" care se cheamă Gold Exchange Standard, vor adăuga noi verigi în lanțul conferințelor monetare occidentale, convocate parcă pentru evitarea unei „intervenții chirurgicale".

În acest context, întrunirea de la Washington pune din nou în mișcare angrenajele unui uriaș mecanism financiar care, așa cum o arată experiența de pînă acum, a evitat în cîteva rînduri „catastrofa" dar nu a găsit soluții durabile pentru ieșirea din impas.

Corespondență din Atena de la Constantin Alexandroaie

Semnificațiile plebiscitului

După 17 luni de la preluarea puterii prin lovitura de stat de la 21 aprilie, noul regim grec a făcut duminica trecută un prim pas spre legalizarea sa, prin plebiscitul ce l-a organizat pentru proiectul noii constituții. Acest proiect, al treilea la număr, întocmit de o comisie de juriști selecționați de guvern, a fost aprobat, potrivit rezultatelor oficiale, printr-o mare majoritate de voturi (92,2 la sută din numărul voturilor). Dacă se are în vedere faptul că din cei 6 508 896 de cetățeni înscriși pe listele electorale, 1 466 349 — sau 22,3 la sută, nu s-au prezentat în fața urnelor, 390 470 — sau 7,3 la sută, au votat împotrivă, iar alți 18 473 — sau 0,5 la sută, au făcut ca voturile lor să fie nule, se ajunge la concluzia că 69,9 la sută din totalul celor care au drept de vot au spus „Nai" („Da", în greacă) proiectului noii constituții, cifră care nu a surprins pe nimeni. Explicația dată de guvern pentru surprinzătorul și marele procent al abținerilor a fost cam lapidară: „absenți din țară, morți, bolnavi, neglijenți". Or, potrivit unui decret-lege publicat înaintea referendumului, cei care nu participă la vot sînt pasibili de pedepse aspre ca privarea de libertate, amenda, ridicarea buletinului de identitate, concedierea din serviciu, suspendarea carnetului de conducător auto etc. Printre cei care au boicotat referendumul sînt și Gheorghios Papandreu și Panaiotis Kanelopoulos, lideri ai partidelor Uniunea de Centru și, respectiv, E.R.E., care, în ultimele alegeri din 1964, au obținut peste 80 la sută din voturi. Marea majoritate a voturilor „Oxi" („Nu", în greacă) este atribuită marilor centre comerciale și muncitorești, Atena, Pireu și Salonic. O treime din atenieni, potrivit cifrelor oficiale, a votat „Oxi".

Un factor care a acționat în favoarea lui „Nai" a fost suspendarea a 12 articole ale constituției vechi, care privesc drepturile și libertățile cetățenilor cum ar fi: inviolabilitatea domiciliului, garanții împotriva arestărilor arbitrare, libertatea presei, inviolabilitatea corespondenței etc. În ziua plebiscitului, întreaga armată a fost pusă în stare de alarmă. Militarilor li s-a permis să părăsească cazărmile, în grupuri mici, și doar pentru a participa la vot. Militari și polițiști înarmați puteau fi văzuți la fiecare din cele 8 101 centre de vot, prezența lor fiind oficial motivată de necesitățile reclamate de păstrarea ordinii și liniștei.

În telegrama sa din Atena, agenția Reuter apreciază că numeroși greci au votat „Nai" din convingere. Mulți însă au fost și aceia care și-au dat votul afirmativ de teamă sau pentru că n-au avut alternativă mai bună, pentru că au considerat că este mai bine să ai o constituție oarecare decît nici una, sau pur și simplu pentru că le-a fost indiferent votul. Mulți au fost și cei care, spunînd „Da" constituției, consideră că s-ar putea prescurta perioada de trecere la normalizarea situației politice din țară prin alegeri generale și s-ar ajunge mai repede la parlamentarism. S-a creat, totodată, opinia justificată că, în cazul unui „Nu" majoritar, nu s-ar fi realizat nimic altceva decît „prelungirea bolii" și elaborarea de către guvern a unui al patrulea proiect, care ar fi și mai categoric în formulări.

La toate acestea se adaugă sutele de discursuri rostite în favoarea proiectului de membrii guvernului, prefecți, primari, directori de întreprinderi și instituții, în fața adunărilor publice și mitingurilor organizate în întreaga țară. Rareori în trecut, un partid a reușit să desfășoare o campanie atît de susținută în favoarea sa ca cea a regimului instaurat la 21 aprilie 1967.

În cadrul unei conferințe de presă organizată cu puțin timp înaintea consultării urnelor, purtătorul de cuvînt al guvernului, fiind întrebat dacă votul în favoarea constituției va fi apreciat drept un vot de încredere, a răspuns că „votul va fi dat exclusiv constituției". După referendum însă, atît regentul Zoitakis, cît și premierul Papadopoulos, au caracterizat rezultatul plebiscitului drept o aprobare „fără rezerve" dată politicii regimului.

Purtătorul de cuvînt al guvernului, Byron Stamatopoulos, directorul general al presei, întrebat de ziariști despre data alegerilor, a răspuns evaziv: „Premierul a vorbit adesea despre acest subiect. Nu consider că ar fi nimerit să-l lipsesc de posibilitatea de a ne face o surpriză". Nici premierul, în mesajul său adresat poporului grec, n-a specificat data alegerilor generale. El a subliniat, însă, că prin aprobarea noii constituții s-a făcut un important pas înainte spre democratizarea vieții interne a țării și a exprimat speranța că momentul trecerii la o situație politică normală nu este chiar atît de îndepărtat. Totodată, el a precizat că guvernul va căuta și de-acum înainte să orînduiască lucrurile în țară potrivit concepțiilor și scopurilor sale. A vorbit, de asemenea, despre necesitatea îmbunătățirii situației economice a țării, a reorganizării învățămîntului și administrației. Nici unul dintre membrii guvernului, care au vorbit după aflarea rezultatelor plebiscitului, n-a lăsat nici un dubiu că guvernul va continua și de acum înainte o politică severă față de stînga greacă și nu-i va repune în viitorul apropiat în drepturi pe deținuții politici din lagărele Yaros, Leros și din închisorile Cretei.

Noua constituție înlocuiește constituția elaborată în 1952, considerată de actuala echipă ministerială demodată și insuficient de precisă în formulări. Ea prevede sporirea prerogativelor executivului și diminuarea rolului legislativului în viața politică a țării. Totodată, limitează prerogativele regelui, lucru cu care sînt de acord aproape toate tendințele politice din țară.

Prevederile acestei constituții nu intră toate în vigoare imediat, 12 articole privitoare la drepturi și libertăți au fost suspendate pe termen nelimitat, ele urmînd a fi repuse în vigoare atunci cînd guvernul va considera că sînt coapte condițiile pentru a lua o asemenea măsură, cînd va fi sigur că partidele sau organizațiile din opoziție nu se vor folosi de drepturile lor constituționale pentru a contesta noul regim.

Bazat pe o astfel de majoritate, chiar dacă ea a fost dată numai constituției, guvernul nu mai pare preocupat să realizeze un compromis politic cu forțele partidelor de dreapta și cele aparținînd aripii de dreapta din Uniunea de Centru, preocupări care i-au mobilizat atenția în perioada de după lovitura de stat și pînă la cîteva luni dinaintea plebiscitului. Atunci guvernul dorea să spargă izolarea internă și internațională prin formarea unui front comun cu toate forțele de dreapta din țară, în scopul de a dovedi că guvernarea sa are o oarecare „bază de masă". În prezent însă, nu guvernul este acela care va apela la realizarea de compromisuri cu dreapta, ci dreapta se vede silită să pornească timid pe calea tatonărilor.

Atena, 1 octombrie

Atenieni în fața unui local de vot în timpul referendumului

De la trimisul nostru la Conakry, Corneliu Vlad

Guineea: cultura și afirmarea personalității africane

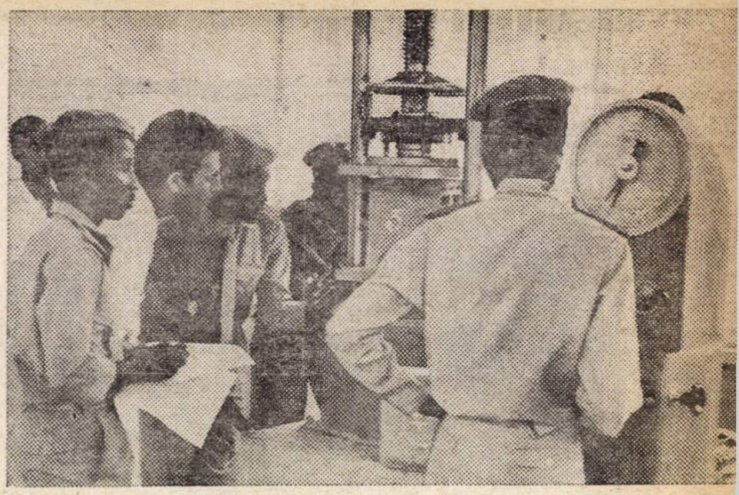

Studenți ai Institutului Politehnic din Conakry la practică într-un atelier de materiale de construcții

Prieten al României, pe care a vizitat-o anii trecuți, secretarul de stat pentru informații și turism al Republicii Guineea, AMADOU ALPHA DIALLO, a avut amabilitatea de a mă primi în două rînduri pentru a prezenta cititorilor revistei „Lumea" o serie de aspecte ale realității Guineei contemporane. Îmbrăcat în cursul primei întîlniri într-un costum ușor de culoare deschisă, domnia-sa purta, în ziua următoare, tradiționalul „bou-bou" african. În Guineea — ca și în numeroase țări africane — conducătorii politici și, în general, intelectualii obișnuiesc a îmbrăca destul de des costumul tradițional. Detaliu semnificativ, între atîtea altele, pentru preocuparea evidentă de conservare, reabilitare și perpetuare a valorilor specifice ale culturilor și civilizațiilor africane în statele independente ale continentului. Asupra acestui subiect — predilect al domniei-sale — ministrul guineez s-a oprit îndelung în convorbirile avute. Dl Amadou Diallo a ținut să explice mai întîi în ce constă, după opinia sa, importanța deosebită a dezvoltării culturii africane pentru opera generală de emancipare a tinerelor state ale continentului, cu referire la Republica Guineea.

„În deceniul care se împlinește de la obținerea independenței sale, Guineea a pus un accent deosebit pe cultură ca mijloc de restaurare și de confirmare a personalității africane. De aceea, în scopul dezvoltării culturii noastre, a fost inițiată o activitate complexă, la toate nivelurile. Ea a contribuit în mod substanțial la reușita procesului de reconversiune rapidă a structurilor coloniale, la decolonizarea Guineei. Aceasta, deoarece în perioada colonială eram considerați ca incapabili de a avea o cultură specifică, proprie ;i, mai mult, incapabili de asimilarea culturii. Era o mentalitate pe care colonialiștii au căutat să ne-o impună în permanență și care, după obținerea independenței, s-a dovedit unul din principalele obstacole în calea dezvoltării noastre.

Noi spunem că toate popoarele sînt capabile de a se exprima în mod propriu, distinct, și una din aceste manifestări de expresie este cultura. În Guineea, în ultimii ani, sîntem martorii și participanții unui fenomen amplu de descătușare care dă putință fiecăruia dintre noi să se simtă element activ al acestei națiuni, să se convingă de posibilitățile sale de realizare în contextul guineez. În fiecare an, pretutindeni în țară, sînt organizate competiții artistice de masă, constînd în manifestări culturale din cele mai variate — dans, muzică, poezie, teatru. Această confruntare la toate nivelurile are, între altele, obiectivul de a susține entuziasmul popular pe care-l cer sarcinile dezvoltării țării noastre, de a întări încrederea în forțele proprii și de a favoriza redescoperirea continuă a valorilor noastre specifice.

Și, foarte important, restaurarea culturii guineeze, a culturii africane contribuie din plin la crearea sentimentului național. Atunci cînd fiecare membru al colectivității reacționează la fel ca ceilalți și este conștient de aceasta, el știe că aparține în mod organic colectivității respective. Este necesar să se redea oamenilor sensul solidarității naționale ; cultura servește pe deplin acestui scop cu mijloace aflate mult mai ușor la dispoziția noastră acum, în perioada imediat următoare dobîndirii independenței. Pentru aproape toate țările africane unde — fenomen specific — formarea statului precede formarea națiunii, dezvoltarea culturii proprii este de foarte mare importanță".

Soluționarea problemei limbii naționale este în atenția a numeroase guverne africane. L-am rugat pe dl Alpha Diallo să se refere la experiența Guineei în acest domeniu.

„În urmă cu un an, am început o campanie intensă de alfabetizare — foarte complexă, dar necesară. Și în Guineea există mai multe limbi principale vorbite de diferitele populații ale țării. Este dificil să impui sau să favorizezi prin mijloacele aflate la dispoziția statului răspîndirea uneia din ele în raport cu celelalte.

Într-o primă etapă a campaniei de alfabetizare, cea pe care o parcurgem acum, sarcina constă în înzestrarea principalelor limbi ale țării (în număr de opt) cu aspecte scrise. Eforturile noastre urmăresc, în același timp, asigurarea cadrelor și a mijloacelor necesare alfabetizării. În actuala sa etapă, alfabetizarea în Guineea constituie o campanie sistematică. Este încă prea devreme pentru a evalua cu exactitate rezultatele sale, dar de pe acum se poate spune că un bun cucerit îl reprezintă trezirea aspirației spre învățătură, spre cultură, în mase mari de oameni".

Vorbindu-ne despre semnificația manifestărilor culturale de masă dl Alpha Diallo a remarcat reușitele dobîndite de România în acest domeniu, despre care s-a putut informa pe larg cu prilejul vizitei făcute în 1964 în țara noastră. Discuția s-a centrat apoi, în mod firesc, pe impresiile și aprecierile sale asupra realităților românești pe care le-a cunoscut direct. După opinia d-sale, țara noastră realizează o „dezvoltare integrală, care îmbrățișează toate compartimentele societății ; Guineea, remarcă el, își propune obiective asemănătoare. În mod firesc, continuă ministrul guineez, — sîntem pentru dezvoltarea relațiilor multilaterale dintre țările noastre. Noi, în Guineea, ne străduim îndeosebi să facem cunoscute succesele României în construcția noii societăți, în valorificarea tuturor posibilităților țării pentru realizarea obiectivelor propuse.

Între țările noastre există relații diplomatice ; o ambasadă română se află aici, la Conakry, și nimic nu ne împiedică să deschidem la rîndul nostru, în viitor, o misiune diplomatică la București. Schimburile de vizite între țările noastre — de oameni politici, delegații ale unor organizații de masă (femei, tineri), specialiști în economie, ziariști, favorizează o mai bună cunoaștere și înțelegere reciprocă".

Exemplificînd aceste idei, dl Alpha Diallo arăta că — în urma vizitei întreprinse în urmă cu patru ani în România, unde a cunoscut, între altele, nivelul deosebit al științelor medicale și al rețelei de ocrotire a sănătății din țara noastră — d-sa a contribuit în mod direct (fiind tocmai numit ministru al sănătății) la buna desfășurare a activității medicilor români trimiși în Guineea. „Apreciem deopotrivă înalta calificare profesională și profunda omenie a medicilor români", spune d-sa. Dl *Alpha Diallo remarcă apoi, ca un capitol important al relațiilor româno-guineeze, prezența în Guineea a unor mașini și utilaje românești (în primul rînd tractorul U-650) precum și a diferiților specialiști români — elemente care sînt de un real folos dezvoltării economice a țării.*

„Trebuie să ne felicităm pentru raporturile care se dezvoltă între țările noastre", *declară secretarul de stat pentru informații și turism al Guineei, adăugînd că speră într-o nouă întîlnire cu revista LUMEA, prilejuită de o altă vizită proiectată în România.*

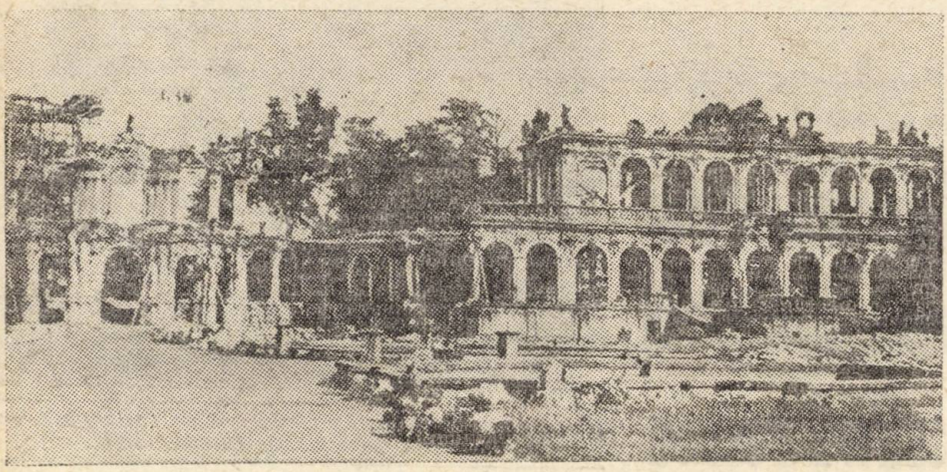

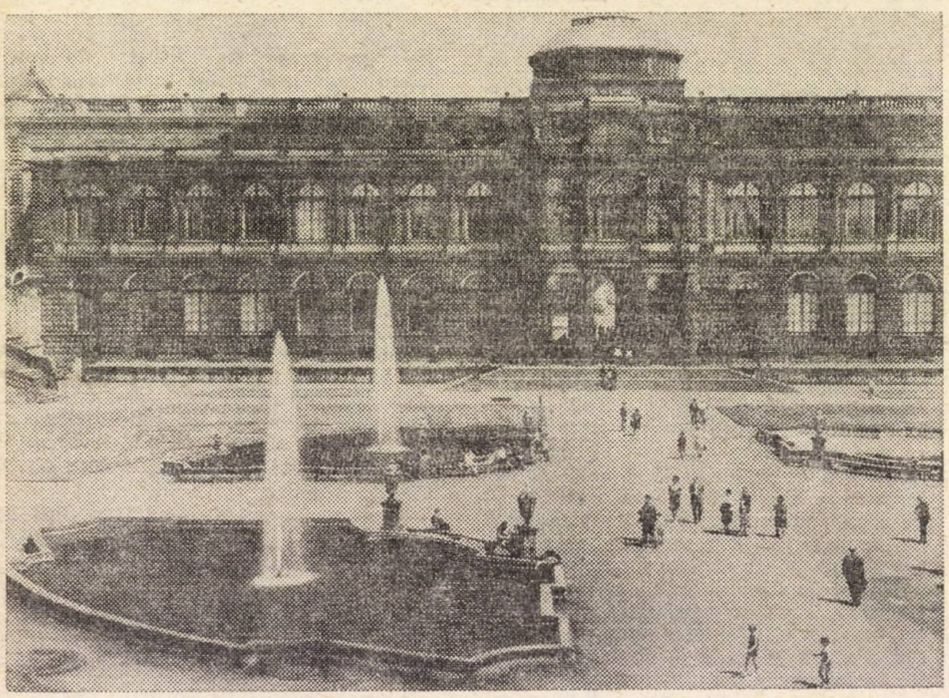

Palatul Zwinger din Dresda, aproape în întregime distrus de bombardamentele americane în timpul războiului, a fost reconstruit, cu respectarea tuturor detaliilor de arhitectură artistică

Turnul televiziunii din Berlin

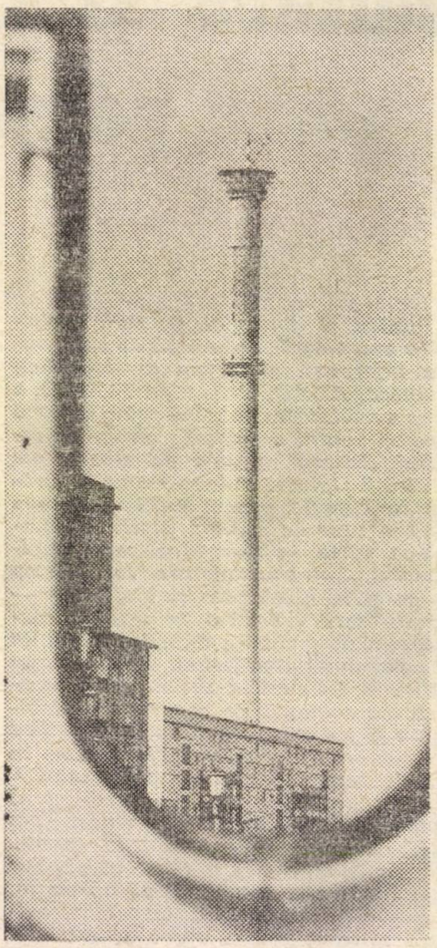

DRESDA — WEIMAR

C. N. Constantiniu

Automobilul gonește cu 120 de kilometri pe oră. Autostrada te izolează de vegetație, de așezările omenești. Dubla fișie de beton curge fără întrerupere, ca o fantastică bandă rulantă. Imaginația se oprește, începi să numeri indicatoarele de pe marginea șoselei. Autobahn-ul consumă, într-adevăr, cu repeziciune orele, dar nu e recomandabil pentru reflecție și meditație. A străbate o țară numai pe autostrăzi e ca și cum ai călători pe o hartă desenată la dimensiunile ei naturale.

În clipa cînd mașina a părăsit-o, a apărut natura fermecătoare a Thuringiei, cu vegetația luxuriantă, cu păduri vaste, cu arbori înalți, de vîrste seculare. Sînt impresionanți arborii. Arțarul, fagul, mesteacănul au siluete gigantice. E luna octombrie, aerul e stenic, lumina a căpătat reflexe aurii și peste siluetele catedralelor înalte ale orașelor prin care trecem se lasă pulberea înserării. Înainte de a ajunge la Dresda, am străbătut un ținut de legendă, de o frumusețe halucinantă : Elba șerpuiește lent între munți de bazalt și păduri nesfîrșite încît, atunci cînd noaptea ascunde detaliile peisajului, pare că cetăți gigantice se succed una după alta.

În lumina zilei, grandoarea priveliștilor nu scade în intensitate, numai că la poalele munților se înșiruie cîteva cochete stațiuni balneo-climatice (Bastei, Wehlen, Bad-Schandau), alcătuind o adevărată salbă pe marginea rîului istoric. Imaginea Florenței germane, cum e numită Dresda, nu mai seamănă cu aceea din tablourile lui Canaletto. Zwinger-ul, palatele de pe malul rîului, cîteva catedrale, ți-o mai amintesc. În rest, orașul, cu centrul renăscut în vechea lui arhitectură, dar cu imense parcuri, în care parcă mai simți mirosul tenebros al incendiului, îți readuce în memorie tragedia din noaptea de 13 februarie 1945. În mai puțin de o oră, mii de tone de bombe au pulverizat zidurile caselor și statuile, podurile elegante peste Elba, palatele regilor saxoni. Din capodopera care a fost Frauenkirche, doar cîteva frînturi de ziduri înnegrite, rămase și astăzi ca un „memento mori" al dramaticei existențe a unui oraș care adunase în el valori culturale incalculabile.

Reconstrucția Dresdei se face cu pași giganți. Germanii își iubesc orașul ca și operele de artă din muzeul Zwingerului. Ca întotdeauna, viața renaște și din cărbune, frunzele castanilor sînt înroșite de toamnă, apele Elbei și-au reluat liniștita lor curgere veșnică, în cafenelele orașului aburul „turceștilor" împrăștie aceleași arome, magazinele sînt încărcate de mărfuri. Femei în vîrstă, cu pălării albe, mari, și mănuși sporovăiesc la mesele cofetăriilor încă